هەرێمی کوردستانی عێراق
ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٤

١٩٩٧ - بەرگی چواردەیەم

چاپی یەکەم ١٩٩٨

پێڕست:

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی کردنەوەی خولی یەکەمی ساڵی ١٩٩٧ یەک شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٣/٩. ———— ل٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٣/١١ ———— ل١٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٢) چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٣/١٩ ———— ل٢٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٣) دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢ ———— ل٩٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٤) دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٩ ———— ل١١٩

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٥) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/١٠ ———— ل١٦٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٦) چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/١١ ———— ل٢٠٣

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٧) دووشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/١٦ ———— ل٢٧٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٨) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/١٧ ———— ل٢٩٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٩) چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/١٨ ———— ل٣١٧

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٠) سێ شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢٤ ———— ل٣٢١

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١١) چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢٥ ———— ل٣٥٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١)ی نائاسایی یەک شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٧/٦ ———— ل٣٧٣

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە سێ دەخەینە دەنگدانەوە. چ تێبینیەک نییە؟ کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا. وەکو بریار ئەم هەموار کردنە دەخەینە دەنگدانەوە. کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بریارەکە بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

خالی سێ لەبەرنامەی کارمان یاسای بەرابەر کردنی بڕوانامەی خوێندنی ئایینی لەکوردستاندا، فەرموو مامۆستا مەلا محسن ئەگەر تەشریف بێنیتە ئێرەوە لەگەڵ لیژنەی یاسا، روون کردنەوەیەک لەسەر ئەو بابەتە هەیە.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماوەیەکە دەمانەوێ کە بڕوانامەی خوێندنی ئیسلامی سەر بەوەزارەتی ئەوقاف رەسمیەتێکی هەبێت. بڕیار دراوە لەسەر هەمواركردنی ئەو بڕوانامەیەی قۆناغی ناوەندی ودواناوەندی وەکو خوێندنی ئەکادیمی لەناوەندی ودواناوەندی بەرەسمی حیسابی بۆ بکرێ، هەم بۆ دامەزراندن و هەم بۆ وەرگرتن لەو زانکۆیانەی کە تایبەتمەندار بەئیسلامین، واتە لە کۆلیژەکان و خوێندنی ئیسلامی بتوانن لەدوای شەشی دواناوەندیی وەربگیرێن، دیارە ئەمەش کاتی خۆی بڕیاری ئەو قوتابخانە ئایینیانە لەحکومەتی مەرکەزیدا دراو هەشت پۆلە. ئەم هەشت پۆلە پۆلی یەکەمیان دوای تەواو کردنی قۆناغی شەشی سەرەتایی لەوێ وەردەگیرێ بە بڕیارێکی تایبەتی. ئەم شەش سالی یەکەمیان، ئەوەی لێرە کە لە پڕۆژەکەدا هاتووە تەنها مەبەستەکە شەش سالی یەکەمیانە ومەبەستەکە قۆناغی حەوت وهەشت نییە، قۆناغی حەوت وهەشت ئەوە دوایی بە پڕۆژەیەکی تر باسی لێ دەکرێ، ئێستا ئەوەی کە لەبەردەستمان دایە تەنها ئەوەیە قۆناغی سێی ناوەندی خوێندنی ئیسلامی سەر بەوەزارەتی ئەوقافە لەگەڵ شەش، کاتێک کە دەردەچن بەرابەری ئەم بڕوانامەیان بکرێ بەقۆناغی سێی ناوەندی خوێندنی اکادیمیەی سەر بەوەزارەتی پەروەردە لەگەڵ شەشەکەی، بۆ مەبەستی وەرگرتن و دامەزراندنیان بە وەزیفەی ئیمام لەگەڵ رێزماندا، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس مامۆستا، لیژنەی یاسا راپۆرتێکیان هەیە دەربارەی ئەو بابەتە با بفەرموون.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چەند شتێک لەپڕۆژەکەی وەزارەتی ئەوقافدا هاتووە، ئەوەی کەسەرۆکی لیژنەی ئەوقاف فەرمووی لەگەڵ بابەتی دانیشتگا دەورەیەکیان کردۆتەوە لەئەوقاف داوایان کردووە ،کە دبلۆمیان پێ بدرێ ئێمەش لیژنەی یاسا رامان لەسەر پڕۆژەکە ئەوەیە ئێستاکە بۆبەڕێزتانی دەخوێنینەوە:

ورد في مشروع قانون معادلة شهادة المدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون

الاسلامية عدة مواد متفرقة ممكن معالجتها من قبل جهات اخرى دون الحاجة الى اصدار تشريع بذلك عليه فان :

١- طلب تخصيص عشرة مقاعد دراسية لخريجي الدراسة الاعدادية من العشرة الاوئل في كليات الشريعة ـ الاداب قسم الدراسات الاسلامية غير وارد لان هذا الموضوع هو من اختصاص القبول المركزي والسياسة التعليمية لمجلس التعليم العالي في الاقليم.

٢- ان طلب اعتبار السنتان الدراسيتان في معهد الائمة والخطباء لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية سنتين تقويميتين لغرض التعيين في الوظائف الدينية ومنحهم شهادة دبلوم هو الاخر غير وارد لاصدار تشريع بذلك ،حيث ان هذا الموضوع يتطلب معالجته بالتنسيق مع وزارة التربية ومجلس التعليم العالي لان شهادة الدبلوم العالي لايمكن منحها اعتباطا من قبل الوزارات الابعد تقييم المناهج الدراسية من قبل الجهات ذات الاختصاص.

٣- ان طلب اعفاء الائمة والخطباء من الخدمة الالزامية غير وارد قانونا، حيث ان قانون الخدمة الالزامية لم يطبق في الاقليم، ومن الممكن النظر في الموضوع بعد تطبيق ذلك القانون.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن، هەروەها داواكەی ئەوانە ئەگەر پەیمانگا كرابێتەوە پێویستە بە یاسا بكرێتەوە. ئەگەر یاسا هەیە پێویست نییە یاسا دابنرێت وئەگەر یاساش نییە پێویستە ئەو پەیمانگایە دیراسەت بكرێت، هەڵسەنگاندنی پرۆگرامەكانی لەلایەنی هونەرییەوە و بریار بدرێ كە ئەو بڕوانامانە چییە؟ ئەگەر پێویست بە یاسا بوو ئەو كاتە بەرز دەكرێ ویاسایەكی بەرامبەری بۆ دەردەچێ، سەبارەت بە بەرابەر كردنی بڕوانامەی قوتابخانەكانی ئەوقافیش ئەوەش بە پرۆژە كردوومانە، چونكە توانا هەیە لەبەر ئەوەی تاقیكردنەوەی وەزاری دەدەن وئێستا پرۆژەكەمان ئامادە كردووە بەبڕگەیەك ئەویش بەرابەری بڕوانامەی ئەو قوتابخانە ئایینیانەی كە سەر بەوەزارەتی ئەوقافن، بەرابەری دواناوەندی وناوەندییە بۆ كۆلێژی شەریعە وكۆلێژی ئاداب بەشی خوێندنی ئیسلامییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ كاكەرەش لە لیژنەی یاسا بۆ ئەو ڕوونكردنەوانەی. فەرموو مامۆستا مەلا محەمەد تاهیر.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

راپۆرتی لیژنەی یاسا لە شوێنی خۆیەتی بەڵام تێبینی من لەسەر ئەوە كە لە بنەڕەتدا ئەو یاسایەی كە دامەزراندنی قوتابخانەكەی پێ كراوە دوا قۆناغەكەی كە پێی دەڵێن حەوت وهەشت بە دبلۆم حساب كراوە، ئێمە لەگەڵ ئەوەین، ئێمە حكومەتی هەرێم لەگەڵ خوێندنی باڵا، لەگەڵ لیژنەی تایبەتمەند داوا كراوە قۆناغی كەپێی دەڵێن حەوت وهەشت ناوی بنرێ بە (معهد العالی للائمە والخطباء)واتە ئێمە هیچ یاسایەكی زیادمان داوا نەكردووە لە پرۆژەی ئەوقاف، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاکەڕەش فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وەکو بەڕێز مامۆستا محەمەد تاهیر فەرمووی ئەگەر یاسا و بڕیار هەیە، لە حکومەتی مەرکەزی یاساکە کاری پێکراوە (نافذ المفعول) پێویستی بە یاسادانانێکی نوێ نییە، ئێمە یاسایەکی بۆ دابنێین، ئەگەر شتێکی تازەش بێ ئەبێ دیراسەت بکرێ لە هەموو روویەکی هونەرییەوە. لە زانکۆ و خوێندنی باڵا و وەزارەتی پەروەردە وئینجا پرۆژەیەکی پێ پێشکەش بکرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

فەرموو مەلا محسن.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر بکرێ خاڵی یەکەمی ئەم بابەتە بکرێتە بڕیار، لە دوای خاڵی یەکەمی ئەو بابەتە خوێندنی باڵایە ئەو کاتە قسەیەکی لێ بکرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

پرۆژەکە بەو شێوەیە هاتووە کە لیژنەی یاسا دەی خوێنێتەوە، ئەمە داخلی بەرنامەی کاری ئێمە بووە، ئەو ڕاسپاردانەی کە بە شێوەی ڕاپۆرت خوێندرایەوە لەلایەن (کاکەڕەش)ەوە ڕای لیژنەی یاسا بوو دەربارەی ئەو پرۆژەیە بەگشتی. جارێ ئێمە بەرنامەی کارمان ئەم بڕیارەیە وئەم بڕیارەش دەخەینە گفتوگۆوە، ئێستاکە ئەگەر چ پێشنیارێکی تر هەبوو یا هەر پرۆژەیەکی تر بە دەستەوە بێ ئەوە بە پێی پێڕەوی ناوخۆی پەرلەمان پێشکەشی بکەن ئێمە بەرچاوی لیژنەی پەیوەندیدار وئەنجوومەنی وەزیرانی دەخەین بۆ ئەوەی بڕیارێکی لەسەر بدرێ. ئێستا ئەمەمان لەبەر دەست دایە، فەرموو کاکەڕەش.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم الشعب

المجلس الوطني لكوردستان العراق

رقم القرار

تأريخ القرار

قرار

استناداً الى احكام الفقرة الاولى من المادة السادسة والخمسين من القانون رقم« ١ » لسنة ١٩٩٢ وبناءاً على ما عرضه وزير الاوقاف ووافق عليه مجلس الوزراء قرر المجلس الوطني

بجلسته المنعقدة بتاريخ / /١٩٩٧ اصدار القانون الآتي:
قانون معادلة شهادة المدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف لمرحلتي المتوسطة والاعدادية بشهادتي المتوسطة والاعدادية.

المادة الاولى:-

تعادل الشهادة الدراسية للمرحلتين (المتوسطة والاعدادية) للمدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بشهادتي الدراسة المتوسطة والاعدادية لغرض التعيين والقبول في كلية الشريعة وقسم الدراسات الاسلامية في كلية الاداب بجامعات الاقليم وذلك بعد اجتيازهم الامتحانات الوزارية المقررة قانوناً.

المادة الثانية:

على الوزراء المختصين تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة الثالثة:-

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەوە بەگشتی بوو، دێینەوە سەر مادده یەک، بەڵام یەک تێبینی بچووک هەیە پێش ئەوەی بچینە سەر مادەی یەک ناونیشانی ئەو یاسایە (معادلة شهادة المدارس) تۆزێ ئەگەر کورت بکرێتەوە چونکە زۆر درێژە وەکو تێبینییەک. بابزانین کاکەڕەش چ دەڵێ؟

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

چونکە دوو جۆر قوتابخانەی ئایینی هەیە، دوایی تێکەڵاوییەک پەیدا دەبێ، قوتابخانەی ئایینی وناوەندی ئایینیش هەیە ئەوان بە خۆیان بروانامەیان بەرابەرە، مەسەلەکە ئەو قوتابخانانەیە کە سەر بە وەزارەتی ئەوقافن تەنیا ئەوەیە دەنا ئەوانی دی بەرامبەرن. ئەگەر روونی نەکەینەوە نابێت، بەڵام ئەگەر بڵێین لە بنەڕەتی ماددەکەدا هەیەو لە ناونیشانەکەیدا نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئەوە خۆی بیرۆکەکە هەر عینوانەکەیە، تەنها عینوانەکە هەڵ گرین چونکە درێژە، (قانون معادلة شهادة المدارس الدينية)بابڵێین یاساکە بەو ناوەوە بێ باشە، سوپاستان دەکەین. مادام وایە فەرموو مادده یەک بخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەینە گفتوگۆو دەنگدانەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الاولى:-

تعادل الشهادة الدراسية للمرحلتين (المتوسطة والاعدادية) للمدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بشهادتي الدراسة المتوسطة والاعدادية لغرض التعيين والقبول

في كلية الشريعة وقسم الدراسات الاسلامية في كلية الأداب بجامعات الاقليم وذلك بعد اجتيازهم الامتحانات الوزارية المقررة قانوناً.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێش ئەوەی ماددەی یەک بخەینە دەنگدانەوە، دەرگای گفتوگۆ کراوەیە، با ناونووس بکەین. تەنها د.ادریس. فەرموو کاک ئیدریس.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە بەرابەر کردنی بروانامەکان ئەوەی کە هاتووە،سەبارەت بە مەدارسی ئیسلامی لەگەڵ دواناوەندی دەبێ ڕێژەیەکی دیاری کراو هەبێ لەو بابەتانەی هاوبەشن ، من نازانم مەنهەجی ئەوەی ناوەندی و دواناوەندیە دینیانە، نەم دیوە بەتەواوی ،بەڵام دەبێ ئەو وانانەی کە هاوبەشن لە ٧٠٪ یا ٧٥٪ وەکویەک بن ، ئەوە یەک ،دوو لێرەکە لە یاساکەدا هاتووە دەڵێ دەبێ (التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بشهادتي الدراسة المتوسطة والاعدادية) پێویستە هێلێکی لار دابنرێ بەشی(الادبی) ،چونکە لەگەڵ بەشی زانستی بەرابەر ناکرێ ،کەباسی وشەی دواناوەندی دەکا دەبێ بەشەکەشی لەگەڵ دیاری بکا، چونکە لەوەی یەکەم نزیکترە لە پەیوەندی بە کۆلیژی ئادابەوە. سێیەم کە دەڵێ: (بعد اجتيازهم الامتحانات الوزارية المقررة قانوناً). ئەوە کامە تاقیکردنەوەی وزارییە؟ قوتابخانەی ئایینی یان بەشی ئەدەبی دواناوەندییە؟ واتە لێرە ئەگەر بێ تاقیکردنەوەی وزاری بەشی ئەدەبی ببڕێ ئەو کاتە پێویستی بە هاوجێ کردنی مەنهەجەکە زۆر نابێ، بەڵام ئەگەر نا دەبێ برگەیەک زیاد بکرێ یان ماددەیەکی تر بخرێتە سەری بەپێی (ضوابط)ێکی تایبەتی کە بۆ پرۆگرامەکان دادەنرێ و لە لیژنەیەکی تایبەتی بەراوردی پێ دەکرێ، واتە دەبێ ئەوەش بکرێ یا زیاد کرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پاش ئەوەی کە ئەو پرۆژەیە دیراسەت کرا لەلایەن وزارەتی پەروەردەو لیژنەی پەروەردەوەی پەرلەمانەوە، پاش هاوجێ کردنی پرۆگرام کە لە (٨٠٪)ی پرۆگرامەکانی هاوبەشە لەگەڵ دواناوەندی ئیسلامی کە ئەوی بروانامەی خۆیان ئاساییەو بەرابەری دواناوەندییە، لەبەر ئەوە وتیان لارێمان نییە چونکە (٨٠٪)ی پرۆگرامەکانیان وەکو یەکە، دووەمیش لەبەرئەوەی کە ئێستا کاک دکتۆر فەرمووی خوێندنی ناوەندی و دواناوەندی بەشی ئەدەبی، عادەتەن ئەو وشەیە ناوترێ کە وتت دەرچووانی ناوەندی یا دواناوەندی ئەدەبی و عیلمی تیا نییە. دەمێنێتەوە مەسەلەی دواناوەندی و دیاریشمان کردووە، زانستی و وێژەیی جیاوازی نییە بۆ دامەزراندن هەر دەرچووی ئامادەیی وا دادەنرێت، دوو جێگاشمان وتووە لەکۆلیژی شریعە بەشی خوێندنی ئیسلامی تەنها

ئەدەبی وەردەگیرێ وە دیاریشمان کردووە، لەبەر ئەوەی سیفەتەکە دیاری کراوە بۆ جێگای وەرگرتنیان. بۆ دامەزراندنیش جیاوازی زانستی و ویژەیی نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. قاسم فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەوێدا تاقیکردنەوەی وەزاریی وەکو دەزانرێت وەزارەتی پەروەردە دەیکات. باشە تاقیکردنەوەی قوتابییەکانی سەر بە وەزارەتی ئەوقاف کێ دەیکات؟ ئاخۆ ئەو تاقیکردنەوانە پەیڕەوی یاسای پەروەردە دەکەن؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاکەڕەش.

کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسای تایبەتی هەیە، یاسای تاقیکرنەدەوەکانی وزاری خوێندنی ناوەندی ئیسلامی و پرسیارەکان وەکو یەک دەبن(موحد) دەبێ، مەرکەزی دەبێت، لە وەزارەتەوە پرسیارەکان دەردەچێ و کۆنترۆڵیشیان یەک کۆنترۆڵە پێکەوە چاک دەکرێ بۆیەش ئێمە ئەو وشەمان بەکار هێنا بەئیعتبار یاسا چۆنیەتی برینی تاقیکردنەوەکەی دیاری کردووە. تاقیکردنەوەکان چۆن دەکرێ، لەسەر ئەو بنەمایە ئەو وشەیەمان بەکار هێنا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو پێشنیارێک ئەگەر گفتوگۆ کردنی ئەم پرۆژەیە لەم کۆبوونەوەیە دوابخرێ بۆ کۆبوونەوەی ئاینده، بۆیە ئەم پێشنیارە دەخەینە دەنگدانەوە. کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەم پرۆژەیە لە کۆبوونەوەی ئەمڕۆکە دوا بخەین بۆ کۆبوونەوەیەکی تر؟ دواخستنی بۆ ئەوەیە تۆزێکی تر دیراسەت بکرێ، بۆ ئەوەی برادەران زیاتر لەم بابەتە زانیارییان هەبێ، چونکە لە کاتی گفتوگۆ دەرئەکەوێ تۆزێک تێکەڵاوی (ألتباس) هەیە لە بنەمای پرۆژەکە خۆی کە هاتووە ئەوە لەلایەک، لەلایەکی تر لیژنەی پەروەدەش دیارە ئەبێ رای هەبێ لەم بابەتە، راپۆرتیان تا ئێستاکە ئامادە نەکردووە بۆیە دوای ئەخەین بۆ کۆبوونەوەی ئایندە، فەرموو کاک شێروان.

بەڕێز شێروان ناسح عەبدوڵلا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرۆژەی وەزارەتی ئەوقاف (٢٥) ماددەیە ئەوەی لیژنەی یاسا پەسەندی کردووە هەریەک ماددەیە ئەوە من واپێشنیار دەکەم وەزیر خۆی ئامادەبێ هەتا ماددەکانی تر بە ئامادەبوونی وەزیری ئەوقاف گفتوگۆ بکرێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس، ئێمەش ئەو تێبینیەمان ڕەچاو کردبوو لەڕاستیدا بابەتەکە دەوڵەمەندتر دەبێ، ئەو ساڵەی خوێندنیش تەواو بوو بۆ ساڵی ئاییندە کاتێکی باشمان لەبەر دەستە، بۆیە ئەم گفتوگۆیە رابگرین بۆ بەرنامەی ئاییندەمان. کێ لەگەڵ دواخستنە؟.. سوپاستان ئەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا. سوپاستان دەکەین، سوپاس بۆ لیژنەی یاساو لیژنەی ئەوقافیش.

خاڵی چوارەم: راست کردنەوەی یاسای وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئیسلامی ژمارە(٧)ی ساڵی ١٩٩٢. لیژنەی یاسا با بفەرمووێ.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرۆژەی یاسایەکیان بۆ هەموار کردن ناردووە بەڕای ئێمەش لە لیژنەی یاسا، پێویستی بە هەموار کردن نییەو، راپۆرتی خۆمان نووسیوە. ئینجا ئەگەر بفەرموون پرۆژەکە و راپۆرتی لیژنە بخوێنمەوە بۆ ئەوەی برادەران وێنەیەکیان لەبەر چاو دابێ،وئەگەر رەئیەکی تریان هەبێ بتوانن گفتوگۆمان لەگەڵدا بکەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو بخوێنەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە ئەصلی پرۆژەی وەزارەتی ئەوقافە:

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم الشعب

المجلس الوطني لكوردستان العراق

رقم القرار

تأريخ القرار

قرار

استنادا الى احكام الفقرة« ١ » من المادة السادسة والخمسين من القانون رقم « ١ » لسنة ١٩٩٢ وبناءاً على ما عرضه وزير الاوقاف والشؤون الاسلامية ووافق عليه مجلس الوزراء، قرر المجلس الوطني لكوردستان العراق بجلسته المنعقدة بتأريخ / /١٩٩٧ اصدار القانون الآتي :-

القانون رقم( ) لسنة ١٩٩٧قانون التعديل الاول

لقانون وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية رقم (٧) لسنة ١٩٩٢

المادة الاولى:

تعدل الفقرة(٢) من المادة الخامسة وتقرأ على الوجه الآتي:

(مكتب وكيل الوزير: يرأسه موظف بوظيفة سكرتير ويعاونه عدد من الموظفين حسب الاقتضاء.

المادة الثانية:

تعدل المادة السابعة الفقرة اولاً ويضاف عضو آخر في عضوية المجلس الاعلى للاوقاف والشؤون الاسلامية وتقرأ كالآتي:

(ج: حاكم من الصنف الاول - عضواً)

المادة الثالثة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن، ئینجا راپۆرتی لیژنەی یاسا بە پێویستی نازانین هەمواری ئەم یاسایە بکرێ لەبەر ئەو هۆیانەی کە ئێستا بۆ بەڕێزتان وبرادەران دەخوێنینەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

فەرموو بخوێنەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

السيد رئيس المجلس الوطني لكوردستان العراق المحترم بعد التحية والاحترام.

نود ان نبين رأي لجنتنا بصدد ما هو مطلوب من تعديلات في المشروع المقدم من قبل وزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية:

١- بصدد مدراء المكاتب للوزير ووكيل الوزارة فأن هذا التخصيص هو عام بالنسبة لكافة الوزارات، فلا نرى فرقاً يذكر بالنسبة لموظف بدرجة مدير وسكرتير، حيث التسمية لا تدعو لتعديل القانون في حين لن تكون النتيجة بشئ ملموس غير التسمية.

٢- لقد نصت المادة السابعة فقرة اولاً /ج من القانون المذكور ما يلي:

ج- للمجلس الاستعانة بالخبراء عند الحاجة وبطلب من الوزير.

فيجوز برأي لجنتنا للوزير ان يستعين في اجتماعاته(اي اجتماعات المجلس الاعلى) بحاكم أو باحد السادة القضاة ويجوز له ان يجعله خبيراً دائميا في المجلس او خبيراً وقتياً عند الاقتضاء.

فلا حاجة لتعديل القانون، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەوە سەبارەت بە رای لیژنەی یاسا لە رووی یاساییەوە تەماشای بابەتەکەیان کردووە کە پێویست بەو هەموارکردنە ناکا، چونکە خۆی لەنێو خودی یاساکەدا هەیە. ئێستا رای لیژنە ئەخەینە دەنگدانەوە، چونکە ئەو پێشنیارەی رەتکردۆتەوە، وپاساویشی لە رووی یاساوە بۆ هێناوەتەوە کە نەکرێت. جا ئەگەر هیچ تێبینییەک هەیە لەسەر رای لیژنە با ناونووس بکەین. چوار کەس دەیانەوێ قسە بکەن. د.ئیدریس، د. رزگار. کاک سەفەرو مامۆستا مەلا تاهیر. فەرموو کاک ئیدریس.

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (٧)

دووشەممە ڕێکەوتی ١٦/٦/١٩٩٧

کاتژمێری (١١)ی سەر لەبەیانی ڕۆژی دوو شەممە ڕێکەوتی ١٦/٦/١٩٩٧ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و بە ئامادەبوونی بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوللا سکرتێری ئەنجوومەن دانیشتنی ژمارە(٧)ی ئاسایی خولی یەکەمی ساڵی ١٩٩٧ی خۆی سازدا. بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان و سکرتێری ئەنجوومەن ڕادەی یاسایی کۆبوونەوەیان چەسپاند، ئامادەبوان (٥٤) ئەندام بوون بەرامبەر بە ئامادەنەبوونی(٤٧) ئەندام.

ناوی غائیبەکان:-

١- بەڕێز ئازاد عبدالقادر قەرەداغی(دەرەوە)، ٢- بەڕێز ئازاد فتاح رەشید میران(غائیب)، ٣- د.حەسەن حسین بەفری(دەرەوە)، ٤- د. ڕۆژ نوری شاویس(مۆڵەت)، ٥- بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی(دەرەوە)، ٦- بەڕێز موحسین صالح عبدالعزیز(غائیب)، ٧- بەڕێز یۆنادەم یوسف کەنا(مۆڵەت).

بەرنامەی کار:

**** پڕۆژەی یاسای بەرابەر کردنی بڕوانامەی خوێندنی قوتابخانە ئاینیەکان لەکوردستاندا.***

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنی ئەمڕۆمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ ئەکات. بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان ١٦/٦/١٩٩٧یەک خاڵە، ئەو خاڵەش تەواو کردنی پڕۆژەی یاسای بەرابەرکردنی بڕوانامەی خوێندنی قوتابخانە ئاینیەکانە لەکوردستان دا. ئەگەر برادەرانی یاسا وئەوقاف تەشریف بێننە ئێرە، بۆ ئەوەی وەکو جارەکەی تر بەردەوام بین لەسەر ئیش وکارەکەی خۆماندا. جەنابی وەزیر ئەگەر چ موستەشارو یاریدەدەر پێویستە بێنە ژوورەوە، ئەو برادەرەی کە لەگەڵ وەزیری ئەوقاف هاتبوو بابفەرمووێ، کاتی خۆی ئەم پڕۆژەمان دواخست بۆ کۆبوونەوەی ئەمڕۆ لەسەر ئەو بناغەیەی کە ئیستیشارەیەکی لیژنەی تایبەتی پەروەردە بکرێ دەربارەی ئەم بابەتەوە، دیارە ئیستیشارە کراون، ئەگەر چ تێبینییەک هەیە حەز دەکەین پێشەکی گوێمان لێ بێ. ئەگەر چ تێبینیەک نییە، چ موداخەلەیەک نییە پێشەکی بۆ ئەوەی داخیلی پڕۆژەکە بین ودەستی پێ بکەین لیژنەکان، لیژنەی یاسا هیچی هەیە لەم بارەیەوە؟ لیژنەی ئەوقاف چتان هەیە؟ مامۆستا، پێشەکی داخیلی بەرنامە بین جەنابی وەزیریش چ تێبینیەکی نییە؟ فەرموو.

بەڕێز شێخ محمود کاوە شێخ لەتیف/وەزیری ئەوقاف:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

بەڕاستی ئەوەی لەپرۆژەکەدا هاتووە بەتەئکید لەدوو خاڵی سەرەکی خۆی دەنوێنێ کە چڕمان کردۆتەوە، ئەوەیە کە ئەو قوتابخانە ئایینیانە کاتی خۆی بە بڕیاری تایبەت ڕاستەوخۆ بە وەزارەتی ئەوقاف بەستراونەتەوە. چوار قوتابخانەمان هەیە، داوامان کردووە کە بە سێ قۆناغ، قۆناغی ناوەندی کە لە دوای شەشی سەرەتایی قوتابیان وەردەگرێ، پاشان دواناوەندی، پاشان بەدوو ساڵ بۆ تەواو کردنی خوێندنی باڵا (دبلوم عالي)، داوامان ئەوەیە لەپێشنیاردا کە هاتووە بەرابەری بڕوانامەی قوتابیانمان بکرێن بۆ ئەوەی بتوانن لەکۆلیژی شەریعە وکۆلیژی ئاداب بەشی خوێندنی ئیسلامی وەربگیردرێن هەر ئەوەندەمان هەبوو، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس، لیژنەی یاسا، فەرموو کاکەڕەش.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

لە پرۆژەکەی ئەو کۆبوونەوەی پێشوودا کە ئامادە کرابوو ئەوەی کە جەنابی وەزیری ئەوقاف فەرمووی ئەو قوتابخانە ئایینیانەی کە سەر بەوەزارەتی ئەوقافن بڕوانامەکانیان لەقۆناغی ناوەندی و دواناوەندی بەرابەر بکرێ بە بڕوانامەی ناوەندی و دواناوەندی، بەڵام کاتی خۆی کە گفتوگۆ کرا بڕیار لەسەر ئەوە درا کە دوابخرێ تاکو ڕای لیژنەی پەروەردە و وەزارەتی پەروەردە وەربگیرێ سەبارەت بەو بابەتەوە پرۆگرامەکان دەستنیشان بکەن ئایا تا چ ڕادەیەک لەگەڵ قوتابخانە ئایینیەکان کە بەرابەری دواناوەندییینە دەگونجێن؟ وە تا چ ڕادەیەک ئەوانە هاوبەشن لەسەر ئەو بناغەیە؟ نووسراوێک لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە ئاڕاستەی ئەنجوومەنی وەزیران کراوە، ئەو نووسراویشمان لەوێ هێنا پێشکەشی سکرتێری پەرلەمانمان کرد. بەڕێز سکرتێری پەرلەمان ئەویش بەدەوری خۆی دایە بەشی کاروباری ئەنجوومەن بۆ ئەوەی بیخەنە ناو فایلەکەوە وبۆ ئەوەی هەموو لەسەر ڕۆشنایی نووسراوەکە کار بکەن، ئەگەر لاتان پەسەند بێ تاکو بیخوێنینەوە بۆ برادەران بۆ ئەوەی گوێیان لێ بێ ڕای بەڕێزتان بۆ سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران. بە نووسراوتان ژمارە (٣٣٣٣) لە ٥/١٠/١٩٩٦ نێودراوە دەربارەی بەرابەرکردنی بڕوانامەی ئامادەیی ئایینی لەگەڵ ئامادەیی ئیسلامی وپاشی پێکهێنانی لیژنەیەکی تایبەت بۆ ئەو بەرابەر کردنە. لیژنەکە ئەم بەشانەی بۆ ڕوونکردینەوە:

١- وانە ئایینیەکانی ئامادەیی ئایینی بەهێزترە لە ئامادەیی ئیسلامی.

٢- زیاتر لەنیوەی وانەکانیان هاوبەشە.

٣- ساڵەکانی خوێندن لە هەردووکیان وەک یەکە.

بۆیە دەرچووانی ئامادەیی ئایینیەکان ئاستی خوێندنیان وەکو دەرچووانی ئامادەیی ئیسلامیەکانە دەشێ لەکۆلیژە ئایینیەکان بەردەوام بن لەخوێندن لەگەڵ ڕێزماندا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. لیژنەی پەروەردە چ تێبینیەکیان نییە لەسەر ئەوە؟ باشە ئەگەر چ تێبینی تر نییە، شێخ موحسین فەرموو.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دیارە ئەو پرۆژەی کە هاتووە لیژنەی یاسا مادەی یەکەمی داناوە، جاری پێشوو هەموو گفتوگۆی لەسەر کرا وهەموومان لەسەری کۆک بووین، مادەی یەکەمی کە هاتووە بەپێی ئەو بریارە دانراوە لەلایەن لیژنەی یاسا هەموومان رامان ئەوە بوو لەسەر ئەوەی کە بروات ودوایی ئەوە مادەکانی تر ئەو کاتە رایەکمان لەسەری هەیە لەگەڵ ڕێزمان، سەبارەت بەو مادەی کە هاتووە ئێمە هیچ رەخنەیەکمان لەسەری نییە، ڕازین. وەزارەتی ئەوقافیش لەگەڵیان دانیشتووین لەگەڵ جەنابی وەزیر لێمان تۆژیوەتەوە هەر رازین تەنها لە مادەی چواری دەقی پرۆژەکەی ئەنجوومەنی وەزیراندا، ئەگەر مۆڵەت هەبێ ئەوەی ئێمە پێشنیارمان کردووە دەخوێنینەوە کە رامان وایە بکرێتە مادە دووی ئەم بریارەی کە لەپەرلەمان دەردەچێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جارێ ئەو پرۆژەیە ئێستا کە لەلایەن لیژنەی یاساوە ئامادە کراوە ئێمە ئەوە دەخەینە گفتوگۆکردن، ئەگەر شتێک هەبوو لەسەری گفتوگۆی دەکەین ئێمە ئەم بریارە تەواو ئەکەین، پاشان، پێش وەخت لیژنەی یاسا راپۆرتی خۆی دەخوێنێتەوە. ئێستا ئەم پرۆژەیە ئامادە کراوە تکایە پێویست بە گفتوگۆ ناکات، با بێینەوە سەر مادەکە، کە مادەکەمان خوێندەوە ئەوجا دەرگای گفتوگۆ ئەکەینەوە. فەرموو کاکەڕەش.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم الشعب

المجلس الوطني لكوردستان العراق

رقم القرار:

تأريخ القرار:

قرار

استناداً الى احكام الفقرة الاولى من المادة السادسة والخمسين من القانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢ وبناءاً على ماعرضه وزير الاوقاف والشؤون الإسلامية ووافق عليه مجلس الوزراء، قرر

المجلس الوطني بجلسته المنعقدة بتأريخ / /١٩٩٧ اصدار القانون الآتي:
قانون معادلة شهادة المدارس الدينية بمرحلتى المتوسطة والاعدادية بشهادة المتوسطة والاعدادية:
المادة الاولى: تعادل الشهادة الدراسية للمرحلتين (المتوسطة و الاعدادية) للمدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بشهادتي الدراسة المتوسطة والاعدادية لغرض التعيين والقبول في كلية الشريعة وقسم الدراسات الاسلامية في كلية الاداب بجامعات الاقليم وذلك بعد اجتيازهم الامتحانات الوزارية(العامة) المقررة قانوناً.
المادة الثانية: على الوزراء المختصين تنفيذ احكام هذا القرار.
المادة الثالثة: ينفذ هذا القرار من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئەگەر لە بیرتان بێ ئێمە ناونیشانەکەمان لەکۆبوونەوەی پێشو گۆڕی وەکو خۆی کورتمان کردەوە، جەنابت هەمووت خوێندەوە یان کورت کردنەوەکەت خوێندەوە؟ ئێستا فەرموو کورت کراوەکەی مادەکە بخوێنەوە واتە(قانون معادلة شهادة المدارس الدينية فقط) فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الاولى: تعادل الشهادة الدراسية للمرحلتين المتوسطة والاعدادية للمدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف والشؤون الاسلامية بشهادتى الدراسة المتوسطة والاعدادية لغرض التعيين والقبول في كلية الشريعة وقسم الدراسات الاسلامية في كلية الاداب بجامعات الاقليم وذلك بعد اجتيازهم الامتحانات الوزارية العامة المقررة قانوناً.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، لیژنەی ئەوقاف چ تێبینیەکیان لەسەر ئەمە هەیە؟ شێخ موحسین فەرموو.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە رازین لەسەر ئەم مادەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، دەرگای گفتوگۆ کراوەیە بۆ ئەندامانی پەرلەمان لەسەر مادە یەک، ناوەکانیان ئەنووسین، د.قاسم، د.ناسح، کاک ئیبراهیم، د.ئیدریس، مەلا هادی، کاک سیروان، کاک سەفەر، کاک ئەکرەم عاشور، کەسی تر هەیە؟ هەر ئەمانە مافی قسەیان هەیە. کاک د.قاسم فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پرۆژەی کە ئێستا هاتووە وابزانم هەمان پرۆژەی ساڵی ١٩٩٠ی حکومەتی ناوەندیە، کە هەمان

مەفهومیان هەیە، ئەم بڕیارەی حکومەتی ناوەندی تاکو ئێستا لە هەرێمدا کاری پێ دەکرێ چونکە لە تەمووزی ١٩٩٠دەرچووە، ئەگەر یارمەتی هەبێ بۆتان دەخوێنمەوە:(تعليمات خاصة للمدارس الدينية التابعة لوزارة الأوقاف والشؤون الدينية في المنطقة الشمالية):
المادة الأولى: تأسيس المدارس الإسلامية في كل من المحافظات أربيل ودهوك والتأميم والسليمانية.
مادە سێی ئەم بڕیارە دەڵێ:(الدراسة في هذه المدارس ثماني سنوات تقويمية تكون الدراسة فيها اللغة العربية، وتقسم إلى ثلاث مراحل دراسية ثلاث سنوات للدراسة المتوسطة و للدراسة الإعدادية ثلاث سنوات وسنتان للدبلوم)، ئەو یاسایە هەروەک ئاماژەم بۆ کرد لە ١/٧/١٩٩٠بە ئیمزای وەزیری ئەوقافی عێراقی(عبدالله فاضل عباس)دەرچووە، ئەو یاسایە تاکو ئێستا لە کوردستان کاری پێ دەکرێ، چونکە پێش کێشانەوەی دەزگا ئیدارییەکان لە ساڵی ١٩٩٠ ئەم کارە کراوە، ئەو یاسایە تاکو ئێستا لە کوردستان بڕیاری ڕاگرتنی یان هەڵوەشاندنەوەی نەدراوە، جا نازانم ئەوە بۆ وا هاتووە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر زەحمەت نەبێ تۆزێک بۆمان ڕوونتر بکەی، ئەوە یاسایە یان ڕێنماییە؟

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو یاسا دەرچووە، یاسا بۆ قوتابخانە ئایینیەکانی سەر بە وەزارەتی ئەوقاف، ڕێنمایی پەیڕەوی ناوخۆی بۆ ئەوان دەرچووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەزیر مافی هەیە یاسا دەربکا؟.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مافی نییە، بەڵام وەکو ڕێنمایی زیادە لەوانەیە بڕیارێک دەرچووبێ، ژمارەی بڕیارەکەی نازانن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک د.قاسم، کاکەڕەش ڕونکردنەوەیەک؟ فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ڕێنماییەی کە بەڕێز د.قاسم ئاماژەی پێدا پەیوەندی بە پەیمانگای(الائمة والخطباء)ەوە هەیە، پەیوەندی بە ئیشی ئێمەوە نییە، ئەو قوتابخانە ئایینیانەی کە تاکو قۆناغی ناوەندی و دواناوەندی هەیە، کاتی خۆی خولێک لە وەزارەتی ئەوقاف کرابۆوە، پەیمانگایەکیان کردبۆوە

ناویان لێ نابوو پەیمانگای(الائمة والخطباء) قوتابیانی دوو ساڵیان دەخوێند. لەو دوو ساڵەدا دبلۆمیان وەردەگرت. ئەمە ئێستا نە باسی دبلۆم دەکەین نە پەیوەندیمان بەو پەیمانگایەوە هەیە، تەنیا ئەو قوتابخانە ئایینیانەی کە سەر بەوەزارەتی ئەوقافن دوو جۆر قوتابخانەمان هەیە، هەندێکیان قوتابخانەی ئیسلامینەو ئەو بروانامەیان بەرابەرە، بەشێکیان ناویان قوتابخانەی ئایینیە بەوەزارەتی ئەوقاف بەستراونەتەوە. دەمانەوێ بروانامەی ئەوانیش وەکو بروانامەی قوتابخانە ئیسلامییەکان بێ بۆ ئەوەی لەو دوو جێگایە وەربگیرێن، لەکۆلیژی شریعەو بەشی خوێندنی ئیسلامی، کۆلیژی ئاداب باسی ئەو پەیمانگایە ناکات. دوایی ئەو پەیمانگایەی کە کاک د.قاسم ئاماژەی پێدا هەر لە بنەڕەتەوە بە یاسا دانەمەزراوە لە بنەڕەتەوە بە ڕێنمایی دیوانی سەرۆکایەتی دانەمەزراوە و وەزارەتی ئەوقاف ڕێنمایی لەسەر بڕیاری دیوانی سەرۆکایەتی دەرچوواندووە و لەسەر پێڕەوی ئالقەکانی کاتی خۆی گەڕاندویەتیەوە لەسەر پێڕەوەکەی و دایناوە، ئێستاش لەگەڵ برادەرانی لیژنەی ئەوقاف قسەمان کرد ئەو پەیمانگەیە بە وێنەیەکی تر چارەسەری بکەین، هەوڵ دەین پرۆژەیەکی تایبەتی بۆ بکەین کە ئێستا هەیە بۆ ئەوەی بتوانین دراسەتی بکەین وچارەسەری بکەین بە هەماهەنگی لەگەڵ خوێندنی باڵادا ولەوانەیە برادەرانی ئەوقاف ئەگەر تێبینیان هەبێ چونکە قسەمان لەسەر کرد ئەوانیش تۆزێک ئەو بابەتە روون بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز د. قاسم محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بە بۆچوونی من ئەوەی کاکەڕەش لێک جیاوازن، ئەوە پەیمانگا نییە، بەڵکو قوتابخانەی ئیسلامینە هەر وەکو بەڕێز ئاماژەی پێدا فعلا دوو جۆرە قوتابخانەی ئایینی لە کوردستاندا هەیە، یاساکە کاری پێ دەکرێ(نافذ المفعول)، بەڵگەش بۆ ئەوە ساڵی خوێندنی ٩٦-٩٧ دوو قوتابی ئەم قوتابخانانە لە کۆلیژی شەریعەی دهۆک وەرگیران، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەم قوتابخانانە پەیمانگا نییە، ئەوانە قوتابخانەی ئایینیە ئێستا لە دهۆک هەیە، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مۆڵەت بدە مانای ئەو قوتابخانانەی کە ئێستا ئێمە ئەو بروانامەیان بۆ بەرابەر ئەکەین لە کوردستاندا هەیە وەکو ئەخوێنن وئەو قۆناغانەی لەو نووسراوە قۆناغەکانی ناوەندی و دواناوەندی تێدا دەستنیشان کراوە کە دوو ساڵی دوای دواناوەندی دەیخوێننەوە جارێکی تر.

بەڕێز د. قاسم محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەری ناونیشانەکە دەڵێ:(التعليمات الخاصة بالمدارس الدينية التابعة لوزارة الاوقاف و الشؤون الدينية والمدارس الدينية).

المادة الثالثة: مدة الدراسة في هذه المدارس ثمان سنوات تقويمية تكون الدراسة فيها باللغة

العربية وتقسم على ثلاثة مراحل دراسية، ثلاث سنوات للدراسة المتوسطة والدراسة الاعدادية ثلاث سنوات وسنتان للدبلوم.

واتە پەیمانگا نییە، قوتابخانەی ئایینیە تاکو ئێستا لە دهۆک هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

واتە قوتابخانەی ئایینی بە هەمان قۆناغەکانی خوێندنی کە ئێستا تەشریعی ئەکەین هەیە؟

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ هەمان شتە بە بەڵگە ساڵی خوێندنی ٩٦ـ٩٧ دوو قوتابی لە کۆلیژی شەریعە وەرگیران وسەر بەم قوتابخانانە بوون ئێستا لە قۆناغی یەکەمن، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی ئێستا کاک د. قاسم فەرمووی دامەزراندنی ئەو قوتابخانانەیە، ئێمە ئەو قوتابخانانە دانامەزرێنین. ئێمە بڕوانامەی قوناغی ناوەندی و دواناوەندی ئەم قوتابخانانە بەرابەر ئەکەین، بە ناوەندی و دواناوەندی خوێندنی سەر بە وەزارەتی پەروەردە. کە بتوانن لەوێ دەوام بکەن، ئێستا فەرمووی دوو قوتابی لەکۆلیژی شەریعە ئێستا دەوام دەکەن ڕاست دەکەن لەکۆلیژی شەریعەی دهۆک دەوام دەکەن، بەڵام لە زانکۆی(صلاح الدین) لە هەولێر دەرچووانی قوتابخانەکانی سەر بە وەزارەتی ئەوقافیان لەکۆلیژی ئاداب وەرنەگرت، کە چی بەشی خوێندنی ئیسلامیان لەکۆلیژی ئاداب دا وەرنەگرت لەبەر ئەوەی بڕیاری بەرابەر کردنی بڕوانامە دەرنەچوو بوو، ئەوەی کە کاک دکتۆر دەفەرمووێ ئێستاش پەیمانگایەک هەیە داوایان کردووە، لە پرۆژەکە هاتووە کە پاش ئەو قوتابخانەیە ئەگەر بچن دوو ساڵ بخوێنن دوو ساڵی تەقویمی دبلۆمیان بدەنێ، ئێمە باسی بڕوانامەی دبلۆمان نەکردووە ئێمە قۆناغی ئەو شەش ساڵەی سێ ناوەندی و سێی دواناوەندی بەرابەری ناوەندی ودواناوەندی سەر بە وەزارەتی پەروەردە دەکەین بۆ ئەوەی مافیان بدەینێ بتوانن لەکۆلیژی شەریعە ولەکۆلیژی ئادابی بەشی خوێندنی ئیسلامی دەوام بکەن، تەنیا بەرابەری بڕوانامەکەیان دەکەین بۆ ئەم مەبەستە، سوپاس.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر ئەم بڕوانامانە بەرابەر نەبێ چۆن ئەوانەی باسم کرد لە کۆلیژ وەرگیراون، پرسیارەکەی من لە لیژنەی یاسا ئەوەیە: ئایا ئەم دوو قوتابیە چۆن وەرگیراون؟ بۆ زانینتان ئێستا لە قۆناغی یەکەمن بە قبووڵی مەرکەزی بوو نەک بە قبووڵی فەردی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس، ئەم بابەتە بۆ ئێمە شتێکی تر دەرچوو، واتە نادیارە، جارەکەی تر ئێمە ... ...

هەبوو لەسەر وەزارەتی پەروەردە، ئێستا ئێمە ئەگەر بڕیاری شتێک بدەین کە لە بنەڕەتدا یاسا نییە، ئێستا ئەتانەوێ ئێمە لێرە شایەدیەک بەشتێک بدەین کە لە بنەڕەتدا یاسا نییە ئەو قوتابخانانە هەنە کە بە بڕیارێکی وەزیری ئەوقاف دروست بووە. هەمان سالآنی خوێندنی ناوەندی ئەوەندە بێ، دواناوەندی ئەوەندە بێ، دوو سالێش بخوێنن، ئێستا ئەتانەوێ ئێمە، پەرلەمانی کوردستان، تصدیقی ئەو شتە بکەین کە لە بەرنامەی ئێمەدا نەبووە ئەوە بابەتێکە بۆ ئێمە کتوپڕ بوو، چونکە وایان بە ئێمە نەگوت، نەلیژنەی ئەوقاف نە لەناو خودی پرۆژەکە هاتبوو ئاماژە بکەن بەو خەلفیاتە بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان ولیژنەکانی پەرلەمان بە تێروتەسەلی گفتوگۆی ئەم لایەنە بکەن، وەزارەتی پەروەردەش دەبووا بەتێروتەسەلی تەماشای بارەکەیان بکردبایە، واتە ئێستا ئێمە دێین بڕوانامەی پەیمانگا ئەدەین بەخەلکێک کە نازانین بەڕاستی چۆن ئەو قوتابخانانە کراونەتەوە، لەسەر چ بنامەیەک بووە؟ وەکو دەرکەوتیش بە ڕێنمایی وەزیری ئەوقافی حکومەتی ناوەندی بووە، جا ئەو بابەتە هەقە ئەندامانی پەرلەمان هەلوەستەیەکی لەسەر بکەن وباش ڕوونی بکەنەوە، فەرموو مامۆستا.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

خوێندن لەم قوتابخانانە هەشت سالە، لە وەزارەتی ئەوقافی حکومەتی مەرکەزی بەپێی ڕێنمایی ئەو هەشت سالەی سێ قۆناغی دیاری کراوە وەکو د.قاسم ئاماژەی بۆ کرد، بەلآم ئەم ڕێنماییە سەبارەت بە هەرێمی کوردستانی خۆمانەوە ورەسمیەتی بڕوانامەکەیان ئیعتباری پێ نەکراوە، ویاسای بۆ دەرنەچووە، وبەپێی یاسا هیچ دەسەلآتێکی ئەوەی نەبوو کە شەشی پەیمانگا شەشی ئەو قوتابخانە ئایینیەی سەر بەوەزارەتی ئەوقافە بتوانن لە کۆلیژەکانی تایبەتی وەربگیرێن ورەسمیاتی لە دامەزراندنیان نەبووە، تەنها خوێندنەکەیان هەبووە تاوەکو ئەو حالەتەی کە هەبووە بۆیە لە پرۆژەی وەزارەتی ئەوقاف وئەنجوومەنی وەزیران کە هاتووە داوا کردنەکە لە دوو قۆناغدا هاتووە، قۆناغی یەکەم: بڕوانامەی ناوەندی ببێتە رەسمی وبەرابەر بێ لەگەڵ بڕوانامەی ناوەندی سەر بەوەزارەتی پەروەردە. لەگەڵ بڕوانامەی دواناوەندیشیان بەم شێوەیە بەرابەر بکرێت. بەهەمان شێوە هیچ زیادەیەکی لێ نەهاتووە تەنها ئێمە لەپرۆژەی یاساکەدا یاسایەکی زیادە نایکەین، چونکە شتێک ناکەین جێگیر بووبێ و دووبارە جێگیری بکەینەوە، بەلکو شتێک ئەکەین کە بەرابەری بڕوانامەکەیان بەرەسمی لە بڕوانامەیەکی ڕەسمی بکەین کە بتوانن لەکۆلیژەکان بخوێنن، ئەوەش کە د. قاسم ئاماژەی پێدا کە لەکۆلیژی دهۆک وەرگیراون، بەلێ کۆلیژی دهۆک سالآنی ڕابوردوو ڕەسمیەتی نەبوو، هەر قوتابیەک هەتا مۆلەتنامەی زانستیشی هەبووایە پێش تەصدیقی پەرلەمان ئەوان وەریان ئەگرت، بەلآم دوایی ئەوەی کە ڕەسمیەتی وەرگرت ئێستاکە پابەندە بە قەبوولی مەرکەزی. ئێستا کۆلیژەکانیش وکولیژەکانی ئیسلامی لە هەولێرو لەسلێمانی ناتوانن ئەو قوتابیانە وەربگرن تەنها ئەبێ ئەم یاسایە دەربچێ لەگەڵ ڕێزماندا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دوو لایەن لەم بابەتەدا هەیە تکایە ئەوانەی گفتوگۆ دەکەن لەسەر ئەم خاڵە بێت. ئەو شتەی کاک د.قاسم خستوویەتیە روو ببڕێنینەوە دوای ئەوە دێینەوە سەر خاڵەکانی تری ئەم مادەیە. لەم بابەتە دوو شت هەیە ئێستاکە ئەبێ روون بێتەوە (١) ئەم قوتابخانانە هەبووە پێش ئێستاکە بەڵام پرسیارەکەی من ئەوەیە بۆ دروست بوونی ئەم قوتابخانانە پێش ئێستاکە دەقێکی یاسایی هەیە، یان نا؟ یاخود رێنمایی هەیە بۆ کردنەوەیان؟ واتە یاسایەک هەیە ئەو قوتابخانانەی پێ دامەزرابێ هەتاکو ئێستا بێین دان بە بڕوانامەکەیانا بنێین؟ ئەگەر دەقێکی یاسایی هەیە، پێش ئێستاکە دان بە بڕوانامەکەیان نراوە وەکو پەیمانگا تا ئێمە بێین تصدیقی کەین. لێرە پرسیارێکی تر هەیە لەبارەی ئەم بابەتەوە کە ئەوانەی قبووڵ کراون لە شەریعەی دهۆک پار قەبووڵ کراون، چۆن وەرگیراون؟ کاک د.قاسم فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قبووڵ کراون قبوڵیش مەرکەزی بووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئێستا حەز دەکەم ئەو برادەرانە کە مداخەلەیان هەیە لەسەر ئەو بابەتە ناوەکانیان ئەنووسین، کاک د.ناسح فەرموو.

بەڕێز د. ناسح غەفور رەمەزان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم قوتابخانانەی وەکو باس کران فعلا ماوەیەکی زۆرە لە پێش راپەرینەوە هەن، بەڵام لەدوای راپەرینەوە کە کۆلیژی شەریعە لە دهۆک کرایەوە قوتابی ئاینییەکانی ئەو قوتابخانەیان وەرئەگرت، بەڵام کۆلیژی شەریعەکەی بووە رەسمی؟ پار ساڵ ١٩٩٦ کە من ئەو کاتە لە وەزارەتی پەروەردە بووم، ئێمە دانمان پێ دانا تاکو خرایە سەر زانکۆ، ئینجا ئێستا بەشێکە لە زانکۆی دهۆک. هەڵبەت کە ئەوانە وەرگیران واتە ئێمە شەرعیەتێکیشمان داوە بەو قوتابخانە ئاینییانە، مەبەستم لە قوتابییەکانی کە لە دەرچووانی دواناوەندی ئاینین یان هی پەیمانگە وەکو خۆیان ناویان لێ ناوە. جا شەرعیبیەتەکەی پێ دراوە بەڵام بێگومان پێویستی بەوە هەیە کە بەیاسا شەرعیبیەت بەوە بدەین، لەسەر ئەم خاڵە من هەر تەنیا ئەمەم هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک رەجەب فەرموو.

بەڕێز رەجەب شەعبان تەیب:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری شێخ موحسێن دەکەم. ئەوە کاتی خۆی بە یاسا نەبووە، بەڵکو بە

بۆیە پێویستە یاسایەکی بۆ دەرکەین، دوو جۆرە قوتابخانە هەن، هەندێک هەن وەکو گوتمان، پەیمانگای ئیسلامیە سەر بە پەروەردەن، ئەوانەی ئێمە لەبەر دەستمان دایە سەر بە ئەوقافن، لەبەر ئەوە دەبێ یاسایەک دەربچوێندرێ ئینجا گفتوگۆی بکەین، سوپاس.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێک لە برادەرانی یاسازان دەکەم. من پێم وایە هەندێ شت لە سەرۆکایەتی کۆماری یان لەدیوانی سەرۆکایەتی دەرچووە هەندێ بڕیار هێزی یاسایان هەبووە، ئینجا ئایا ئەمەکاتی خۆی کە دەرچووە هێزی یاسایی هەبووە یان نا ؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک محەمەد حەسەن فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر یاسایەک یان بڕیارێک لەلایەن سەرکردایەتی شۆڕشەوە دەربچێت وەکو کاک فرەنسۆ فەرمووی هێزی یاسایی هەبووە، بەڵام لە هەمان یاسادا ئەڵێت (علی الوزیر المختص اصدار التعلیمات) جا ئەو ڕێنماییەی کە لە وەزارەتەوە دەرچووە هیچ هێزی یاسایی نییە، دەبێت یاسایەک هەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک محەمەد، باسی دیوانی سەرۆکایەتی دەکات، باسی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش(مجلس قیادة الثورة) ناکات بڕیارەکانی دیوانی سەرۆکایەتی یاساییە ؟

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسایی نییە. ئەگەر یاساییش بێت دەبێت ڕێنمایی بۆ دەربچێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە سوپاس، مانای ئەوەیە ئەمەی کە ئێستا ئێمە دەیکەین بەڵگەیەکی یاسایی نییە، واتە ئێمە بڕوانامە بەرابەر دەکەین بێ بەڵگەیەکی یاسایی، باشتر نییە ئێمە یاساکەی تەصدیق بکەین، ئینجا بەرابەری بڕوانامەی پێ بکەین؟ ئەمە گرفتێکە وەکو ئەڵێن هێشتاکە هیچ نەبووە ئێمە دێیین بەرابەری بڕوانامەیەک ئەکەین و ئەیکەن بە پەیمانگا لەکاتێکدا بەیاسا هەر نییە، بۆیە باشتر وایە یاساکە ئامادە بکرێت، پاشان لە چوارچێوەی یاساکەدا بڕوانامەکەشی دانی پێ دابندرێت، بۆیە ئەبێ یاساکەی بۆ ئامادە بکرێت و ئەگەرنا شتێ کە یاسا نەبێت ئێمە بیکەین بە یاسا. ناوەکان ئەنووسین چونکە بابەتەکە گرنگە با تەواوی کەین، کاک سەعید فەرموو.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئاشکرایە لە یاسای وەزارەتدا ئەگەر بێتوو یاسا دەرچێ ڕێنمایی دەردەچێ، دیارە یاساکە هەبووە، هەر وەکو کاک د.ڕزگار ڕێنماییەکەی خوێندەوە بۆیە وەزیرەکە ڕێنمایی دەرهێناوە بۆ درێژەدانی ئەو یاسایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەکوێیە یاساکەی؟.

بەڕێز مەلا موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە نووسراوێکی ڕەسمییە ژمارە (١١٢٠) لە ١٩٩١/١١/٢٣ ئەڵێ (حصلت الموافقة على المقترحات الواردة في كتابكم المرقم) ئەوەندە ڕەزامەندی سەرۆکی کۆمار(ئەحمەد حەسەن بەکر)هاتووە، بە ئیمزای سەرۆکی دیوانی کۆماری مانای ئەوە ئەوەیە بەپێی ئەم نووسراوە ڕەزامەندییە کە هاتووە بۆ ئەو ڕێنماییەی کە دراوە بۆ دروست کردنی ئەو قوتابخانە ئایینیانەی سەر بەوەزارەتی ئەوقاف (حصلت الموافقة) مانای ڕەزامەندی سەرۆکی کۆمار دەرچوو لەسەری، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مەرج نییە، هەموو ڕازی بوونێک یاسایی بێت. ئێستاکە ئێمە لێرە سەرۆکی وەزیرانمان و سەرۆک پەرلەمانمان هەیە و هەموو ڕەزامەندییەکی وەزیر مەرج نییە یاسایی بێت. سەرۆک کۆمار لەوانەیە ڕۆژێ(١٠) پێشنیاری بۆ بێت لەسەر هەموویان ڕەزامەندی بکات، پێشنیارو یاسا جیاوازی هەیە، جا باشە ئێمە ناتوانین بگەڕێینەوە بۆ وەقائعی عێراقی تا بزانین ئەو یاسایە هەیە یان نییە، وا نییە؟ چونکە من بەباشی نازانم شتێ تەصدیق کەین کە یاسایەکەی نەبێ با یاساکەی بۆ دابڕێژین، تەصدیقی بڕوانامە خۆی ئۆتۆماتیکیەن دەبێ، هیچیش لە بارەکە ناگۆڕێ وابزانم، کاک د.قاسم محەمەد فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەک من پرسیارم لە برادەران کرد، وەکو کاک محەمەد حەسەن باڵەتە ئاماژەی بۆ کرد بڕیارەکانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش(مجلس قيادة الثورة)ی عێراقی هێزی یاساییان هەیە ئەوە یەک، دووەم یاساکە بەو ڕێگەیە، من تەنها هێما بۆ نووسراوێک بکەم ئەو نووسراوە بە ژمارە ٨/١٥، واتە ٨ر١٥(مصنفة سري وشخصي) لە ١٩٩٠/٣/١٢ ئەگەر مۆڵەت هەبێ پێشنیارێکی بخوێنمەوە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

فەرموو ئەگەر پێتانە بیخوێنەوە.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

محضر الاجتماع:

عقد اجتماع بتأريخ ١٩٩٠/٧/١٩ برئاسة السيد الوزير وبحضور الشيخ بشير الاتروشي الامين العام لإدارة شؤون الاوقاف لمنطقة الحكم الذاتي والسادة وكيل الوزارة ومدير عام دائرة المؤسسات الدينية ومدير عام الدائرة الادارية والمالية والدكتور حمد الكبيسي، محمد احمد التكريتي، ومدير الحسابات ومدراء الاوقاف في منطقة الحكم الذاتي ومسؤول شعبة المدارس الدينية وقد تضمن محضر الاجتماع مناقشة موضوع المدارس الدينية في المنطقة الشمالية وقد كانت التوجيهات.

ئەم خاڵە درێژە ئەمەش تەئكیدە كە یاسایە، بەڵام برگەی یاساكە داوای لێبووردن دەكەم چونكە من نەم دیوە، وە من بەدوایدا گەڕاوم بەڕێوەبەری ئەو قوتابخانانە دەڵێن یان یاسایە یان بڕیاری ئەنجوومەنی سەرۆكایەتی شۆڕشە، ئەم ڕێنماییانەی وەزیر كەوا هەیە بۆ ئەم بڕیارە ئەوە هەر بۆ زانیاری بوو تا سوودی لێ وەرگیرێت. هەندێ زانیاریشم هەیە ئەگەر مۆڵەتم بدەن بیانخەمە ڕوو.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

فەرموو.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئەوە ئێستا بەرچاو خراوە، قوتابخانەكانی ئایینی ئێستا لە دهۆك هەنە كە بەدوو قۆناغە ناوەندی ودواناوەندی، دەرچووی پۆلی شەشەم وەردەگرن بە مەرجێ لە تاقیكردنەوەی تەقدیری سەركەوێ، دەرچووی مزكەوتەكان وەرناگرێ، واتا ئەو كەسانەی لە مزگەوت دەردەچن دەبێ ئەوانیش تاقیكردنەوەی تەقدیری بكەن وسەركەون ئینجا قبووڵ دەكرێن، بە هەمان شێوە بۆ ئامادەییش، هەر وەك ئاماژەم بۆ كرد ساڵی خوێندنی ٩٦-٩٧دوو قوتابی وەرگیران، هەر وەك بڕیارە دەبێ(١٠)یەكەمەكانی ئەو قوتابخانانە وەربگیرێن، پرۆگرامی خوێندنیان لەناوەندی بەم شێوەیەیە:

قۆناغی یەكەم: تلاوەو لەبەر كردن وراڤە كردنی قورئان وفەرموودەكانی پێغەمبەر(حدیث) و (الدین/الفقه)، نحو، صرف، عقیدە، مێژوو، ئنگلیزی، كوردی، بیركاری.

قۆناغی دووەم: لەسەر ئەوانە دوو بابەتی دی زیاد دەبن(تجوید لەگەڵ جغرافیا)هەروەها لە قۆناغی ئامادەیی زیاد لەسەر ئەم وانانە وانەی زانستی قورئان وزانستی ڕەوانبێژی، واتە ئەوانە هەموو تەئكید بوو لەسەر ئەوەی ئەم قوتابخانانە یاسای خۆی هەیەو هەر هەموو لە ئەنجوومەنی

سەرکردایەتی شۆڕش(مجلس قيادة الثورة) دەرچووە ئەو ڕێنماییانەی وەزیریش هەر لەڕوانگەی ئەم یاسایە بووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جا ئێمە چۆن بزانین ئەوە یاسایە؟ کاکە محەمەد حەسەن فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی بەڕێز د.قاسم ئەفەرموویێت لە مانگی (٧)ی ساڵی (٩٠) دەرچووە حەتمەن ڕێنمایی هەر لە دوای یاسادا دەردەچێ، دەبێت یاسا هەبێت یان بڕیارێ هەبێ لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشێ(مجلس قيادة الثورة) ئەو ڕێنماییانە دەرچووە ئەگەر ئەو یاسایە ساڵی (٩٠)دەرچوو بێ من وای بە باش دەزانم بگەڕێن ئەو یاسایە بدۆزنەوە، ئەگەر کاک د.قاسم ژمارە و مێژووی ئەو یاسایەی بدا بایە بە ئێمە زۆر مەمنوون دەبووین، یان لە وەقائیعی عێراقی ساڵی (٩٠)دا هەیە ئێمە بگەڕێین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس. کاک سەفەر محەمەد فەرموو.

بەڕێز سەفەر محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە گفتوگۆکەدا وا دیارە کە دوو جۆر قوتابخانەی ئایینی هەیە، ناوەندیی و دواناوەندیی ئایینی و قوتابخانەکانی ناوەندیی و دواناوەندیی خوێندنی ئیسلامی. قوتابییانی قوتابخانەکانی ناوەندیی و دواناوەندیی خوێندنی ئیسلامی پێشتر لە کۆلیژی شەریعەی بەغدا وەردەگیران وابزانم پەیڕەوی خوێندن و بڕوانامەکانیان بە یاسا بڕیاری لەسەر دراوە، بەڵام وەک صیفەتی یاسایی بەڕاستی وا دیارە قوتابخانە ئایینیەکان کە لە بنەڕەتدا صیفەتێکی یاسایی نەبووە، شەرعیەتێکی یاسایی نییە. جا کە لە بنەڕەتدا شەرعیەتی یاسایی نەبێت ئێمە چۆن بێین ئەنجامێکی شەرعیەی یاسایی بدەینێ، هاودژ پەیدا دەبێت ئەوەش وابزانم یاسایی نییەو پێشنیار دەکەم ئەوە دوا بخەین بۆ ئەوەی زیاتر دراسەتی بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا مەلا سەدیق وەکو پسپۆڕێک لەگەڵ جەنابی وەزیری ئەوقاف هاتووە لە وەزارەتی ئەوقافەوە تەنها بۆ ڕوون کردنەوەی ئەم مەسائیلانە لەگەڵ خۆی هێناویەتی، با بفەرمووێ.

بەڕێز مامۆستا مەلا سەدیق/پسپۆڕ لە وەزارەتی ئەوقاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە ساڵی ١٩٨٩ لە ١/١ وەزارەتێ ئەوقاف پێشنیارێکی لەسەرۆکایەتی کۆماری داواکرد بە نووسراوی(٢٣٦٩) لە ١/١١/١٩٨٩ کە پرۆژەی(احياء المدارس الدينية في المنطقة الشمالية)

بكرێ ئەوجا سەرۆكايەتی كۆمار لەسەرئەم پرۆژەيە بەنووسراوی (ژمارەكەی نازانم) رۆژی ١٩٨٩/١١/٢٢ رەزامەندی دەربری.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

بەڵێ، چ ياسا هەبوو؟

بەڕێز مامۆستا مەلا سەديق/پسپۆڕ لە وەزارەتی ئەوقاف:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

نەخێر، بەڵام پشت بەسترا بەوەی دەڵێت (حصلت الموافقة).

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

بەڵێ ئەوە باسی كرد گرفتی ئێمە مەسەلەی ياساييەكەيە، جا مامۆستا مەلا تاهير فەرموو.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهير محەمەد زين العابدين:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

برادەران ديارە هەر كەسەو بۆچوونی خۆی هەيە، بەڵام حەز دەكەم من شتێ بەرچاوتان بخەم، ئەو قوتابخانانە لە ساڵی (٩٠)دا دروست بوونە (احياء مدارس) كاتی خۆی بووە كەوا وەزارەتی پەروەردەی عێراقی بڕوای پێ كردووە. مەلايانی باش وپياوانی هەڵكەوتووی چاك وەكو مامۆستا عەبدولكەريم مدرس هەوڵی بۆ داوە كە (احياء) ئالقەكان بكاتەوە يەكەم بڕيار كە دەرچووە لەسەر بنەرەتی ژياندنەوە كە بڕياری ئەنجوومەنی شۆڕش بووە كاتی خۆی (٥) قوتابخانە لە كوردستان لەسەر ئەم بڕيارە دامەزراوە (٥)ی تريش لە ناوچەی باشوورو ناوەند دامەزراوە، قوتابيانی قۆناغی(٦) شەشەمی ئەو قوتابخانانە كە تخرج دەكەن لە كۆلێژەكانی زانكۆكانی عێراق لە خوێندنی ئيسلاميدا لە زمانی عەرەبی و لە شريعەی ئيسلامی وەرئەگيرێن. حاڵی حازر سەبارەت بە ئێمەوە بۆشاييەك، چونكە نامە گۆڕينەوە لە نێوان حكومەتی هەرێم و حكومەتی مەركەزی دا نييەو ياساكە دەستی ئێمە ناكەوێت، لە راستيدا ئەو قوتابييانەش خاوەنی مافێكن، واتە ئەوەی كە خوێندويانە هەتا ئەوەی كە مۆڵەتی زانستی هەيە لای مامۆستايەك بەمۆڵەتی تاقە مامۆستايەك ئەتوانێ بێ لە وەزارەتی ئەقاف تاقيكردنەوەيەكی كاتی بدات بڕوانامەی بەرابەری بە بڕوانامەی شەشی خوێندنی ئيسلامی وەرئەگرێ وكاری دەروا لە كۆلێژی شەريعەی دهۆك دەوام دەكات. ئەوانە رادەی زانيارييان طبعا لەقوتابيانی خوێندنی ئيسلامی زياترە لەوانەيە كە موجازن لای مامۆستاكان هەوڵ و تێكۆشانی چاكيان هەيە وەزارەتی ئەوقاف گرنگيەكی پێ داون، واتە ئەوەی كە بەرهەمی وەزارەتی ئەوقافە بەكردەوە ئەوەيە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

هەرچەند قسەكانت دەبڕم مامۆستا ئێمە گفتوگۆی رادەی زانياری ناكەين، تەنها گفتوگۆی يەك خاڵ دەكەين، ئەم بڕوانامەی ئێستاكە، پەرلەمانی كوردستان بڕيارێك ئەدات ئەمانە بكات بە دەرچووانی پەيمانگا بناغەيەكی ياسايی هەيە يان نا؟ ئەگەر بنچينەی ياسايی هەيە موشكيلە

نییه، ئەگەر نییە بۆ ئەوەی خاوەن پێشنیار ئاگادارکەینەوە یان پرۆژەیەک پێشکەش کات یان داوا لە پەرلەمان کات پرۆژەیەک بکات، تەنها پرسەکەی ئێمە ئەوەیە، پەیوەندیمان بە رادەوە نییە.

بەرێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

جا ئەگەرمۆڵەت بفەرموی ئەگەر قۆناغی (٦)ە کەیان بەرابەر بێ بە قۆناغی(٦)ی خوێندنی قوتابخانە ئیسلامیەکان، ئێستا لەو دەمەدا قۆناخی پەیمانگا لێ دەگەڕێین ئێمە قۆناخی ئەم دوو ساڵەگفتوگۆ بکەین.

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

دیسان تەئکید دەکەم دەڵێم ئەم مەکتەبانە ئێستاکە بناغەیەکی یاساییان هەیە یان نییە؟

بەرێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

بەڵێ، بنچینەی یاسایی هەیە

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

بەڵێ، ئێمە ئەوەمان دەوێت.

بەرێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

واتە قوتابخانەکانی ئایینی حەلەقاتە، لە کوردستان کاتی خۆی بووە.

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

مامۆستا ئێمە ئەو یاسایەمان ئەوێت بۆ ئەوەی سودی لێ وەرگرین، ئەو بەڵگەمان ئەوێ ببینین وەک بناغە قسەی لە سەر بکەین،ئەو یاسایە چی یە ؟

بەرێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

من تەنیا دوو قسەت بەرچاو دەخەم یەکەم: «إحیاء» حەلەقاتی ئەو قوتابخانانەیە، دووەم لەناوچەی باشوورو ناوەندی عێراق دەرچووانی شەشی ئەو قوتابخانانە لە کۆلیژەکان دەوام دەکەن، سوپاس.

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن:

باشە با ئەو یاسایە بدۆزینەوە، خۆ زەحمەت نییە، موشکیلەش نییە، یاساکە چی یە؟ ژمارەی چەندە، کەی دەرچووە؟

بەرێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەرێــز ســــــەرۆکی ئـەنجـــــــومـــــــەن.

ئەبێ ڕێگەیەک بدۆزینەوە بۆ ئەوەی یاساکە پەیداکەین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو قوتابخانە ئایینیانە هەر وەک کاک سەفەریش گوتی بنچینەیەکی یاساییان نییە، تەنها پێشنیاری(شێخ بەشیر)ەکە بەڕێوەبەری گشتی ئەوقافی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەوکاتە بووە، لەوەزارەتی ئەو کات گفتوگۆیان کردووە ناردراوە بۆ دیوانی سەرۆکایەتی، ئەبا ئیمزای سەرۆکی کۆماریشی لە سەربا، کە چی تەنها بەرێنمایی دەرچووە، واتا هیچ یاسایەکی پێ دەرنەچووە تەنها رێنماییە بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی، تەنانەت زۆربەی قوتابخانەکانی لەم جۆرە تاکو ئێستا لە هەرێمدا پابەند نابن بەم رێنماییانە، چونکە لەو رێنماییانە هاتووە دەڵێ ئەوەی لەو قوتابخانانە وانە بڵێتەوە دەبێ بەلایەنی کەم بەکالۆریۆسی لە کۆلیژی شەریعە یان کۆلیژی فقهی هەبێ بەڵام ئێستا هەیە لەو قوتابخانانە وانە دەڵێنەو بروانامەی تەنها سێیەمی ناوەندی هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من حەز ناکەم بەدوورو درێژی بچینە ناویەوە، سەنەدە یاساییەکەمان پێویستە، بەڵگەکمان پێویستە بۆ ئەوەی پشتی پێ ببەستین تاکو بیکەین بە بڕیارێک، ئێمە ئەم چارەسەرەمان دەوێ.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە هیچ پایەیێکی یاسایی نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە سوپاس. کاک د. ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر یاسا هەبووە پێشتر لە حکومەتی عێراقی دەرچوبوو، ئێمە لە پەرلەمانی کوردستان یاسامان بۆی دارشتووەتەوە، پێدەچێ باشترین شت ئەوەبێ یاسایەک بۆ ئەو قوتابخانانە لێرە لە پەرلەمان دابنێین، بڕیاری لە سەر بدرێت، ئەوە هەڵوێستی ئەو قوتابخانانەش بەهێز دەکات، لەگەڵ بڕوا نامەکانیان، دوایی بەرابەری بروانامەکە بەپێی رێنمایی و زەوابتێک دەردەچێ، واتە یاسا بۆ بەرابەری بروانامەی ئەو قوتابخانانە دانرێت، ئەوەش دەبێتە دەرئەنجام (تحصيل حاصل)، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز شێخ محەمود کاوە شێخ لەتیف/وەزیری ئەوقاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە وەکو دانیشتنەکەی پێشوو دوامان خست هەوڵماندا کەبنچینەی یاساکەمان دەست بکەوێت

وناردیشمان بۆ ئەو قوتابخانانەی کە لە بەغدا و موصڵن، دیار بوو وەکو بۆمان روون بۆوە ئەوان یاساکەیان لا نەبوو، وایان دیار خستبوو هەر تەنها لە سەر داوای سەرۆک کۆماری عێراق دامەزرابن هەتا ئەوەش بە یاسا ئیشی پێ کراوە پێشتر هەبووە، واتە ئەمە تەنها بۆ بوژانەوە بووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بە بۆچوونی من وێنەکە نزیکە روون بێتەوە، فەرموو کاکەڕەش.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وەکو برادەران روونیان کردەوە بابەتەکە رێنمایی دیوانی سەرۆکی کۆمارە، دەبێ ئێمە ئەو لەو روانگەوە سەیر کەین عەجەبا سەرەک کۆمار ئەو دەسەڵاتەی هەیە قوتابخانە بکاتەوە یان نییەتی؟ دەبێ بەراستی بەشوێن یاساکەدا بگەڕێین چونکە ئەگەر دەسەڵاتی هەبێ قوتابخانە بکاتەوە، مانای وایە بڕیاری کردنەوەی ئەو قوتابخانانە هێزی یاسای هەیە، دروست کردنی نەک تەنیا بەیاسایەکی تایبەتی بێ، چونکە قوتابخانەی سەرەتایی وقوتابخانەکانی تری پەروەردە یاسایان هەیە، وەزیری پەروەردە قوتابخانەیەک دەکاتەوە خۆ ئەو قوتابخانانە یاسایێکی تایبەتییان نییە، بەو واتایەی وەزیری پەروەردە لە بنەرەتدا مخەوەلە لەکردنەوەی قوتابخانە، هەموو قوتابخانەیەک مەرج نییە یاسایێکی تایبەتی هەبێ. خاڵێک هەیە لەدەستوری عێراقی دەبێ تەئکیدی لێ بکەین، تەماشا بکەین بزانین رئیس کۆمار ئەو دەسەڵاتەی هەیە یان نیە، چونکە رەزامەندیەکە تەنها لەوێ دەرچووە، جا ئەوەش بەتەئکید پێویستی بە دواخستن هەیە تاکو ئەوە تەئکید بکەین بزانین عەجەبا ئەو دەسەڵاتەی هەیە یان نا، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

تەنیا بۆ تەئکیدە دەسەڵاتی سەرۆکی کۆماریش هەبێ، نابێ! ئەوە بابەتێکی ترە. وابزانم ئەگەر قوتابخانەش بکرێتەوە ئەبێت پێش وەخت یاسا هەبێ تاکو سەرۆک کۆمار پشتی پێ ببەستێ یان وەزیری پەروەردە پشتی پێ ببەستێ تا بزانێ قۆناخی خوێندنی دواناوەندی، قۆناخی خوێندنی سەرەتایی، قۆناخی خوێندنی ناوەندی چەندە، هی زانکۆ بەو شێوانەیە. مەبەستی من دەسەڵاتەکەیە کە لەو یاسایە وەرئەگیردرێ کە پێش وەخت هەیە. ئێستاش ئەو پێشنیارەی لیژنەی یاسا جێگەی خۆیەتی، بەڕاستی ئێمە هێشتا لەو بابەتە کاتمان زۆر لە بەردەست ماوە بۆیە ئەگەر لیژنەی یاسا ئەو زەحمەتەمان بۆ بکێشن بە بنچینەی ئەم بابەتەدا بچنەوە بۆ دانیشتنی ئایندە ئەگەر کرا، یان دانیشتنێکی تریش گرفت نییە، ئەو بابەتانەمان بۆ کۆبکەنەوە بۆ ئەوەی بڕیارەکەمان بەرێکو پێکی دەربکەین، واتە گەیشتن بە قەناعەت چارەیەکی یاسایی نییە، پێشنیارێک هەیە بۆ ئەوەی لەگەڵ وەزارەتی تایبەتمەند ولەگەڵ ئەنجوومەنی وەزیراندا قسە بکەین تاوەکو ئەوان پرۆژەی یاساکە بکەن یاخود لێرە کۆمەڵێک لە برادەران داوایان لێ بکرێت پێی

هەستن، بۆیە باشتر وایە ئەم بابەتە دوابخەین تاکو دانیشتنێکی ئاینده زیاتر ئامادە دەبین . ئەم بابەتە ئەخەینە دەنگدانەوە.کێ لەگەڵ ئەوەیە دوای بخەین؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بە زۆرینەی دەنگ دواخرا، زۆر سوپاستان دەکەین. سبەی هەر کاتێ لیژنەی یاسا تەواوی کرد ئێمە پیشانی ئەنجوومەنی ئەدەین وئاگاداری وەزارەتی ئەوقاف دەکەینە بۆ ئەم بابەتە ئەمە خالێکە، خاڵی تر سبەی بۆ گفتوگۆی پرسیارەکان جەنابی وەزیری ئیشغال ونیشتەجێ ئامادە دەبێ بۆیە تکا لەو ئەندامانەی پەرلەمان دەکەم کە پرسیاریان بۆ جەنابی وەزیر ئامادە کردووە، سەعات(١٠) لێرە ئامادە بن، دانیشتنەکە بۆ ئەو بابەتەیە.

دانیشتنی ئیمرۆمان تەواو بوو، سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوللا	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا**	**جوهر نامق سالم**
سکرتێری ئەنجوومەن	**جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٨)

سێ شەممە رێکەوتی ١٧/٦/ ١٩٩٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (٨)

سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٧/٦/١٧

سەعات ( )ی سەر لەبەیانی رۆژی سێ شەممە رێكەوتی ١٩٩٧/٦/١٧ ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستان بە سەرۆكایەتی بەرێز جوهر نامق سالم سەرۆكی ئەنجوومەن و بە ئامادەبوونی بەرێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا سكرتێری ئەنجوومەن دانیشتنی هەشتەمی ئاسایی خولی یەكەمی ساڵی شەشەمی خۆی سازدا. بەرێز سەرۆكی ئەنجوومەنی نیشتمانیی كوردستان و سكرتێری ئەنجوومەن رادەی یاسایی كۆبوونەوەیان چەسپاند ئامادەبووان (٥٤) ئەندام بوون و بەرامبەر بە ئامادەنەبوونی(٤٧) ئەندام.

بەرنامەی كار:

**** پرسیارەكانی كە تاكو ئێستا هاتوون بۆ سەرۆكایەتی.***

**** خستنەرووی پرسیارەكانی ئەندامانی پەرلەمان بە ئامادەبوونی رێزدار وەزیری ئەشغال و نیشتەجێ كردن.***

بەرێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان.

دانیشتنی ئەمرۆمان بەناوی گەلی كوردستانەوە دەست پێ دەكات. بەرنامەی كاری ئەمرۆمان دوو خاڵە، خاڵی یەكەم ئەو پرسیارانەیە كە لە ئەندامانی پەرلەمانەوە هەتاكو ئێستا بۆ سەرۆكایەتی هاتوون و لە هەفتەی رابوو ردو ناردوومان بۆ سەرۆكایەتی ئەنجوومەنی وەزیران. خاڵی دووەمیش وەكو ئاگادارن سێ شەممان رۆژی حكومەتە، واتە ئەورۆش خستنە رووی پرسیارەكانی ئەندامانی پەرلەمانە بە ئامادەبوونی رێزدار وەزیری ئەشغال ونیشتەجێ كاك یۆنادەم.

لە خاڵی یەكەمەوە دەست پێ دەكەین ئەویش ئەو پرسیارانەیە كە لەماوەی دواییدا گەیشتینە سەرۆكایەتی و نێردراوە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران، ئێستاش جەنابی سكرتێر پرسیارەكان دەخوێنێتەوە.

بەرێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا/سكرتێری ئەنجوومەن:

بەرێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

پرسیاری (٣١) لە رێزدار د.رزگار «قاسم محەمەد قاسم» بۆ رێزدار وەزیری پەروەدە و وەزیری ئەوقاف ئەڵێ: دوو چەشنە قوتابخانەی ئایینی هەیە هەندێكیان سەر بەوەزارەتی پەروەردەیە هەندێكی تریشیان سەر بەوەزارەتی ئەوقافە ئایا ناكرێ هەردوو چەشنەكان رێكی بخەن و یەكیان خەن بیكەنە یەک قوتابخانە؟.

پرسیاری ژماره (٣٢) له ڕێزدار ئیبراهیم سەعید بۆ ڕێزدار وەزیری داد دەڵێ زۆر یاسا و بڕیارمان هەنە پێویستیان بەوە هەیە کە وەزارەتی داد ڕێنماییان بۆ دەربکات یەکێک لەوان بڕیاری ژمارە (٧)ی ١٩٩٢/٨/١١وە لەسەر موڵکی لێپرسراوەکانی پێشووە، هەتاکو خەڵک لەڕاقە جیاجیاکانی فەرمانگاکان نەجاتیان بێت.

پرسیاری ژمارە (٣٣) له ڕێزدار ئیبراهیم سەعید بۆ ڕێزدار وەزیری ناوخۆ پرسیاری بەندیخانەی دهۆک دەکات ئەڵێ: پێشوو شوێنی ڕاگرتن(موقف) بوو ئێستاش بوویتە بەندیخانە بەڵام پێویستە سەرەکییەکانی تەندروستی تێدا نییە پرسیارەکەی ئەوەیە کە ئەگەر بکرێ وەزارەتی ناوخۆ چ پلانێکیان هەیە بۆ دروست کردنی بەندیخانەیەکی تازە کە هەموو پێویستیە سەرەکییەکانی تێدا هەبێت، ئایا له توانادا نییە؟ خانوێک له دهۆک بدۆزنەوە بیکەنە بەندیخانەی منداڵان تاکو له خەڵکانی تر جیا بینەوە؟

پرسیاری ژمارە (٣٤) له ڕێزدار ئیبراهیم سەعید بۆ ڕێزدار وەزیری ئەشغال ئەڵێت بۆ دوو تیپی(فرقة) صیانە دروست ناکەن بۆ ڕێگای دهۆک و هەولێر یەکێکیان سەر بەئەشغالی دهۆک بێت، ئەوی تریش سەر بەئەشغالی هەولێر بێت؟

پرسیاری ژمارە(٣٥) له ڕێزدار سەفەر محەمەد حسێن بۆ ڕێزدار وەزیری کشتوکاڵ و ئاودێری پرسیاری بەگەڕخستنەوەی پرۆژەی لۆمانە ئەکات له قەزای سمێل بۆ بەرهەمی مریشک و هێلکەو پرسیارەکەی ئەوەیە وەزارەت چ پلانێکی هەیە بۆ بەگەڕخستنەوەی ئەم پرۆژەیە؟

پرسیاری (٣٦) له ڕێزدار ئەکرەم عاشور بۆ ڕێزدار وەزیری پەروەردە پرسیارەکە ئەوەیە ئەڵێت: پلەی دەرچوون له زمانی کوردی هەر بۆ سەرکەوتنە (نجاح) یان داخلی مەعەدەلیشە؟

پرسیاری (٣٧) لەڕێزدار یەحیا محەمەد بەرزنجی بۆ ڕێزدار وەزیری شارەوانی ئەڵێ: هەندێ جار بۆری ئاوی هەندێ گەڕەکی هەولێر قوڕاوی لێ دێ. پرسیارەکە ئەوەیە بۆ چاککردنی ئەو بارە چ پلانێکیان هەیە؟

پرسیاری ژمارە (٣٨) له ڕێزدار یەحیا محەمەد بەرزنجی بۆ ڕێزدار وەزیری دارایی، ئایا مووچەی ئەو خانەنشینانەی کە مووچەکانیان لەدەرەوەی هەرێم وەردەگرن ئایا هەنگاوێک هەیە حکومەتی هەرێم ئەو مووچەیان پێ بدات؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ ئەندامانی پەرلەمان بۆ پرسیارەکانیان، سوپاسیش بۆ جەنابی سکرتێر. دێینەوە سەر خاڵی (٢) له بەرنامەی کارمان، چەند ئەندامێکی پەرلەمان پێش ئێستاکە چەند پرسیارێکیان ئاراستەی جەنابی وەزیری ئەشغال و نیشتەجێ کردبوو بۆ ئەوەی وەڵامەکەی بدرێتەوە. کاکا د.ڕزگار پرسیارێکی هەیە بۆ جەنابی وەزیر با بفەرمووێت، برا وەزیرەکانمان ئەتوانن ئیستراحەتی خۆیان وەرگرن ئەگەر بچنەوە سەر ئیشوکاری خۆیان ئەگەر خۆیان حەز بکەن گوێ بگرن زۆر سوپاسیان دەکەین. فەرموون زۆر سوپاستان دەکەین بۆ هاتنتان، کاک د.قاسم فەرموو.

بەڕێز د. قــــاسم مــــحــــەمــــەد قــــاسم:

بەڕێز ســــەرۆکی ئەنجــــوومــــەن.

دانانی پردی خازەر یان قەسرۆک، خزمەتێکی گەورە بوو سودێکی ئابووری وخزمەتگوزاری بۆ جەماوەر تێدایە، جێگای رێزو پێزانینە کە ئەم کارە کراوە، هەرچەندە ئەوە کاری حکومەتیە لەگەڵ ئەوەشدا جێگای رێزو نرخاندنی ئێمەیە، لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە هەندێ تێبینیمان لەسەر هەیە، لەدوای ئەوەی پردی قەسرۆک داندرا تاکو ئێستاکە نزیکەی سێ چوار ساڵ دەبێ، باجێکیش لەو ئۆتۆمبیلانە دەستێندرێ کە بەسەری رادەبوورن چ لە هاتن چ لە چوون هەرچەندە ئەگەر بەراوردی ئەو باجە بە بارودۆخی ئێستامان بکەین باجێکی کەمە، بەڵام هەر بارێکی گرانە لەسەر شانی هاووڵاتیان بەتایبەتی لەباری ئابووری ئەمڕۆی کوردستان کە لەژێر باری گرانی دوو گەمارۆدا دەژین پرسیارمان ئەوەیە هەروەک پێشتریش هیمامان بۆکردووە، کە ئەو لایەنەی ئەم باجە وەردەگرن هەرچەندە کەمیش بێ پێویستە لە چاودێری و چاک کردنەوەی پردەکە خەرج بکرێ. بەهۆی هاتووچۆمان لەسەر ئەم پردە تاکو ئێستا هیچ جۆرە چاک کردنەوەیەکمان بە بەرچاو نەکەوتووە ئەگەریش کرابێ زۆر کەم بووە بەرامبەر ئەو باجەی وەردەگیرێ.

پرسیارەکەم لە وەزیری ئەشغال ونیشتەجێیە، گومان لەوەدا نییە کە ئەو باجە وەردەگیرێ یاسای بۆ دانەندراوە هەرچەندە لە بارودۆخێکی نائاسایی وەردەگیرا بۆ داوای ناکەن پەرلەمان ئێستا باری ئاساییە، بەڵام وەکو باج یاسای بۆ دانەندراوە ئەوە یەک، دووەم ئەو بارە گرانەی ئاماژەمان بۆکرد ئایا هەتا کەی درێژە دەکێشێ؟ ئایا کۆتایی بۆ هەیە یان نا؟ ئەو پرسیارەش هەر ئاراستەی بەڕێز وەزیری ئەشغال ونیشتەجێیە، سوپاس.

بەڕێز ســــەرۆکی ئەنجــــوومــــەن:

سوپاس بۆ کاک د.قاسم، هەر وەک لە پێڕەودا هاتووە ئەمەوێ بیری ئەندامانی پەرلەمان بخەمەوە کە پرسیار بۆ ئەندامی پەرلەمان سەرەتا پێنج دەقیقە. بۆ جەنابی وەزیر بۆی هەیە لە سنووری (٥-٧) دەقیقە وەڵامی بداتەوە موداخەلەی ئەندامی پەرلەمان لە (٣-٥) دەقیقە، وەموداخەلەی دووەمی وەزیر لە سنووری (٥) دەقیقە بێت، بۆیە تکایە رەچاوی کات بکرێت لەکاتی پرسیار کردن و وەڵامدانەوە بۆ ئەوەی بتواندرێ پرسیارەکان هەموو لەکاتێکی دیاریکراو وەڵام بدرێتەوە، با جەنابی وەزیر بفەرموویێت.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشــغــال:

بەڕێز ســــەرۆکی ئەنجــــوومــــەن.

دیارە وەڵامە رەسمییەکەی کە ئاراستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانمان کردووە، بە رێگەی ئەنجوومەنی وەزیرانەوە پێویستە ئەو وەڵامە بخوێنینەوە لەگەڵ دوو پاساوی تر، ئەو باجە پاساوی سەرەکیەی ئەوەیە کە ئێمە لە هەرسێ کابینەی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە وتاری سیاسەتەکەی بەک ئەوە بوو بۆچوونمان ئابووری بازارو ئابووری سۆسیالستی هەبوو زەمانی پێشوو ئەمە ئە زۆر

پێشنیار وا هەبوو کە ئێمە ڕێگەو بان، یان هەندێ پرد بکرێت یان هەر وەکو کۆمپانیای ئەهلی چاودێری وچاک کردنیان بگرتە ئەستۆ لەبەر ئەو بۆچوونە هەر لە(٩٢)هەتا ئێستا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دیسان وەڵامە رەسمیەکەتان بۆ دەخوێنمەوە:

الى رئاسة مجلس الوزراء/ المديرية العامة للديوان/ الذاتية م/ سؤال.

كتابكم ئەوەندە في ئەوەندە لە(٩٧) المعطوف على كتابي رئاسة المجلس الوطني لكوردستان العراق المرقمين (٣٠٩) و (٣١٢) في ١١/٥ وە ١٤/٥/١٩٩٧ نود إعلامكم بما يلي:

ان جسر «قصروك» من الجسور الخاصة التي تنصب بصورة مؤقتة للحالات الطارئة وتم نصبه لعدم وجود بديل له ذات الارضية الخشبية المغلفة بپليت لمقاومة الكثافة المرورية و الثقيلة) واتە پردێکی کاتییە وەکو پردی سەربازی لە دار دروست کرابوو لەسەر ئەم تەختانە پلێتی لێدرابوو بۆ ئەوەی نەشکێ، چونکە یەک هەفتە دوو هەفتە دوایی نەدەما بۆ سەربازی بوو ئەوە لەبەر نەبوونی توانای لێدانی پایلات لەناو ڕووبارەکە ئێمە ناچار بووین پردێکی کاتی دابنێین (التي لايتحملها هذا النوع من الجسور لفترات طويلة على الطريق الرئيسية يجب ان تجرى لها صيانة دورية ويومياً جيدة كشد البراغي للمسدات وتبديل قطعة الخشب والپليت التالفة والجسر بحاجة الى حراسة مشددة ومنظمة من التخريب وسرقة اجزاء الجسر لكونه يقع على الطريق الرئيسي بين اربيل ودهوك وداخل قصبة قصروك واثناء ممارسة الكتلة الوزارية لمهامها في شقلاوة عام ١٩٩٥ وللاسباب اعلاه تم فرض رسوم وتم تعيين حراس مسلحين بصورة مؤقتة لحماية جسر قصروك و الحسينية لتلافي نفقات الحراسة والصيانة الدورية من هذه الايرادات وان عملية الجباية تتم بوصولات رسمية منظمة ومختومة من قبل مديرية الطرق والجسور في دهوك وبأشراف لجنة مشكلة لهذا الغرض بعد ان تم اقرارها في محافظة دهوك بكتابها (١٠٠٦) في ٢/٤/١٩٩٥ ويتم قيد الوصل ايراداً خاصاً ويتم التصرف بها لتغطية النفقات المدرجة ادناه بالطرق الاصولية وموافقة السيد محافظ دهوك وتحريرياً بهامشه على اصل كتاب مديرية الطرق والجسور في دهوك المرقم(٢٩٦٩) في ٢٢/٢/١٩٩٦ الذي ينص على التصرف بهذه الايرادات البالغة(٤٣) الف دينار شهرياً تقريبا كمعدل الأشهر الأربعة الاخيرة في هذا العام وكما يلي:

١- رواتب حراسة المسلحين المؤقتين للجسرين، قصروك والحسينية والبالغ عددهم ١٥ حارس بمعدل (١٣) الف دينار شهرياً.

٢- نفقات صيانة الجسر الدورية وإطعام عمال الصيانة ولجنة الجباية بمعدل (١٥) ألف شهرياً، أما المبالغ المتبقية والمتراكمة يتم صرفها للاعمال الضرورية للجسرين قصروك والحسينية بموجب كشوفات مصادق عليها إلا ان لكثرة تعرض اعضاء لجنة الجباية للاهانات من المواطنين تم طلب من محافظة دهوك إلغاء تلك الرسوم بموجب كتاب مديرية طرق محافظة دهوك(٢١١) في ١٥/٢/١٩٩٧ شريطة تأمين الحماية اللازمة تأمين مبلغ (١٠) الآف دينار شهرياً لصيانة الجسر الا انه لم تحصل الموافقة على ذلك بموجب هامش السيد محافظ

دهوك على اصل كتاب مديرية شرطة محافظة دهوك المرقم(١٠٩) في ١٩٩٧/٣/٢٩ لذا نقـــتـــرح) تەنهـا حـەقی پاساوانەكـانی كـە لە پۆلیـسی دهۆک بۆ ئەم كـارە داندرابوون گـەیشـتبـووە(٥٩) هەزار دینار، (لذا نقترح تأمین الحمایة اللازمة من قبل وزارة الداخلیة وتخصیص مبلغ (١٢٠) الف دینار سنویاً اضافة علی موازنة الوزارة لهذا الغرض وجعل السلفـة المستدیمة للمدیریة المعنیة (٦٠) الف دینار بدل (٥٠) الف دینار مع تقدیرنا) ئەوەش داواكاری ئێمە بوو لەلایەنی تایبەتمەند، سوپاس.

بەڕێز د. قـــاسم مـــحـــمـــەد قـــاسم:

بەڕێـز ســـــەرۆكـی ئـەنجـــــــومـــــەن.

سـوپاس بۆ وەزیری ئەشغـال ونیـشـتـەجێ، سـەرەڕای ئەوە من قەناعـەتم بەو وەڵامـدانەوەی نییـە، چونكە ئەگەر گرفتەكە خەرجیە، كارمەندانی صیانەی پردەكە نییە بەڵكو خاڵێكی پشكنینیشە هەروەها ئێمە بە تەنها پردی قەسرۆكمان نییە پردی تریشمان لە كوردستان هەیە بۆ نموونە بۆ پردی قـەندیلیش ئەوەی بۆ ناكرێ، ئەگەر فعـلا بۆ ئەوەیە، بۆ بە تـەنها بۆ ئەو پردە دەكرێ. ئەوە یەک، دووەم ئەوە لە مـاوەیەكی درێژو برێكی زۆرە سێ چوار ساڵ دەبێ. لەوانەیە ئەگەر بارودۆخێكی نائاسـایی هەبێ ئێـمە چاو پۆشی لێ بكەین بڵێین چی نییـە، ئەو بارودۆخە نائاسـاییە بەسەر چوو باری ئابووریمان ئێـستـا باشە، بەڕای من ئەو بارە گرانە لەسـەر خـەڵک پێویست نـاكـات بۆیە داوا دەكەم لە وەزیری بەڕێز كە بڕیارێک لەم بارەیەوە وەرگرن. هەرچەندە ئەو باجەی وەردەگیرێ یاسایی نییـە چونكە دەبێ یاسـای هەبێ، نـاكرێ بەویستـی خۆی باجەک لەسەر خەڵک دابنێ، ئەوە یەک، دووەم وەزیری بەڕێز گوتی ئێمە بڕەپارەیەكی زیادەش لەم بارەیەوە سـەرف دەكەین، راستـە لەوانەیە حكومـەتە دەتوانێ باج لەسەر هەمـوو شتێ فـەرز بكات، پارەیەكی زۆریشی بۆ كۆ دەبێتـەوە، ئێمە دەبێ زیاتر خزمـەتی گەلەكەی خۆمان بكەین ئەمڕۆش باری ئابووریمان باشە بەڕای من كـاتی ئەمـە هاتووە كـە بڕیارێک لەم بارەیەوە وەربگیـرێ تاكو ئەم بارە گـرانە لەسـەر شانی هاوولاتی لابەین، زۆر سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆكـی ئـەنجـــــومـــــەن:

تێـبـینی جـەنابت دوو لایەنی هەیە لایەنێكی ئەو باجەی هەتا ئێـســتـا كـە وەرئەگـرێت لەسـەر بنەمـایەكی یاسایی نییە، یاسایەک نییە پشتی پێ ببەستن، واتە لەلایەنە یاسایی یەكەیە دووەم وای بۆ دەچم مـاوەیەكە ئەم باجە وەرئەگیرێ كەچی پێویست ناكات ئەو باجە، جەنابی وەزیر ئەگەر تەنها ئەم دوو خاڵەمان بۆ روون بكاتەوە، فەرموو.

بەڕێز یۆنـادم یوسف كنا/وەزیری ئـەشـــغـــال:

بەڕێـز ســـــەرۆكـی ئـەنجـــــومـــــەن.

پێش هەمـوو شـتێک تێبـی پەزێرایی لە هەمـوو دونیـا نـەک تەنها ولاتـی خۆمـان شوێنی وا هەیە باجێک فەرز ئەكرێ زۆر سروشتیە، بەڵام منیش پشتگیری رای كـاک د.قاسم ئەكەم ... ئەم

باجە نەمێنێ، ئەو ڕۆژە کە ئەو باجە سەپێندرا لەوانەیە بێ پارەیی بوو بێ ئێستاکە باری ئێمە زۆر باشترە هەروەکو خۆمان باسمان کرد وتمان تکا ئەکەین ئەو پاسەوانیەتیە لەسەر ئەستۆی ئێمە لابردرێ بخرێتە سەر وەزارەتی ناوخۆ هەروەکو هەموو شوێنێکی تر یان دەبێ سەر بە ناوخۆ بێ جا چ پۆلیس بێ چ هێزی ئاسایش، بەڵام (١٠) هەزار دینار لەسەر ئێمە دەکەوێ چونکە پردی سەربازیە کاتیە کە ڕۆژانە دەبێ تیمێکی پەزیرایی لەسەر بێ ئەو بورغیانە توند بکاتەوەو ئاگای لێ بێت نەوەکو خەلەلێکی لێ پەیدا بێ، چونکە پردی کاتیە ئەوە سیفەتیەتی بۆ کاری سەربازی منیش لەگەڵ قسەکانی کاکە قاسم، بەڵام پێویستمان بە(١٠)هەزار دینارە لە(سلفة مستديمة) بۆ ڕێگاو بانی دهۆک هەر بۆ دابین کردنی ئەو تیپەو ئەو کارەکانیان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لایەنە یاساییەکەی.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاساییەکە ئەوە لە هەموو شوێنێکدا، لە عێراق و لە هەموو دونیادا ئەو شتە کراوە، لەسەر بنەمای یاساییدا وەردەگیرێت پێشووش ئێستاش لای ئێمە لەوانەیە ئێمە صیاغەی یاسامان بۆ نەکردبێ، بەڵام لە ڕێگەو بانی بەغدا و بەسرەش ئەو شتە ئەکرێت و هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پرسیارەکە لەوە نییە.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بنەمای یاسایی هەیە، بەڵێ هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەسەر چ بنەمایە، کام یاسا؟

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من حەزناکەم بچمە ناوەڕۆکی شتەکە، لەوانەیە کاک ئیبراهیم سەعید زیاتر لە تەفصیلاتەکە ئاگاداربێ، بەڵام بنەمای یاسایی هەیە لە هەموو شوێنێک کە کراوە، گلدانەوەو باج لە هەندێ حاڵەتی دیاریکراودا وەرگیرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک د، سوپاسیش بۆ جەنابی وەزیر، پرسیارێکی تر لەلایەن کاک سەفەرەوە لەهەمان بابەتە، ئەگەر بەدواداچوونێک و ڕوونکردنەوەیەکی هەیە، کاک سەفەر با بفەرموێت.

بەڕێز سەفەر محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕاستە کاک د. قاسم پرسیاری گرنگی پردی کرد جەنابی وەزیریش وەڵامی دایەوە، بەڵام من نازانم ئایا پرسیارەکەم پێشی ئەو بوو، وەکو پرسیارەکەی ئەو بوو بە تەحدید یان نا؟ ئەگەر وەکو وی بێ پرسیارەکە پێویست نییە. بەڵام بەدواداچوونێکی دیم هەیە کە بەڕاستی من ئاگادارم هەتا ئەو پارەی کە وەری دەگرن وابزانم(٥)دینارە نرخێکی وای نییە، قەڵەباڵغی هاتووچۆ کەم دەکاتەوە لەسەر پردەکە چ ئۆتۆمبیلی بچووک یان گەورە، دووەم لە جەنابی بەڕێوەبەری ڕێگاوبان و پردەکانمان بیست ماوەیەک تەنگوچەڵەمەیان هەبوو گەمە بەو پارە دەکرا. ئەرکی وەزارەتی ناوخۆیە کە بە پاسەوانی پردەکە هەڵبستێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک یۆنادەم چ بەدواداچوونێکت هەیە؟

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر باری نالەبار لە هەرێمی کوردستاندا لەسەرەتاوە ئێمە دەمان زانی کە پردەکان دەستنیشان کراون لەلایەنی دوژمنانمان بە هەموو ڕەنگەکانیان، داوامان کردووە بە سووربوونیشەوە لە هەموو لایەک دەبێ دەست بەجێ دابینی پاراستنیان بکرێت، بە سوپاسەوە لە زۆربەی شوێنەکانی پاراستنە دابین کراوە، ئەوەی بۆی دابین نەکرابوو ئێستا نەماوە، جوتیارێک هاتووە بورغی بردووە بۆخۆی کردوویەتیە پیمی تراکتەرەکەی، یان پارچە ئاسنێکی بۆخۆی بردووە بۆ سەقفیماڵەکەی. دوو سێ شوێن لە ناوچەی سەرێ هەیە لای دیانە بەرەو دەشتی بەراز زۆر پردی ستراتیجی زۆر گرنگ هەبوون ئێستا هەر نەماون، ئینجا ئێستاش من پشتگیری قسەکانی برادەران دەکەم دەبێ وەزارەتی ناوخۆ دابینی ئەو پاراستنە بکات. هەرچەندە جیاوازێکی زۆر هەیە لەنێوان پۆلیسەکان و پاسەوانەکانی ئێمە، بەڵام دیسان وەزارەتی ناوخۆ دەبێ بە ئەرکی خۆیان هەڵسن، منیش پشتگیری ئەوان دەکەم تکام وایە لە پەرلەمانەوە یان لە خۆمانیش لە حکومەتەوە ئەو باسە لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ بکرێ تا بەو ئەرکە هەڵستن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس کاک یۆنادم. هیوادارین لە دانیشتنی ئەنجومەنی وەزیران بۆ ئەو بابەتە بڕیارێکی وای پێ وەرگرن کە چارەسەری ئەو کێشەیە بکات. کاک ئیبراهیم سەعید دوو پرسیاری هەیە با بفەرمووێت.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ناوی من لە بابەتی تر هات حەزدەکەم بڵێم لە دونیا تول کاکس هەیە بۆ ڕێگەوبان بۆ های وەی

ئێکس پرێس وەی بۆ ئەم مەسەلانە، بەڵام لە عێراق یاسایەکی وا هەیە یان نییە من موتەئەکید نیم. ئنجا دێمەوە سەر پرسیارەکەی خۆم پرسیارەکەم پەیوەستە بە رژانی (تەسەروب) بەرو بوومەکانی نەوت یان کە پێی دەڵێن (لیک) بەتایبەتی گازوایل بە هۆی تەنکەراتی ئەم مادەیە کاتێ کە دەگوێزدرێتەوە بۆ زاخۆ، رژانی ئەو مادەیە، ئەو گازوایلە دەبێتە هۆی دروست بوونی چینێکی چەوری خلیسکاو لەسەر رێگەی دەولی کە هەرێمی کوردستان بە دەرەوە دەبەستێتەوە، ئەم چینەش دروست دەبێتن لەگەلی زاخۆ لەبەر ئەوەی کەوا شۆراتیەکی زۆری هەیە بە واتای ئەندازە پێی دەڵێن (گرید) گرێدی زۆرە لەبەر ئەو مادەیە لەناو تانکەران دەرژێتە سەر جادەکەو دەبێتە هۆی ئەوە کە شوفێری هەموو ئۆتۆمبیلەکان، بەهەموو چەشنەکانیانەوە کۆنترۆلی تەواویان لەسەر ئۆتۆمبیلەکانی خۆیان نامێنێ هەر دەخلیسکێن و دەبێتە هۆی ئەوەی کەوا کارەساتی هاتووچۆی گەورە لەسەر ئەو جادەیە روویدات و زۆر خەڵکی بێ تاوان دەبێتە قوربانی ئەو هەڵخلیسکانە. جا پرسیارەکەم لە جەنابی وەزیری ئەشغال ئەوەیە کە تیپی هەمیشەیی ئەبێ هەبێ لەگەڵ ئی زاخۆ شەو و رۆژ (٢٤) سەعات، مادەی قوم بە شوێنەدا بکەن دەکرێتن بەگرێزەر تاکو ئەو هەڵخیسکانە کە چارە بکرێت هەرچەندە ناوە ناوەش وەزارەت بەشێوەیەکی پچڕ پچڕ بەمە هەڵدەستێت ئەمەش چارەسەرێکی کاتییە. ئەوەش چارەی بەوە دەکرێ رکی و گرێدی ئەو جادەیە بینینە خوارێ. ئەویش بە دوو رێگە دەکرێت، یان تونێلێک لەگەلی زاخۆ دروست بکرێت، ئەوەش تەکالیفی کە زۆر زۆر دەوێت، ئێستا لە توانای ئێمەدا نییە ئەوی تریش رێگاکە بێنینە خوارێ دابیرین سەرەوەکەی بێنینە خوارێ نزیکی (٣٠) مەتر ئیشی تێدا بکەین رەنگە ئەوەش ئێستا پێمان نەکرێتن ئەمە بەشی یەکەمی پرسیارەکە. بەشی دووەم لەبەر ئەوە زۆران رووداوی لێ دەبێت وا بەباش دەزانم کەوا وەزارەتی ئەشغال لەگەڵ وەزارەتی دارایی پرۆژە بریارێک پێشکەشی پەرلەمان بکەن بۆ ئەوەی باج وەربگرن تەنها لە تانکەرەکان ئەوانەی کە ئەو مادەیە دەگۆزنەوە بەپێی قەبارەو فراوانی ئەو تانکەرە لەو پارەیەش سوود وەربگیردرێت بۆ دوو شت، بۆ پەرژینی رێگاکە، هەم قەرەبوویەک بۆ زیان پێکەوتوانی سەر ئەو جادەیەو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک ئیبراهیم. جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو باجەی کە بەڕێز کاک ئیبراهیم باسی ئەکا، دانراوە، لە خاڵی سنووری ئیبراهیم خەلیل لە هەموو تەریلەکانی بازرگانی کە لە دەرەوە دێنە هەرێم وەردەگیردرێ، ئەو ترێلا تورکیانەی کە بەناوی گواستنەوەی کەلوپەلی خۆراک دێن هەر هەموویان ئێستا بووینەتە تانکەراتی گازوایل، واتە نایەن بۆ کاری بازرگانی، دێن بۆ بردنی گازوایل، هەر تانکەرێک جێگای(١٠) هەزارە، (٢٠) هەزار لیتر گازوایلی بە لۆریەکانیان خستووە کە بە هۆیەوە گازوایل دەبەن بۆ تورکیا

وبازرگانی پێ دەکەن لەبەر ئەوە ئەو باجەی کە کاک ئیبراهیم باسی کرد ئێستا (٥٠)دینار بۆ هەر شاحینەیەکە، داهاتەکەشی لەوانەیە ڕۆژانە(٤٠-٥٠) هەزار دینار بێت، هەندێ ڕۆژ زیاترە (٨٠) هەزارە هەندێ ڕۆژیش کەم دەبێتەوە بۆ (١٠) هەزار بەگوێرەی هاتووچۆی خاڵی سنووری(ابراهیم خلیل)ە، بەڵام لە دابەشینەوەی خەرجی نەختێک جیاوازی هەیە، چونکە دێتە داهاتی سەر گەنجینەی هەرێم لە دهۆک لەوێش لەژێر چاودێری بەڕێز پارێزگاری دهۆک بۆ هەموو فەرمانگاکانی خزمەتگوزاری شاری دهۆک دابەش دەکرا و هەندێکیشی بۆ ئەشغال بوو کە چاودێرە لەسەر پەزێرایی ئەو پردە دەکرد، بەشێکیشی دەدرێ بە شارەوانی بۆ ڕێگاو بان و ئاوەدانکردنەوەو ئاوو ئاوەڕۆیەکان، جگە لە بەڕێوەبردنی خۆجێیەتی خۆیان هەر هەموو ئەو فەرمانگانە لەو قۆناغەی بێ پارەیی لەو پارەیە دەهات، وا ئیستغلال دەکرا، لەم دواییەدا دوای سەردانی بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەی وەزیران و وەزیری دارایی بۆ ناوچەکە وابەباش زانرا کە ئەو پارە زیاتر بۆ چاککردنەوەو پێش خستنی ئەو ڕێگەیە بێت، سایدی سێیەمی زاخۆ ئیبراهیم خەلیل بکەنەوەو کە ئێستا دەستیان پێ کردووە، دووەم لە گەراجەکانی ئیبراهیم خەلیل کە جێگای ئەم شاحینانە ببێتەوە بچن لەناو گۆڕەپانەکان بوەستن باشترە نەوەکو بەدرێژایی چەندان کیلۆمەتر لەسەر ڕێگاکە بوەستن ئەو پارانەی دێنە دەست لەو بارەیەوە تەنیا بۆ ڕێگەی بێ لە داهاتوشدا تەنها ئەو پارەیە ئەبێت بۆ پێش خستنی ئەو ڕێگە بێت. بۆچی تیمی پەزێرایی ڕۆژانە نییە ئەویش هەر لەبەر کەم دەرامەتی بوو وەکو حاڵمان ئەوە بوو، کەم دەرامەتی بوو بەسەراحەت نەمان دەتوانی تیمێکی هەمیشەیی لەوێ بێت ئەو ئیشە بکات ئێمەش پشتگیری ئەو قسە ئەکەین و پێدا دەگرین لەسەر مافی خۆمان لەسەر ئەو باجەی(ابراهیم خلیل) تاکو بەردەوامی تیمێکی پەزێرایی لەوێ بێت وەئێستاش لەم دوو مانگەی کۆتایی ڕەزامەندی کراوە کە ڕێگەی(ئالوکە بۆ زاخۆ)سەر لەنوێ ئەسفەلتی تازە و نوێ دەست پێ بکرێتەوە و ئێستاش سەرقاڵی دابین کردنی قیرین لەگەیارەو باشووری عێراق، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

زۆر سوپاس، کاک ئیبراهیم ئەگەر بەدواداچوونێکت هەبێ.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وەزیری بەڕێز باسی لۆریە تورکیەکانی کرد کە دێنە ناو هەرێم باجێکیان لێ وەردەگرن لەساڵانی (٨٠) من ئەندازیاری ئەو ڕێگایە بووم، هەم دیسان هەمان گرفتمان هەبوو(ڕژانی گازوایل) لەسەر جادەکان خەڵکی زاخۆش دەزانن ئەوە گرفتێکی گشتییە زۆر زۆر کارەساتی لێ دروست بووەو دەبێتن، ئەوسا زۆر مەرج هەبوو لەسەر ئۆتۆمبیلەکانی گواستنەوە(تانکەرات)، چونکە کە بەسەر ئەو هەورازە دەکەوێت دەشلەقێت، گازوائیلەکەی لە تەنیشتەکانی دێتە خوارێ ئەوسا دوو سەتڵیان دادەنا لە تەنیشتی تەنکەرەکە لەسەر جادەکان گازوائیلەکە دەڕژا ناو ئەو سەتڵانە، دوایی

شوفێرەکە کە بەوێ تێپەڕبووبایەوە دەیگەڕاندەوە بۆ تەنکەری خۆی، ئێستا کە تەماشای سەیاراتی ئێمە بکەی واتە سەیاراتی هەرێم ئەو تانکەرانە هیچ مەرجیان تێدا نییە یان زۆربەیان لۆرییە بۆخۆی تانکەرێکی خستۆتە ناوی لەحیمەکەی باش نییە شتی باش نییە لەوێ تەسەروبێکی مادەی گازوائیلی زۆر لەسەر جادە دەرژێت ئینجا بەڕای من ئەگەر باجێک بخەینە سەر ئەو جۆرە سەیارانە تاکو شوفێری سەیارە مەرجی مەتانەی هەبێ ئەو رژانەی لێی نەمینێت یا بۆ ماوەیەکی کەم بێت بەرامبەر ئەوە باجەکە هەڵدەگرین من تەنیا باسی تانکەرات دەکەم باسی سەیاراتی ئەهلی و ئەوانی تر ناکەم واتە باجەکە تەنیا بۆ سەیاراتی گواستنەوەی گازوایل بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس. جەنابی وەزیر با بفەرمووێ.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو تێبینییەی کاک ئیبراهیم باسی کرد ئێمە تێبینیمان کردووەو رێنمایی خۆمانمان لەم بارەیەوە دەرکردووە بۆ پۆلیسی رێگاوبان بۆ وەزارەتی ناوخۆ، داوامان کردووە کە ئەو جۆرە تانکەرانەی کە نائاسایین وەکو باسی کرد نەک تەنیا گازوایل ئەرژێتەوە، بەڵکو هەر تانکەرێکی کە عەمبارگەیەکی دایان ناوەتە لۆریەکەی کە چەقی قورسایی زۆر بەرز ئەبێت لە لۆفەکان چەندین کارەسات روویدا خەڵکی بێ گوناە بووینە قوربانی ئەو کارەساتانە ئێمە ئەو رێنماییەمان بۆ پۆلیسی رێگاوبان ناردووەو داوامان کردووە هاوکاریمان بکەن، من رام ئەوەیە کە ئەو مەرجانە دیسان تەئکیدی لەسەر بکرێ، بەڵام سزای پارەدان دابنێین بۆ ئەو خەڵکە نەک ئەو باجە هەموو رۆژێک بێ ئەو سزایەش بۆ ئەو تانکەرانە بێ کە نائاسایی بێ لەوانەیە ئەوە باشترە بێ، چونکە ئەوە زۆربەیان کەم دەرامەتن بازرگانی ئەکەن لەنێوان سلێمانی و دهۆک ولەنێوان دهۆک و هەولێر، لەوانەیە ئەوەی پابەندی پێ نەکا پۆلیسی هاتووچۆ سزای پارە وەرگرتن لەسەر دانێ جارێک و دوو جار تا پابەند دەبن رێگاکانیشمان تێک ناچن ئەوانیش نانی خۆیان بخۆن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، پرسیاری دووەمی کاک ئیبراهیم با بفەرمووێ.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیاری دووەمیش هەر بابەتی رێگاوبانە، رێگای سەرەکی نێوان دهۆک و هەولێرە زۆربەی ئەو رێگایە ئەمە ماوەیەکی زۆر درێژە کە دروست کراوە، بەشێکی کەمی نوێ کارە زۆربەی زۆری ئەو رێگایە کۆنە، زاندراوە کە ئەسفەلتی کۆنکریتی تەمەنی لەنێوان(١٥) هەتا(٢٠) ساڵە، دوایی(١٥) ساڵ دەست ئەکاتن کە تەقەرشین و چاڵ و رەگلات تاسەی لێ دروست ئەبێت، ئێمە هاتووچۆ زۆر لەو رێگایە ئەکەین دەبینین رۆژانە تێکچوونەکانیان بەرەو زیادی دەچێت چاڵی نوێ

لێ دروست دەبێتن ئینجا پرسیارەکەم ئەوەیە بۆچی دوو تیمی پەزێرایی یەکێک سەر بە ئەشغالی هەولێر بێت بارەگای لە شەقلاوە بێت ئەوی تریان سەر بە ئەشغالی دهۆک بێت بارەگای لە ئاکرێ بێت یان لە قەسرۆک بێت رۆژانە پەزێرایی ئەو رێگایانە بکەن چەند تاسەیەک یان تەشەقوقێکیان دی چارەسەری بکەن و کاتی نەبێت، واتە مەوسمی نەبێت بۆ نموونە سەرەتای ساڵ حەملەیەک لەسەر رێگا دەکرێت هەرچی چاڵ و ئەوەیە لێی چا دەکرێت کەچی دوایی دوو مانگ یان سێ مانگی تر دەبینی کۆمەڵێکی تر لە چاڵ و تەشەقوقاتی لێ دروست بووە ئەگەر پەزێرایی هەمیشەیی بێت وەتەرخان کراوی بۆ هەبێت بە تەئکید ئەو تیمانە بەئیشی خۆیان هەڵدەستن ئێمەش بەئیستراحەت لە رێگاکە هاتووچۆ دەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک ئیبراهیم. جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

قسەکانی کاک ئیبراهیم خۆی پسپۆرو تایبەتمەندێتیە منیش کۆکم لەگەڵی، پێش هەموو شتێ بۆچی ئەو تیمانە نییە؟ لەوانەیە خۆی لەمن باشتر بزانێ، چونکە بارە ئابووریەکە وای لە ئێمەی کردووە، ئێستا خانووی بنکەی پەزێرایی خۆمان لە شەقلاوە هەندێ لە خێزانە ئاوارەکانی تێدایە هەر داگیریان کردووە ئێمە ناتوانین دەریشیان کەین، دوو خانیمان لە شەقلاوە هەیە کە بنکەی ئەو کارە بوو،(دار الضیافة) خۆمان بوو بۆ ئیشی ئەندازیارەکانی خۆمان بوو، هەر دیسان داگیر کراوە (٢٢) خانیمان لە سۆران هەبوو خەڵک بە یەکتری ئەفرۆشن، ئێستا تازە دەستمان پێ کردووە هەموو ساڵێ دوو بەرنامەمان هەیە، دوو پرۆگرامان هەیە، پرۆگرامی زستانە کە دژی مەترسی لافاو ولادانی بەفرە(کسح الثلوج) بودجەیەکیشی بۆ دائەنرێت لە سەرەتای زستانەوە دەست پێ دەکەین تا سەرەتای بەهار، بەرنامەی بەهار بەداخەوە ئەو تەرخان کراوەی کە ئێمە داوا ئەکەین تا رەزامەندی دەکرێ، راستاندن دەکرێت، دەچێتە مانگی (٦ و ٧) دوا دەکەوێ ئێمە بەبێ تەرخان کراو ناتوانین هیچ ئیشێکی خۆمان بکەین، ئێستا (الحمد لله) کابینەی سێیەم ئێستا نەختێ کە باری ئابووری باشترە، (١٩) کیلۆمەتری نێوان قەندیل و شەقلاوە ئێستا رەزامەندی لەسەر کراوە کە ئەسفەلت بکرێت نەک تەنیا پەزێرایی (صیانە، أسفلت) بکرێت چونکە پەزێرایی زۆرتری بە ئەسفەلتە زۆربەی ئەو جادە کە باسی دەکات راستە ئاوایە پشتگیری دەکەم منیش ئەڵێم زۆرترینی تەمەنی جادە (٢٥) ساڵە، لای خۆمان لەبەر کەشو هەوا((الجو)و (مواصفات)ی وشتی وا بە(١٥) ساڵ تێک دەچێ ئێستا فعلا عومری نەماوە دەبێ یەک چین یابایندەر یان ویرینگ لەسەر بدرێتەوە، ئێستا دەستمان بەو چارەسەرە کردووە، بەڵام دیسان باری ئابووری باش بێت ئەو تیمانە لەوێ ئەبێت باری ئەمن وئیستقرار باش بێ خانوەکانی خۆمان وەرئەگرین ئەو ئاوارانە دەگەرێنەوە شوێنی خۆیان وهەر دوو لاش بەینی ئاکرێ و بەینی قەسرۆک وتا مریڤەش

لەوێش تادەوری ڕەزامەندی(٣) ملیۆن دینار بەڕێوەیە پەنا بەخوا ئەویش دەستی پێ دەکەین، بە کورتی بۆ ئەرکەکانی خۆمان ناکەین؟ چونکە تەرخان کراو و سیولەمان لە دەست نییە ناتوانین هیچ حەرەکەتێ بکەین، کاک ئیبراهیم دەزانێ تا پارچە ئەسفەلتێ بکەی دەبێ چەن کەلوپەل و چەن ئامێرو وکەرستە وپێویستی ئامادەکەی تا ئەو تیمانە ئیش بکات، جا هەر کەم دەرامەتی کە ئەو تیمانە نەبوون، بەڵام دیسان ئێمە لەمەودوا بەرەو ئەوە ئەچین کە زیاتر تواناممان بەهێزتر بێت. نازانم دوایی ئەگەر پرسیار هەبێ یان خۆم باس کەم زۆر زۆر تواناممان دوو بەرامبەر و سێ بەرابەر بووە لەو ماوەی کۆتایی پەنا بەخوا باشتریش ئەبێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ژۆر سوپاس. کاک ئیبراهیم هیچ بەدواداچوونی نییە؟

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەک لە هۆیەکانی ئەم پرسیارانەم ئەوەیە تاکو وەزارەت داوا لە ئەنجومەنی وەزیران بکات پارە بۆ ئەوە تەرخان بکەن. ئەگەر چی خۆشمان دەزانین بارمان ڕەنگە باش نەبێت تەرخان کراویان نەبێ هەرچەندە ئەگەر ئێمە تەماشای بارودۆخی ساڵی ١٩٩٢بکەین وەزارەتی ئەشغال ڕێگای گەلێک باشی دروست کردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەتایبەتیش ئەو ڕێگەیەی کە تۆ باسی دەکەی.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڵێ لە ڕاستیدا دەوریان تێدا بینیوە ئەبێ مافیان نەخۆین لەوێ یانی باسی باشیشیان بکەین ئێمە ئومێدمان ئەوەیە باشتر ببێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پرسیارەکان کە دیار کرابوو ئاراستەی جەنابی وەزیر کرا تەواو، ئەوەندە بوون ئێمە عادەتەن ماوە ئەدەین بە یەک دوو پرسیاری شەفەوی ئەوانەی ئەندامانی پەرلەمان لەوانەیە بە فرسەت بزانن پرسیارێکیان هەبێ بۆ ڕوون کردنەوە لەلایەن جەنابی وەزیر کە لێرەیە، بەڵام دوو تێبینیمان هەیە پرسیارەکە یەکجارە هیوادارم بەکورتی بێ جا جەنابی وەزیر بۆی هەیە وەڵام داتەوەو بۆشی هەیە وەڵام نەداتەوە دوای وەڵامدانەوە یان دوای ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر بەپێویست بزانێ بە نووسین پرسیارەکە بۆی بنووسێ هەردوو لا ئازادن، جا ئێستا ناونووسی ئەو برادەرانە ئەکەین هیوادارم پرسیارو وەڵامدانەوە بەکورتی بێ، تەنها کاک سەعید یەعقوبی وکاک مامەند ئاغا وحەمید میرانیش، سێ کەس سوپاستان دەکەین، مامۆستا مەلا مەحمودیش سوپاس. پرسیاری شەفەویان هەیە جەنابی وەزیریش ئازادە لە وەڵامدانەوە کاک سەعید فەرموو.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی تێبینیمان کرد لە قسەی بەڕێز وەزیری ئەشغال لە بابەتی پردی قەسرۆک باسی داهات و باج هات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکام وایە ئەگەر بەدواداچوونێک لەسەر پرسیاری ئەندامان بێ نەیکەن، چونکە ئەو پرسیارە مافی ئەندامی پەرلەمانەو گفتوگۆمان داخست، ئەگەر شتی تازە هەیە لە دەرەوەی ئەو بابەتە بەسەرچاو ئەو بابەتە تەواو بوو، چونکە ئەندامی پەرلەمان پرسیاری خۆی هەبوو بەتێرو تەسەلی وەڵام درایەوە بابەتەکە تەواو، ئەگەر پرسیارێکی تر دەرەوەی ئەو بابەتە هەیە کە باس کرا، فەرموو.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پارەی کە لە پردی قەسرۆک چ بەناوی باج چ بەناوی هەر شتێ بێت ئەوەی تێبینیمان لێ کرد جارێک دەڵێن بۆ پاسەوانی جارێک دەڵێن بۆ پەزێرایییە، هەروەها ئەو پارانەی کە وەردەگیرێت لەو تەنکەرانە کە گازوایل دەبەن جارێ دەڵێن پارەکە ئەوەندەیە، رۆژ هەیە (٢٠) هەزارە رۆژ هەیە (٨٠) هەزارە ئەوانە بۆ ناچێتە ناو بودجەی حکومەت؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک سەعید ئەوە وەڵام درایەوە، لە راستیدا ئەو بابەتە چارە کرا.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لاریم نییە وەڵامی بدەمەوە ئەگەر جەنابت لاریت نەبێ.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وتم با پرسیارەکە تەواوکەم، زەحمەت نەبێ بۆ ئەوانە دەڵێم کوا چاودێری دارایی ئەوان بۆ ناچێتە ناو بودجەی حکومەتی هەرێم؟ باشە چەند جێگای تری وا هەیە باشە چۆن دەبێ پارێزگارێک بتوانێ لەخۆرا باج بسەپێنێ، لەسەر پردێکی لەسەر لۆریەکی لەسەر تەنکەرێکی دابنێ؟ دەبێ چاودێریەکی دارایی هەبێ ئەوە بچێتە ناو داهاتی حکومەتی هەرێم، بەڵکو جێی تر هەیە، پارێزگایەکی تر هەیە پێویستی بەشتی پێویستی تر هەیە کە بۆی خەرج بکرێت. کێ ئەو بریارە ئەدا ئەو پارە کۆ بکرێتەوە؟ بە چ یاسایەک کۆ دەکرێتەوە بە چ یاسایەک سەرف دەبێت؟ پرسیارەکەم ئەوەیە، من پێم خۆش بوو وەزیری دارایی و ئابووری لێرە بێ خۆی وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئینجا ئەگەر حەز دەکەی پرسیارەکە دەدەینە وەزیری دارایی یاخود بەنووسین ئاڕاستەی دەکەین.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو پارەیە هەمووی بەوەسڵ وەردەگیرێ لەبانق دادەندرێ بەناوی داهات و هەر لە گەنجینەی دهۆک حیسابێکی تایبەتی بۆ هەیە، بۆ ئەو کارەو هەموو کاتێک پێخۆشحاڵ دەبین کە خۆمان کردوومانە ئەگەر پەرلەمانیش ئەیەوێ بیکا ئەتوانێ بفەرمووێ لیژنەی چاودێری پەرلەمانیش بچێت ببینێ چۆن سەرف ئەکرێ هیچ خەلەلێکی تێدا نییە نەهی ئەو، نەهی ئیبراهیم خەلیل. تەنها ئەوەیە لەوانەیە نابێ بچێتن بۆ شەش حەوت دایەرە، دەبێ بۆ ڕێگاو بان بێ. تەنیا ئێمە لەوەدا خیلافمان هەیە لەگەڵیان، بەڵام بە حساب وکتابە هیچ خەلەلێکی تێدا نییە. مەمنوونیش ئەبین ئەگەر خۆتان حەز ئەگەن سەیرێکی بکەن، جیاوازی ئەو ژمارەیە لەبەر باری سیاسیی وئەمنی ئەو ناوچەیە هەندێ ڕۆژ هەیە (١٠٠) لۆری دێتە ژوورێ، هەندێ ڕۆژ هەیە (١٥٠٠) لۆری دێتە ژوورێ، جا ڕۆژێک داهاتی کەمە ڕۆژێک داهاتی زۆرە، بەڵام ئەو کەسانەی کە گومرگ وەرئەگرن گومرگی نیزامی وەرئەگرن ئەوانەن لەگەڵ فەرمانبەرانی ئەشغال پێکەوە بەوەسڵ و بە ژمارەو بەکیتاب و بەحیساب هەموو شتێک ڕێکخراوەو کۆنترۆڵیش کراوە، وانەبێ هەر کەسێ بەویستی خۆی وەری بگرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، ئەگەر وەڵامەکە کافی نییە کاک سەعید ئەتوانێ بەنووسین شتێک پێشکەش بکات، ئێمەش ئەینێرین بۆ ئەنجوومەنی وەزیران، سوپاس کاک سەعید. بەڕێز مامەند ئاغا بابفەرمووێ.

بەڕێز مامەند محەمەد ئەمین بابەکر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر ئیجازەم بدەی پرسیارەکە یەکێکیان لەسەر قسەکەی کاک (ئیبراهیم)ە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تکایە دیسان تەئکید ئەکەمەوە ئەو ئوسولەی کە هەمانە لەسەری بڕۆین، ئەندامی پەرلەمان کە پرسیار ئاڕاستەی وەزیر ئەکا گفتوگۆ لەنێوان ئەو دووانە ئەبێت، ئەندامی پەرلەمان بۆی نییە خۆی تێکەڵ بکات ئەو بوارەی کە ئەدرێ ئێستاکە لەدەرەوەی ئەو بابەتەیە، مادام جەنابی وەزیر لێرەیەو ماوەش هەیە، با ئەو ڕوونی بکاتەوە، لەو ئوسوولە دەرنەچین کە دەستەی سەرۆکایەتی دیاری کردووە.

بەڕێز مامەند محەمەد ئەمین بابەکر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تۆزێک بەدواداچوونە ئەگەر مۆڵەتم بدەی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ناتوانین، ئەگەر شتێکت هەیە بۆی بنووسە ئێمە دوایی بۆی ئەهێنین، لەسەر بابەتێک کە باس کرا لە نێوان ئەندامی پەرلەمان و وەزیر لەوێ تەواو ئەبێت، کە تەواو بوو ئەگەر شتێکتان هەیە بنووسن دوایی ئێمە ئەهێنین بۆ جەنابی وەزیر یان بۆ ئەنجوومەنی وەزیران ئەوان وەڵامان ئەدەنەوە، فەرموو کاک حەمید.

بەڕێز حەمید سەلیم میران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من پرسیارێکم هەیە لەبارەی ئەو بەرنامانەی کە وەزارەت هەیبوو لەسەر حیسابی پلان (خطة)، لە پەرلەمان راستاندن لەسەر بودجەی ئەو پرۆژانە کرا، دەمانەوێ بزانین ئەو پرۆژانە دەستی پێکراوە، رێژەی هەموو پرۆژەکان نوێنەری چەند ئەکا، زۆر سوپاس.

بەڕێز یۆنادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر مۆڵەت هەبێ روونکردنەوەیەک بدەم لەوانەیە وەڵامێکی گشتیی بێ بۆ بەڕێزان، وەزارەتی ئێمە مەشموول نەبوو بە قۆناغی یەکەمی بڕیاری(٩٨٦)، بەڵام ئەم ساڵ هاوکارییەکی یەکجار باشمان لەگەڵ کراوە، پرۆژەو دەرماڵەمان بۆ هاتووە لەوانەیە زیاتریش بێ. دەبێ ئاگامان لەخۆمان بێ لە پلانەکە تێپەڕ نەبین، سێ ژمارە بۆ بەڕێزان دەخوێنمەوە، بای نزیکەی سێ ملیۆن و نۆسەدو حەفتاو نۆ هەزار ئینجاز کرا تەواو بووە، بیست و شەش ملیۆن و شەش سەدو پەنجاو دوو هەزار دەست داوەتێ بۆ رێگای حاجی ئۆمەران و ئەسمەندیل، یەک ملیۆن و نیو رەزامەندی هاتووە لەم رۆژانە دەست پێ دەکەینەوە، بۆ پرۆژەکانی پێشنیار کراویشمان سەدو بیست و چوار ملیۆن و هەشت سەدو شێست و شەش هەزار بەڕێوەیە بۆ راستاندن و رەزامەندی لەسەردان (مصادقةو موافقة) بەوانە لە پیلانی خۆمان تێپەڕ دەبین، بەڵام ئێمە خۆمان ئامادە کردووە، لەقۆناخی دووەمی بڕیاری(٩٨٦) کە بووەتە (١١١١) پاڵپشتمان دەکەن و ئێمەش دەگرێتەوە، بەسوپاسەوە نوێنەرانی(UN)لە قۆناغی دووەم بە بڕی پێنج ملیۆن دۆلار هاوکار بوون لەگەڵماندا بۆ هەرسێ پارێزگاکانی کوردستان هەولێرو دهۆک و سلێمانی بۆ ماکینەکان و ئامێرەکان و کارگەکانی ئەسفەلت ودەسحەق و جێبەجێ کردنی رێگاو بانەکان و پردەکانە، ئێستا دواپلان کە بەدەستمانەوەیە راستاندنی لەرێگایە، سەدو بیست و چوار ملیۆن و هەشت سەدو شێست و شەش هەزار لەوانەیە ئێمە(١٥٠٪) پلانی خۆمانی پێ جێبەجێ بکەین ئەگەر فعلەن ئەوەی قۆناغی دووەمی بڕیاری (٩٨٦) کە بۆوەتە (١١١١) بگاتە دەستمان پێش کۆتایی هاتنی هاوین، ئەگەر نەش گەیشت هەر ئاوا بەردەوام دەبین و سەرف دەکەین بۆ بوژانەوەو چاککردنەوەی کارگەکانی ئەسفەلتی خۆمان و(أحتیاط) وەرگرتن بۆ بلدۆزەرات و مەکینەو ئامێرەکان و هەموو شتێک، واتە لە(١٥٠٪)ی پلانەکەمان ئەم ساڵ جێبەجێ دەکەین بەیامەرتی(UN)، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـوومـەن:

پرسیارەكە ئەوەیە كە چ جێبەجێ كراوە؟

بەڕێز یۆنـادم یوسف كنا/وەزیری ئـەشـغـال:

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـوومـەن.

بەڵێ. ئینجا جێبەجێ كراوەكەش دیارە، دەوری (٢٤) پرۆژە هەتا ئەم دەقیقەیە تەواو بووە لە ١٩٩٧/٩/٢٦ بەم لاوە نازانم، بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن جا نازانم بیخوێنم یان نا؟ كەیفی خۆتانە ئەگەر كاتتان هەبێ؟

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـوومـەن:

خراپ نییە ئەگەر بە زوویی پیایدا بچیتەوە بۆ ئەندامانی پەرلەمان تا ئاگادارییان هەبێ مادام باسی لایەنێكی دەستكەوتەكانی پلانەكە كرا، فەرموو.

بەڕێز یۆنـادم یوسف كنا/وەزیری ئـەشـغـال:

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـوومـەن.

بەڵێ جا ئەوانەش زیاتر وەكو بلێین پلانەكانی مەینەر(بچوك)بوون میجەرەكان (گەورەكان)كە بە حەقدە ملیۆن و نیو ڕێگای حاجی ئۆمەران تازە دەستمان پێ كردووە بەسێ كارگە ئەسفەلتەوە، بەلام ئەمانە دیسان ئینجاز كراون لە ١٩٩٧/٩/٢٦ تا ئێستا، جگە لە ١٩٩٧/١/١ ئەم ساڵەش،(المشاريع المنجزة) مدرسة سفين الابتدائية في شقلاوة، مدرسة گوران الابتدائية في صلاح الدين، مدرسة كاويس الابتدائية في شقلاوة، ترميم دار السيد نائب الرئيس، تحويل طرق سد دهوك« پيرومەرە» الطريق المؤدي الى مشروع ماء البديل في دهوك، انشاء جدار الساند في مضيق زاخۆ، صيانة طرق قەسروك، تغطية حدائق مجمع ابراهيم، ترميم دار مدير الديوان في اربيل، ترميم بناية الوزارة، ترميم ثانوية «اشای گەورە» في راوندوز، ترميم ثانوية زوزك في ديانە، ترميم ثانوية سوران في قضاء سوران، قنطرة بنصلاوة جسر صغير، صيانة جسر ابراهيم الخليل، صيانة طريق بابلو، صيانة جسر زبنكي، صيانة جسر ساويا و ژيريا، طريق قسري بيشنكي، تسوية و تفريش حصە خابط، طريق مدرسة شەندوخا، تبليط طريق مديرية التسجيل العقاري، صيانة طريق زاويتة ـ عمادية وطريق ئامينكي)، واتە ئەو پرۆژە بچوكانە كە دەكەنە نزیكی چوار ملیۆن دینار تەواو بوونەو ئەوەی تر كە دەستمان پێ كردووە زۆر گرنگیشن بیست و شەش ملیۆن و شەش سەدو پەنجاو دوو هەزار دیناری تێدەچێ ئەوانەش ئەو ڕێگا سەرەكییانە دەگرێتە خۆ ڕێگای هەولێر ـ قەندیل كە دەوری(١٩)كم باسم كرد، ڕێگای گوندی غەربیش، ڕێگای گوندی كرپلێ، پەزێرایی ڕێگای دهۆك ـ ابراهیم خەلیل، كردنەوەی ڕێگا بۆ سوسنە لە هەولێرەوە، پرۆژەی سەری بلند، ئاوەدانكردنەوی یاریگای (الادارة المحلية) كە بەسێ قۆناخ جێبەجێ دەكرێ، قۆناغی یەكەم لە تەواو بوون دایە، ڕێگای بەربیان دێرێ، ئاوەدانكردنەوەی وەرشەی كەسنەزان كە تەفلیش كرابوو، ئاوەدانكردنەوەی ڕێگای سەلاحەدین ـ

زیارەت ـ کـۆڕێ، (اعمال درع اخطار الفیضان في ابراهیم الخلیل) کە کـاتی خۆی زۆر تێکچو بوو، پەزێرایی و قیـرتاو کردنی ڕێگای خانکێ، دروست کـردنی سـایدی سێیـەم لە ڕێگـای زاخۆ ئیـبراهیم خەلیـل، کە ئێـستـا دەسـتیـان پێ کـردووە وەکـو باسـم کـرد، لەگـەڵ ئەوە دروست کـردنی گەراجات بۆی (ساحة ابراهیم الخلیل) ئەویش پرۆژەیەکە بایی دوو ملیۆن و دووسەد و بیست و نۆ هەزارە ئەوەی تریش یەک سەهم بۆ ئێمەیە یەک سەهم بۆ ئاوەدانکردنەوەیە ڕێگاکـە دابەشی دوو کـراوە، انشاء جدران ساندة الی زاویتة، طریق شیخ محمودیان ـ زینە تیر، صیانة طریق حاجي عمران اکسا، بە حەڤدە ملیۆن و نۆسەدو حەفتاو شەش هەزار دینار. و هەندێ چاک کردنەوەش لە دیوانی وەزارەت ئەوە ڕەزامەندی بۆ کراوە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

ئەمەی کە باست کرد ئێستا دەست بەکاری کراوە، ئەوانی تر تەواو بوونە ئەمەش لە پرۆژەی ترە کە ئێستا ئەیخوێنیتەوە.

بەڕێز یۆنـادم یوسف کنا/وەزیری ئەشـغـال:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

ئەوەی ئێستا لەژێر دەست دایە دوایی ئەوەی ڕەزامەندی بۆ هاتووە لەم ڕۆژانە دەستی پێ دەکەین، ئێستاکە بۆی ئامادەین، باقستیان ـ مێرگەسوور، چواریانی ڕێزان، ڕێگای دۆڵە ـ کەوەرگۆسک ـ گاینج، ڕێگای گوندی قلاچۆغان، ڕێگاو کۆڵانەکانی سەری ڕەش پەزێرایی ڕێگای کەپکی حەمەد ئاغا، چاک کردن و تەئسیساتی کارەبایی لە تاقیگەی هەولێر، پەزێرایی ڕێگای سەرەکی ئاکرێ ـ زاویتە و ڕێگای کۆمەسپان. جگە لە لیستێکی یەکجار درێژە کە(٥٠) پرۆژەیە ئێستا پێشنیارە لەنێـوانی ئێـمـەو ئەنجـومـەنی وەزیرانە وا هەوڵ دەدەین سـوود وەرگـرین لەقـۆناغی دووەمی بڕیاری(٩٨٦) ئەوانیش زۆر زۆر ڕێگای گرنگ و ستراتیجی تێدا هەن، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر. پرسیاری مەلا مەحموود دێرشەوی با بفەرمووێ.

بەڕێز مـەلا مـەحـمـود دێرشـەوی:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

پرسیـاری من بە کـورتی هەر ئەوەیە، ئەو داهاتە تەنها بۆ پردی قەسرۆک وحوسەینی دەبێت پردی ئەتروش خەریکە بەرەو هەڵوەشاندن بچێت، ئێمە وا بۆی دەچین ئەو داهاتەی دێتە ئێرە بۆ هەمـوو پردەکان بێت. هەر ئەوەیە پرسیارەکەم، سوپاس.

بەڕێز یۆنـادم یوسف کنا/وەزیری ئەشـغـال:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـومـەن.

ئێمە داهات یان درامەتی هەر شوێنێک بێتە بودجەی خۆمان وەزارەتی ئەشغال و نیشتەجێ کردن بەتەئکیدەوە لەهەمـوو شـوێنێک سـەرفی دەکـەین، بەڵام ئەمـە حـاڵەتێکی تایبەتی بوو، پردی

ئەتروش پردێکی هەمیشەییە ئێستا بەرەو ئەو ئەچین بە ئەسفەلتەوە بکرێتن، ئەمەی قەسرۆک ئەسفەلت ناکرێ هەر قەت ناکرێ تەحەموولی نییە چونکە لەژێرەوە جولەی هەیەو پردێکی کاتییە کێشەکەمان ئەوەیە داهاتەکە بێتە گەنجینەی وەزارەتی خۆمان، لەوانەیە لەهەموو شوێنێک سەرفی بکەین، بەڵام ئەوە بزاندرێ کە بە حسابێکی تایبەتی لەدهۆک لەژێر چاودێری بەڕێز پارێزگاری دهۆک بۆ ئەو دوو شوێنە سەرف کراوە. ئەو برادەرە گوتی جارێک بۆ پاسەوانە جارێک بۆ پەزێراییە، نەخێر تەنها بۆ ئەو سێ شتانە بووە پاسەوانەتی، پەزێرایی، هەندێ ئیش تایبەتی لەوێ کراوە وەک دروست کردنی ژوور بۆ پاسەوانەکان، دەنا، زۆر سروشتیە داهات بۆ هەموو شوێنێک بێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

پرسیارەکان لێرە تەواو، سوپاسی برایانی ئەندامانی پەرلەمان دەکەین بۆ ئەم بەدواداچوونەو موداخەلاتیان و سوپاسی جەنابی وەزیر دەکەین بۆ ئامادە بوون و وەڵامدانەوەی پرسیارەکانی کە بۆی رەوانە کرابوو، هەروەها وەڵامدانەوەی ئەو پرسیاری راستەوخۆ ئەندامانی پەرلەمان ئاراستەیان کرد، بەیانی سەعات «١١» کۆبوونەوەیە جارێکی تر زۆر سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (٩)

چوارشەمە رێکەوتی ١٨/٦/١٩٩٧

پرۆتوکۆلی دانیشتنی ژمارە (٩)

چوارشەممە رێکەوتی ١٨/٦/١٩٩٧

بریار وابوو کە ئەم دانیشتنە کاتژمێر (١٠)ی سەرلەبەیانی رۆژی چوارشەممەی رێکەوتی ١٨/٦/١٩٩٧ ببەسترێت،بەڵام بە پێی پێڕەوی ناوخۆی ئەنجوومەنی نیشتمانی کوردستان ،لەبەر پڕ بوونەوەی رادەی یاسایی (نصاب)دانیشتنەکە نەبەسترا .

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا	نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا	جوهر نامق سالم
سکرتێری ئەنجوومەن	جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن	سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (١٠)

سێ شەممە ڕێكەوتی ٢٤/٦/١٩٩٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١٠)

سێ شه‌ممه رێكه‌وتی ١٩٩٧/٦/٢٤

كاتژمێر (١٠)ی سه‌ر له‌به‌یانی رۆژی سێ شه‌ممه رێكه‌وتی ١٩٩٧/٦/٢٤ ئه‌نجومه‌نی نیشتمانیی كوردستان به سه‌رۆكایه‌تی به‌رێز جوهر نامق سالم سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن و به ئاماده‌بوونی به‌رێز فه‌رسه‌ت ئه‌حمه‌د عه‌بدوللا سكرتێری ئه‌نجومه‌ن دانیشتنی ژماره(١٠)ی ئاسایی خولی یه‌كه‌می ساڵی ١٩٩٧خۆی سازدا. به‌رێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانیی كوردستان و سكرتێری ئه‌نجومه‌ن راده‌ی یاسایی كۆبوونه‌وه‌یان چه‌سپاند، ئاماده‌بووان (٥٥) ئه‌ندام بوون و به‌رامبه‌ر به ئاماده‌نه‌بوونی(٤٦) ئه‌ندام. ئه‌م به‌ڕێزانه ئاماده نه‌بوون :

١ـ ئازاد عه‌بدولقادر قه‌ره‌داغی (له‌ده‌ره‌وه‌یه).
٢ـ ئازاد فه‌تتاح ره‌شید (غائیب).
٣ـ د.حه‌سه‌ن حوسێن به‌فری (له‌ده‌ره‌وه‌یه).
٤ـ عه‌دنان محه‌مه‌د نه‌قشه‌به‌ندی (غائیب).
٥ـ موحسین ساڵح عه‌بدولعه‌زیز(غائیب).

به‌رنامه‌ی كار:

**** ئاماده بوونی به‌ڕێز د.رۆژ نوری شاوه‌یس سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌رێمی كوردستان بۆ دوان له‌سه‌ر بڕیاری(٩٨٦)ی ئه‌نجومه‌نی ئاسایشی نێو ده‌وڵه‌تی.***

**** پرسیاری ئه‌ندامانی په‌رله‌مان بۆ رێزداران وه‌زیری رۆشنبیری و وه‌زیری شاره‌وانیی و گه‌شت و گوزار.***

به‌ڕێز سه‌رۆكی ئه‌نجومه‌ن:

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌و میهره‌بان دانیشتنه‌كه‌مان به ناوی گه‌لی كوردستانه‌وه ده‌ست پێ ئه‌كا، بۆ دانیشتنی ئه‌مڕۆمان ١٩٩٧/٦/٢٤دوو خاڵی سه‌ره‌كیمان هه‌یه:

خاڵی یه‌كه‌م: دوێنێ دانیشتنێكی گرنگ له نێوان نوێنه‌رانی(U.N)و ئه‌و لیژنه وزاریه‌ی كه به سه‌رۆكایه‌تی جه‌نابی سه‌رۆك ئه‌نجوومه‌نی وه‌زیران كاك د. رۆژ نوری شاویس پێكهاتبوو كرا، ده‌رباره‌ی بڕیاری(٩٨٦)، به باشمان زانی ئه‌مڕۆ سه‌ره‌تا جه‌نابی سه‌رۆك ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران كاك د. رۆژ شتێك له‌و باره‌یه‌وه روون كاته‌وه بۆ ئێوه‌و بۆ خه‌ڵكی كوردستان. خاڵی دووه‌میش له به‌رنامه‌ی كاری ئه‌مڕۆماندا ئه‌و پرسیارانه‌یه كه ئاراسته‌ی به‌ڕێزان وه‌زیری رۆشنبیری كاك فه‌له‌كه دین كاكه‌یی و وه‌زیری شاره‌وانی وگه‌شت وگوزار كاك حسێن سنجاری له‌لایه‌ن ئه‌ندامانی

پەرلەمانەوە کاتی خۆی کراوە. ئەمڕۆ هەردوو بەڕێزان لێرەن هیوادارین وەڵامی ئەو پرسیارانە بدرێنەوەو، سوود بەخش بێ. ئێستاش ئەگەر جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران تەشریف بێنێتە سەر منەسەوە بەڵکو دەربارەی کۆبوونەوەکەی دوێنێوە شتێکمان بۆ باس بکا لەسەر چۆنیەتی جێبەجێ کردنی بڕیاری(٩٨٦) و ئەو شتە نوێیانەی کە پەیوەندیدارن بەو خاڵەوە، فەرموو کاک د. رۆژ.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا جێگای نرخ لێنانە کە ڕێ درا بە حکومەتی هەرێمی کوردستان باس لەو کۆبوونەوەی دوێنێ بکات لە هۆڵێ پەرلەماندا، ئەمە یەکێکە لەو بوارانەی کە دەتوانین تیایدا هاوکارییەکی باش لە نێوان پەرلەمان وحکومەتی هەرێمدا بکرێ بۆ بەرژەوەندی گەلی کوردستان وئەزموونە دیموکراتییەکەمان. دوێنێ ئەو کۆبوونەوەی کە کرا کۆبوونەوەیەکی زۆر گرنگ وبنەڕەتی بوو سەبارەت بە بڕیاری(٩٨٦) لە نێوان حکومەتی هەرێمی کوردستان ونوێنەرانی(U.N)دا. وەک هەمووتان ئاگادارن بڕیاری(٩٨٦) کە بە(نەوت بەرامبەر بە خۆراک ودەرمان) ناسراوە ئەم بڕیارە قۆناغی یەکەمی لە جێبەجێ کردن دایە لەسەر بنچینەی پێویستیەکانی عێراق بەگشتی وکوردستان بەشێوەیەکی تایبەتی، وجیاواز حساب بۆ گەلی کوردستان کراوە. جێبەجێ کردنی ئەم بڕیارە بەگشتی لە سوود وبەرژەوەندی گەلی کوردستاندایە و باری ئابووری میللەتەکەمان وهەرێم بەگشتی تا ڕادەیەک ڕاست دەکاتەوە، بۆیە ئێمە وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان سیاسەتمان ئەوە بووە کە پشتگیری جێبەجێ کردنی ئەو بڕیارە بکەین وهەوڵ بدەین هیچ ئاستەنگێک وتەگەرەیەک نەیێتە ڕێگای جێبەجێ کردنی.

ئەو کۆبوونەوەی دوێنێ کە نوێنەرانی(U.N) هەموو ڕێکخراوەکانی(U.N) کە لە عێراق وکوردستان ئیش ئەکەن وەفدێکی زۆر گەورەیان تیایدا ئامادەبوون، ئێمە پێشەکی سوپاس وپێزانینی خۆمان پێشکەش کردن بە ناوی گەلی کوردستانەوە، بە ناوی حکومەتەوە بۆ ئەو هەوڵانەی کە لە کوردستان سەرفی ئەکەن وئەو ئیشانەی کە ئەیکەن کە هەمووی لە ڕاستیدا جێگای ڕێز وپێزانینی گەلەکەمانەو، بۆمان روونکردنەوە کە ئێمە بایەخ ئەدەین بەوەی بڕیاری(٩٨٦) بەبێ پێشێلکاری وبەبێ گیروگرفت زۆر بەڕێک وپێکی لە کوردستاندا جێبەجێ بکرێ و، بەشێوەیەکی وا کە جێبەجێ کردنەکەی نموونەیی بێ بۆ هەموو عێراق چ لەلایەن ڕێک وپێکی وگەیشتنی کەل وپەل بە خەڵکی و چ لەلایەنی بەکار هێنانی ئەو توانایە کە بەرژەوەندی گشتی تێدا بێ، چ لەلایەن هاوکاری نێوان دام ودەزگاکانی بەڕێوەبردنی کوردستان ودام

دەزگـاكـانی(U.N) وریکخراوە خیرخوازەکـان هەبێ، لە هەمان کاتدا ئیمە تەئکیدمـان لەسەر دوو سێ خـاڵی بنەرەتی کـردەوە بۆ ئەوەی ئەو بریارە بەشـیـوەیەکی ریک وپیک جـیـبـەجێ بکرێ وگەلەکەمـان زەرەرمـەند نەبێ، چونکە بەخۆتان ئەزانن ئەو بریارە لە راسـتـیـدا خۆی بۆ ئەوەیە کە کارگوزاری بگەیەنێ بە هاوولاتیـان، لە هەمان کاتیشدا بووەتە هۆکاری ئەوەی کە ئەو هاوکارییەی جـاران لەلایەن ولاتان وریکخـراوە خـیـرخـوازەکـان ئەکـرا ئەوە بوەسـتێ بە بیـانووی ئەوەی کـە بریاری(٩٨٦) هەیەو، بریاری(٩٨٦) دەرمـان ئەهێنێ وخـۆراک ئەهێنی وپرۆژە ئەنجـام دەدات، بۆیە ئیتر پێویست بە ولاتانی تر نییە یارمەتی ئێمە بدەن. لەبەر ئەوە ئەگەر هاتوو جێبەجێ کردنی ئەو بریارە دوا کەوت یا تەگەرەی تێدا کەوت ئەبێتە هۆی دروست کردنی گرفـتێکی کاریگەر، کە بە رەنگاری هاوولاتیـانمان ئەبێـتـەوە. بۆیە ئێـمـە ئەوەمـان بۆ راڤـە کردن کە ئێـمـە زۆر بە گـرنگی دەزانین خاڵەکانی ئەم بریارە لە راپەراندندا دوا نەکەوێ ولە کات وساتی خۆیدا جێبەجێ بکرێ، چونکە ئەگەر دوا کەوت شتێکی تر نییە جێگای بگرێتەوە، ئەوەی کە جاران هەبوو لە کوردستان ئێستا نەماوە، هەمووی بە چاوەروانی بریاری(٩٨٦)ە.

هەندێ خاڵ هەیە زۆر گرنگە لە کاتی خۆیدا جێبەجێ بکرێت، ئەگەر لە کاتی خۆی جێبەجێ نەکرێ مـاوەیەک یان مـانگێک دوا بکەوێ یان بلـێین هەتا ئەگـەر هەفـتـەیەکـیش دوا بکەوێ سـوودی نامێنێ، بۆ نموونە دەرمان وەکو نموونە بۆ نەهێشتنی مەلاریا دەبێ لە کاتێکی تایبەتی دەست پێ بکا لە مـانگی(٥) ئەگەر دەرمـانەکـە لەو وەختـانە نەگەییـشت پاشی هەفـتـەیەکـیش گـەیشت کاریگەری نامێنێ، ئەو کاتە ساڵێکمان ئەروا بەبێ ئەوەی کە ئێمە بەو کارە هەڵسابین ئەوە نموونە بوو بۆ ئێوەم هێنایەوە، یان بۆ نموونە، کتێبی قوتابخانە، ئەگەر هاتوو لە کاتی خۆیدا چاپ نەکرا. واتە پێش دەست پێ کـردنی دەوام چاپ نەکـراو دابەش نەکـرا ئەوا قـوتابیـان بێ کـتـێب دەبن، یونیـسـیف وریکخـراوەکان هاوکـاری ناکەن چونکە هەموویان چاوەروانی ئەو کتێبانە ئەکەن کە بەپێی بریاری(٩٨٦)دابین دەکرێ ئەوە قـوتابیـانمان سـاڵێکی رێکیـان لە دەست دەدەن و بێ کتێب ئەمێننەوە وپرۆسەی خوێندن رائەوەستێ. ئێمە لامان گرنگ بوو لە راستیدا بزانین ئەو پارانەی کە تەرخـان کـراوە بۆ ئەو بوارانەی کـە هەیە، بۆ نموونە: شـەش مـانگی یەکـەم پارە تەرخـان کـراوە بۆ خۆراکە، بۆ دەرمـانە، بۆ تەندروستییە، بۆ کۆمەلایەتییە، بۆ پەروەردەیە، بۆ ئاوە، بۆ کارەبایە، بۆ کـشـتـوکـاڵە، بۆ ئاوەدانکردنەوەیە، ئەم پارانەی کـە تەرخـان کـراوە چۆن خـەرج ئەبێت ولەسـەر چ بنەمـایەک خـەرج ئەبێت ولەم مـاوەیەدا چەند سەرف کـراوە؟ واتا ئەو بەڵێننامـانەمـان پێشـان بدەن وئەو پارانەی کە خەرج کراوە، چونکە ئێـمـە رێکەوتننامـەیەکی پێشـوومـان هەبوو لەگەڵیـاندا، ئەو رێکەوتننامەیە لەسەر بنچینەی ئەوە کە بتوانین لە دەرگایەکەوە بۆ دەرگایەکی تر موناقەلە بکەین،

لە کاتی پێویستدا داوای موناقەلە بکەین لە هەمان کاتیشدا بتوانین پرۆگرامی شەش مانگی داهاتوو دابنێین. ئەگەر ئێمە نەزانین چەند خەرج کراوە وچۆن خەرج کراوە وچی هاتووە پێویستیەکانی خۆمان بە تەواوی نازانین. نازانین لەکوێ زیادەیە، لە کوێ کەمە، لە کوێ هەڵگرین بخەینە سەر کوێ، ئەمانە بەگشتی تێبینییەکانی ئێمە بوون لەسەر ئەم شەش مانگە. لیژنەی باڵای بڕیاری(٩٨٦) لەسەر نووسراوی ئەنجوومەنی وەزیران دروست کراوە. ئەم لیژنەیە لەگەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان(U.N)لەگەڵ ئەوانەی کە لێرە ئیش دەکەن لەگەڵ هەموو نوێنەرەکانیاندا بە بەردەوامی ئیش کراوە وبۆچوونێکی نزیکی یەکیان هەیە لەسەر پێویستییەکانی هەرێم بەگشتی. لە هەر وەزارەتێک بە درێژی داخیلی پێویستیەکان بوون، پێویستییەکان چ پرۆژەکان بێ چ پێویستی خزمەتگوزاری بێ، هەروەها حسابی ئەوە کراوە چەند خۆراک پێویستە، چەند دەرمان پێویستە، چەند کەرەستەی پزیشکی پێویستە، بۆ کشتوکاڵ چی پێویستە، هەر کەسە بەپێی تایبەتمەندیەتی خۆی لە وەزارەتی خۆی راپۆرت ولیستی خۆی ئامادە کردووە وئەمە لە چەند دانیشتنێکی بەردەوامدا وبە بەردەوامی دراوەتە نەتەوە یەکگرتووەکان و نوێنەرانیان لێرە، لەسەر ئەو بنەمایە هەندێ گۆرانکاری بۆ سەر بەرنامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ قۆناغی دووەمی بڕیاری(٩٨٦) کراوە، قۆناغی دووەمی بڕیاری(٩٨٦) بڕیاری لەسەر دراوە ونەتەوە یەکگرتووەکان بەتەمایە بە زووترین کات پرۆگرامی خۆی پێشکەش بکات بۆ جێبەجێ کردنی وئەوەی پەیوەندی بە ئێمەوە هەیە ئەو بەرنامەی نەتەوە یەکگرتووەکانە کە لە کوردستاندا ئەکرێ وەکو ئەوەی کە باسم کرد بەشێوەیەکی تایبەتی کە حسابی تایبەتمەندێتی کوردستانی تێدا بکرێت و رەچاوی ئەو پێویستیانە بکرێ کە لەوانەیە هەندێکیان لەوە زیاتر بێ کە لە ناوەراست وباشووری عێراقدا هەیە. ئەنجام هەردوولامان گەیشتینە ئەوەی کە ئەو بەرنامەی ئامادە کراوە، ئەو رەشنووسەی ئامادە کراوە بۆ کوردستان تا رادەیەکی زۆر پێویستییەکانی هەرێم پڕ ئەکاتەوە، هەر چەندە ئێمە هەندێ پێویستیمان هەیە لەوانەیە لەوانە زیاتر بێ، بەڵام، بەپێی بۆچوونی وەزارەتەکان وئەنجوومەنی وەزیران ولیژنەی باڵای بڕیاری(٩٨٦) ئەو بەرنامەیەمان بە پەسەند زانی وپەیمانمان لەگەڵ نوێنەرانی(U.N) مۆر کرد کە بۆ شەش مانگی داهاتوو بەم شێوەیەی خوارەوە بێ کە ئێستا بۆتان باس ئەکەم، خزمەتگوزاری پێشکەش بە هاوولاتیان بکرێ، هەر بۆ زانیاریتان، لە راستیدا بۆ مەسەلەی خۆراک ئێمە تەئکیدمان لە سەر ئەوە کرد کە خۆراک نابێ کەم بێتەوە، خۆراک ئەو برەی کەوا بۆ نەفەرێک لە کوردستاندا داندراوە ئەمە شتێکی پێویستە نابێت دەستکاری بکرێ ونابێ لە خۆراک کەم بکرێتەوە وبخرێتە سەر هەر بابێکی تر، رەئی نەتەوە یەکگرتووەکانیش بە هەمان شێوەیە، بۆیە بەپێی دوایین سەرژمێرییان پێویستیمان بۆ شەش مانگی داهاتوو، قۆناغی

دووەم(سەد وبیست وسێ ملیۆن دۆلار) ئەبێت، بایی(سەدو بیست وسێ ملیۆن دۆلار) خۆراک دابەش ئەکرێ لەسەر هاوولاتیانی کوردستاندا لە کەلارەوە تاکو زاخۆ، ئەمە بە بەراورد بە شەش مانگی پێشوو نزیکەی(چوار سەد وهەفتا هەزار دۆلار) زیاترە، چونکە لیستە بەراییەکان تەواو نەبوو ئەم ماوەیەی کە ئەم لیژنانە ئیشیان کردووە، پێداویستی تر کە پێشکەشمان کردووە، هەندێ ئاوارە کە هاتوونەتەوە ئەمانە هەمووی بەوە پڕ کراوەتەوە کە تێکڕای بڕەپارەکە نزیکەی (چوار سەد وهەفتا هەزار) دۆلار زیاد بکا وبە تێکڕا بڕەپارەی(سەد وبیست وسێ ملیۆن) دۆلار کە بڕەپارەیەکی زۆرە تەرخان بکرێ بۆ خۆراک بۆ هاوولاتیانی کوردستان. سەبارەت بە دەرمان وپێویستی خەستەخانەکانمان نزیکەی(بیست ودوو ملیۆن) دۆلار تەرخان کراوە بۆ دەرمان،(حەڤدە ملیۆن) دۆلار تەرخان کراوە بۆ مسائل و ئامێرە پزیشکییەکان وپێویستی خەستەخانەکان، ئەمەش بڕەپارەیەکی زۆرە کە بەگشتی دەکاتە(سی ونۆ ملیۆن) دۆلار ئەمە هەر نزیکەی هەمان بڕەپارەی پێشووە کە تەرخان کرا بوو بۆ لایەنی تەندروستی بۆ شەش مانگی پێشوو. لە هەمان کاتدا هەندێ ئاڵ وگۆڕی کراوە لەوانەیە دەرمان تۆزێ کەمتر بێ، بۆ ئامێرەکان زیاتر دانرا بێ، بەپێی پێویستی وپێداویستی کە لەسەر بنەمای پێداویستیەکانی خەستەخانەکان داندرابوو، هەروەها بۆ یارمەتی دانی هەندێ توێژی ناو کۆمەڵ وەکو ئافرەتان، مندالان، ئەوانەی بێ کارن ،کەم ئەندامن، بۆ ئەمانەش لە سنووری(٩) ملیۆن دۆلاری بۆ تەرخان کراوە. ئەمە(چوار ملیۆن) دۆلار زیاترە لە تەرخان کراوی شەش مانگی پێشوو، واتە بایەخێکی زیاتر بە چینە هەژارەکان ئەدرێ تا پێویستییەکانیان بۆ دابین بکرێ لە ڕێگای بڕیاری(٩٨٦)ـەوە ئەمە بە هەنگاوێکی زۆر باش ئەزانین.

سەبارەت بە ئاو وئاوەڕۆکانەوە(بیست ملیۆن) دۆلار تەرخان کراوە. سەبارەت بە پەروەردەو(تدريب مهني) و(تأهيل مهني)(پانزە ملیۆن وسێ سەد هەزار) دۆلار تەرخان کراوە، بەزیادەی(سەدو پەنجا هەزار) دۆلار. لێرەدا لەسەر داوایەکی ئێمە کە زۆر تەئکیدمان لەسەری دەکرد، ئەوە بوو سەبارەت بە پەروەردەوە تەنیا حسابی پەروەردەو(تدريب مهني) کراوە، حسابی زانکۆکانمان نەکراوە، کە زانکۆکانمان شتێکی بنەڕەتین، حسابیان بۆ بکرێ وپێویستییەکانیان پڕ بکرێتەوە، ئەمە ڕەچاوکراوەو ئەمجارە ڕەزامەندیان کردووە بۆ زانکۆکانمان، بەتایبەتی ئەوکۆلیژانەی کە پەیوەندیان بە لایەنی مرۆڤایەتی وتەکنیکییەوە هەیە، کە یارمەتی ئەو کۆلیژانە بدەن لە ڕێگای تاقیگاکانیانەوە یان پێویستی تریان بۆ ئەوەی کۆلیژەکان بۆ پێشەوە بچن، وئاستی زانستییان پێش بکەوێ وبەردەوام بن، بەتایبەتی کۆلیژی پزیشکی، کۆلیژی ددان، ئەندازیاری، کشتوکاڵی، زانست. سەبارەت بە کشتوکاڵەوە حسابی ئەوە کراوە ئێمە زۆر

تەئکیدمان لەسەر ئەوە دەکرد کە ئەبێت ئەو خواردەمەنیەی دەهێنن بۆ کوردستانی عێراق کە هیچ نەبێ بەشێکی لێرە لە کوردستان بکڕنەوە، بەڵام تەبیعی ئەوان بڕیاری خۆیان هەیە وەکو نەتەوە یەکگرتووەکان کە خۆراک بەپێی مواسەفاتێکی تایبەت لە بازاڕەکانی دەرەوە بکڕن وئەم بڕیارە ئێمە ئەو کاریگەریەمان نەبوو لەسەری کە بە شێوەیەکی وا بیگۆڕین کە بێن لە کوردستان خۆراک بکڕن، دیارە ئەو بڕیارە جاریَ بە ئێمە ناگۆڕێ هۆکارێکی سیاسی تۆزێ گەورەتری هەیە لە تەنیا باری کوردستان. بەڵام لە هەمان کاتدا حسابی ئەوە کراوە کە زیاتر یارمەتی جووتیاران بدەن بۆ ئەوەی تێچووی(تکالیف) بەرهەمی کشتوکاڵی کەمتر بکەنەوە، واتە یارمەتی جووتیاران بدەن لە کەرستەی تایبەتی کە ببێتە هۆی ئەوەی کشتوکاڵیان بەرو بوومەکانیان بە هەرزانتر بەرهەم بهێنن، بۆ ئەمە نزیکەی(دوو ملیۆن) دۆلاریان زیاتر تەرخان کردووە بۆ کشتوکاڵ وبۆ شەش مانگی داهاتوو ئەبێ بە(بیست ودوو ملیۆن) دۆلار. هەروەها سەبارەت بە کارەباوە پێویستییەکانی هەرێم لە کارەبا وکانزا مەسەلەیەکی چەند گرنگە لەبەر ئەوە نزیکەی(چوار ملیۆن وپێنج سەد وسی) هەزار دۆلاریان زیاد کردووە وبووە بە(حەڤدە ملیۆن وحەوت سەد) هەزار دۆلار. سەبارەت بە پرۆژەکانی ئاوەدانکردنەوە، هەر چەندە ئێستا ئەوەی قۆناغی شەش مانگی یەکەم هێچیان نەگەیشتووە، بەڵام شەش مانگی دووەم بڕیاری لەسەر دراوە وبۆ ئەم مەبەستە(یانزە ملیۆن)دۆلاریان تەرخان کردووە. ئەگەر ئێمە هەمووی بخەینە سەر یەک، شەش مانگی یەکەم وشەش مانگی دووەم، ئەمە بڕەپارەیەکی زۆرە ئەتوانین هەڵمەتێکی ئاوەدانکردنەوەی گەورە بەرپا بکەین.

هەروەها سەبارەت بە مەسەلەی لوغمەوە کە مەسەلەیەکی جیهانییە و وڵاتەکەمان پڕ کراوە لە ئەلغام کە لە ناو کوردستان بە نزیکەی(بیست ملیۆن) مین مەزەندە دەکرێ کە لەگەڵ ئەوەشدا کە بابەتێکی مرۆییە بابەتێکی سیاسی زۆر گەورەشە، بۆ ئەم مەبەستەش نزیکەی(شەش ملیۆن دۆلار) تەرخان کراوە کە بەگشتی ئەم بڕەپارانە هەمووی ئەکاتە (دوو سەد وشەست ملیۆن دۆلار) بۆ شەش مانگی دووەم. ئێمە وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان ئەم بەرنامەیە بە بەرنامەیەکی باش ئەزانین. راستە ئاواتمان لەوە زیاترە ،مرۆڤ داخوازییەکانی لەوانەیە قەد کەم نەبێتەوە، زیاد ئەکا، بەڵام بەم شێوەیەی کە ئێستا دابەش کراوە بە بۆچوونی هەموو وەزارەتەکانمان ئەمە بەرنامەیەکی باش وڕێک وپێکە. تەبیعی بەو مەرجانەی دامان ناوە کە دوانەکەوێ، لە کاتەکانی خۆی جێبەجێ بکرێ وئەوانیش لە راستیدا بەڵێنی ئەوەیان داوە کە ئەم شەش مانگی داهاتووە ئەزموونیان زیاتر ئەبێت وتوانای جێبەجێ کردنیان زیاتر ئەبێت وئەتوانن بەرنامەکە بە ڕێک وپێکتر جێبەجێ بکەن. ئەمە کورتەی ئەنجامەکانی دانیشتنەکەی دوێنێ بوو، کە بە بۆچوونی من

دانیشتنێکی زۆر گرنگ بوو وسەرکەوتنێکی گەورە بوو بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان و بۆ گەلی کوردستان بەگشتی کە بەشێوەیەکی تایبەتی حسابی تایبەتمەندی بۆ بکرێ، بودجەی بۆ دابنرێ لە پرۆژەی نەتەوە یەکگرتووەکانداو لە هەمان کاتدا کە پێش هەر لایەنێکی تر لەگەڵ حکومەتی هەرێمی کوردستان رێک کەوتبێ. ئێمە رێکین لەسەر ئەم شتانە لەگەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان. ماوەتەوە ئەوەی لایەنەکانی تریش لەسەر هەمان شێوە رێک بکەون بۆ ئەوەی بەرنامەکە بە رێک وپێکی سەر بگرێ وسەرکەوێ، زۆر سوپاستان ئەکەم، ئەگەر پرسیارێک یان شتێکتان هەبێ ئامادەم وەڵام بدەمەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران بۆ ئەو روونکردنەوەیەو، پیرۆزباییان لێ ئەکەین بۆ ئەو هەولانەی کە سەرفیان کردووە، وسوپاسی (UN)و ئەو دام ودەزگایانەش دەکەین کە بەوشێوە بە دەنگەوە هاتن وداوای سەرکەوتنیان بۆ دەخوازین. لەوانەیە هەندێ لە ئەندامانی پەرلەمان پرسیاریان هەبێ، بەڵام دوو شت رەچاو بکرێ دووبارە نەبێ ودیاریکراو بێ، چونکە بەرنامەیەکی تریان هەیە وسەرۆک ئەنجوومەنی وەزیرانیش ئەبێ بگەڕێتەوە سەر ئیش وکارەکانی خۆی، سوپاسی ئەکەین مادام ئامادەیە بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەکان، با ناونووس بکەین. تکایە ئاگاتان لە کات بێ وبەکورتیش بێ، بەڕێزان شێخ یەحیا، عەبدولخالق زەنگەنە، ئیبراهیم سەعید، د. رزگار، سەفەر محەمەد، مەلا هادی، سیروان کاکەیی، بورهان جاف، مامەند ئاغا. جا لە پرسیارەکان هیوادارم یەکسەر بچنە ناو بابەتەکەوە چونکە کاتەکەمان دیاریکراوە، کاک شێخ یەحیا فەرموو.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی ئەم هەنگاوە جێی پێخۆشحاڵی ئێمەو هەموو هاوولاتیانە. دوو سێ تێبینی زۆر زەق هەن کە خەڵکی لەوانەیە لە دابەش کردنی خۆراک نارازی بن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

تکایە لەسەر بابەتەکە بدوێن، تەنها ئەوەی پەیوەندی بەشی کردنەوە(شرح)ەکەوە هەیە. دوایی وەزیری ئابووری بانگ ئەکەین، رۆژێک ئەگەر چ پرسیارێک هەیە دەربارەی ئەو بابەتە، ئێستا تەنها لەسەر ئەم بابەتە کە باسی کرد لەو چوارچێوەیە زیاتر نەبێ تکایە، فەرموو کاک عەبدولخالق.

بەڕێز عەبدولخالق محەمەد رەشید زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

شتێکی باشە ئەو خەبەرە بۆ میللەتەکە بلاوبێتەوە، تەنیا دوو سێ پرسیارم هەیە لە سەرۆکی

ئەنجوومەنی وەزیران. یەکێکیان ئەوەیە کە حکومەتی عێراق بڕیاری دەرکرد کە نەوتەکە رابگرێ. ئایا ئەوە چۆن چارەسەر دەکرێ؟ خەڵک نیگەرانە. دووەم خەڵکانێکی زۆرمان هەیە ،لەوانە ئاوارەکان، کە زیاتر لە هەشت سەدو پەنجا خێزانن. ئەوانە خۆراکیان بۆ دابەش نەکراوە، ئەبێ چۆن چارەسەر بکرێن؟ سێیەم هەتا ئێستا چاوو شەکر نەگەیشتووەو دابەش نەکراوە وزۆر لە کەل وپەلەکانیش بەشێوەیەکی باش دابەش نەکراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاک عەبدولخالق، پرسیارەکە تەنیا بۆ ئەم بابەتە دیاری بێت.

بەڕێز عەبدولخالق محەمەد رەشید زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

منیش دیاری کردنەکەم ئەوەیە کە بەڕاستی ئەبێ گرنگییەک بدرێ بەو لایەنانەوە بۆ ئەوەی میللەتەکە نەختێک بحەسێتەوە. ئینجا بە رای من ئەبێ کەشێکی باشیش لە کوردستان بخوڵقێت بۆ ئەوەی هیچ بەربەستێ نەکەوێتە بەردەم جێبەجێ کردنی ئەو بڕیارەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس. فەرموو کاک ئیبراهیم.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

باسی چوار ملیۆن دۆلار کرا کەوا بۆ پەککەوتەکان تەرخان کراوەو ئەمجارە نۆ ملیۆن، ئەمە چۆن دابەش ئەکرێت؟ ئەو پارەیە چ وەزارەتێک دابەشی دەکات یان کێ دەگرێتەوە؟ دووەم ئەم(سەد وبیست وسێ ملیۆن) دۆلارە کە تەرخان کراوە بۆ خواردەمەنی هەر چەندە جۆرەکە باشە، بەڵام ئێمە ئاواتمان هەیە وابزانم(سەد وبیست وسێ)یەکە باش نییە، ئەگەر داوا کراوە کەوا زیاد بکرێ لە(سەد وبیست وسێ) ملیۆنە کە زیاد بکرێ لەسەر حسابی هەندێ شت وەکو خزمەتگوزاری.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

پرسیارەکە بە دیاریکراوی (سەد وبیست وسێ) ملیۆنە. ئەمە یاسایی ئەنجوومەنی ئاسایشە، بەدەست ئێمە نییە .

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەمە وەکو پێشنیارێک ئەکەم ئەزانم بڕیاری ئەنجوومەنی نێودەوڵەتیە بۆ نموونە (سێ ملیۆن) دۆلار بۆ مین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

تکا لە ئەندامانی بەڕێز ئەکەم ، سەرەتا وتمان چ روونکردنەوەیەکتان پێویستە دەربارەی ئەو قسانە بێ کە بەڕێزیان کردی. هەندێ مەسائل، ئێوە ئەندامی پەرلەمان ئەزانن بڕیاری ئەنجوومەنی

نێودەوڵەتیە دیاریکراوە، چەند بەشی کوردستان بێت، چەند بەشی ئەوانی تر بێ، هەندێ شت بەدیهیاتە حەق نییە بەڕاستی دووبارە بکرێتەوە لەبەر ئەوە تکا ئەکەم پرسیارەکە دیاریکراو بێت. جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران دانیشتنەکەی دوێنێی روونکردەوە، هەندێ مەسائلی تازە زیاد کراوەتە سەر ئەو بڕەپارەی کە کاتی خۆی بۆ هەندێ ئەبوابی تر بووە، ئەگەر هەندێ روونکردنەوەی تر هەیە،پێویستە تەنها لەو چوارچێوەیە بێت. بۆ ئەوەی سوود وەرگرین لە کاتەکەو لە ئامادەبوونی جەنابی د. رۆژدا. فەرموو د. قاسم(د.رزگار).

بەڕێز د. قاسم محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران ئاماژەی بەوە کرد کە(U.N)رازی نەبوو بەشێک لە کەل و پەلی خۆراک لە کوردستان بکڕدرێ، بێگومان ئەوەش بە سلبی دەگەڕێتەوە سەر باری بەرهەمی ناوخۆی هەرێم، ئەنجوومەنی وەزیران چۆن ئەمە چارەسەر دەکات، هەر چەندە (٢٢) ملیۆن دۆلار تەرخان کراوە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک د. قاسم، فەرموو کاک سەفەر.

بەڕێز سەفەر محمد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوو تێبینی گچکەم هەیە، ڕای گشتی ئەڵێن لەوانەیە شەش مانگی یەکەم بفەوتێت ونەدرێت، حەز دەکەین جەختی لەسەر بکرێ. دووەم دوا کەوتن ،هەرچەندە بەڕاستی دواخستن بەدەستی ئێمە نییە بەدەستی ئەوانە، جا هیواداریـن بە زووترین کات چارەی بکەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس. فەرموو کاک سەرتیپ.

بەڕێز سەرتیپ محمد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زۆر سوپاس بۆ سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران، من دوو پرسیارم هەیە: یەکەمیان ئەو شەش مانگەی رابردووی کە کراوە سەرفیاتەکەی ئایا سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران ئاگاداری تەواوی هەبووە لەسەر شێوەی سەرفەکان ورەئیان دەربارەی ئەو لایەنە؟ دووەم ئالیەتی جێبەجێ کردنی ئەم شەش مانگی داهاتوو کە ئەم هەموو بڕەپارانەی تێدایە، حکومەتی هەرێم لەسەر ئاستی وەزارەتەکان چەند دەوری راستەوخۆی ئەبێ لە جێبەجێ کردنی نەخشەکەدا؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاک بورهان جاف فەرموو.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارەکەم کاک ئیبراهیم کردی، هەر دەربارەی (٩) ملیۆن دۆلارەکە بوو، شێوەی دابەشکردنی چۆن دەبێ؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک مامەند ئاغا فەرموو.

بەڕێز مامەند محەمەدئەمین بابەکر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارەکەی من کرا لەبارەی ئاوارەکانەوە بوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک مامەند. کاک فرەنسۆ فەرموو.

بەڕێز فرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من دەبوایە لە دەرەوە عەرزی جەنابی سەرۆک وەزیرانی بکەم، خاڵێک بوو بۆ ئەوەی ئەو ئاگای لێ بێ ئێمە وەکو پارێزگا دانیشتنێکی تایبەتیمان لەگەڵیاندا کرد و بەتایبەتی لەگەڵ ڕێکخەری گشتی(UN)لە بەغدا باسی ئەو کێشانەمان کرد کە کاک عەبدولخالق باسی کرد، زۆر کەس هەیە پسولەی نییەو من پێم خۆشە ئەوە بڵاوبکرێتەوە، چونکە شتێکی گرنگە دوایی دانووسان و هەوڵێکی زۆر ڕێککەوتین لەگەڵیاندا ماوەکە تا ٧/٩ درێژ بکرێتەوە هەر کەسێ پسولەی نەبێ ناوی نەنووسرا بێ، کەمیان نووسی بێ، زۆریان نووسی بێ، تا ڕۆژی ٧/٩ ڕێ هەیە بێتە لای ئێمە لە پارێزگا بۆ ئەوەی پسوولەی بۆ بکەین، دوای ٧/٩ ئێمە دەسەڵاتمان نامێنێ. ئەوەش بە زۆرە ملێ سەپاندوومانەتە سەریان، گوتمان هەولێر وەکو سلێمانی نییە، وەکو دهۆک نییە، هێمنی تێدا نەبووە ماوەیەک خەڵکی تر لێرە بووە، ئێمە لێرە نەبووین، ئێمە هاتووین خەڵک لێرە بووە، واتە بارودۆخی هەولێر تایبەتی بووە، ئەگینا دهۆک وەهی سلێمانی تەواو بووە ئێمە ئاوا لەگەڵیاندا ڕێککەوتین تا ٧/٩ خەڵک بۆیان هەیە، دوای ٧/٩ لە هیچ کەسێک هیچ وەرناگرین هەوڵیشیان بۆ نادەین تەنیا بۆ ئەو کەسانە نەبێت: هەندێ ئاوارە هەن لەوانەیە لە ئێران دەگەڕێنەوە دوای ٧/٩ دەرگامان کراوەیە بۆیان، هەندێکی تر ئەگەر لە ناوچەی (پ.ک.ک) عاسێ بووبن، هەندێکی تریش کە بەنوێیی دەردەکرێ. بەڵام ئەوانی لێرەن و لە هەر شوێنەک بن دوای ٧/٩ ئێمە ناتوانین هیچ شتێکیان بۆ بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە کاک فرەنسۆ. پرسیارەکان تەواو، با جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران بفەرموێ.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاسی ئەو بەڕێزانە ئەکەم کە پرسیارەکانیان ئاراستە کردین .لە راستیدا ئەگەر بمانەوێ ئەو پرسیارانە وەڵام بدەینەوە دەبێ هەندێ شت روون بکەینەوە، هەندێ لەو پرسیارانە زۆر لەجێی خۆیانن بەتایبەتی مەسەلەی راگرتنی نەوت، ئێستا حکومەتی عێراق نەوتی راگرتووە، نەوتەکە نانێرێتە بازارەکان، ئەمە شتێکی ئاساییە ئەو تاکو رێکەوتن لەسەر بەرنامەی شەش مانگەکە نەکا دەست ناکات بەنەوت فرۆشتن، هەموو کەسێک وایە، من پێش ئەوەی کە رێک بکەوم لەسەر بەرنامەیەک، لەسەر شتێک، لەسەر نرخی و شێوەی چۆن دەبێ و مواصفاتی چۆن ئەبێ، پارەکەی نادەم. لە پێش ئەمە ئیجرائەکە هەر ئەوەندەیە بە قەناعەتی من و ئێستا نەوتەکە راگیراوە چاوەڕوانی ئەوەن کەوا رێککەون لەسەر ئەو بەرنامەی حکومەتی عێراق کە پێشکەشی ئەکات، جا ئەگەر رێککەوتنەکە لەسەر بەرنامەکە بوو نەوتەکە ئەڕوات، چونکە نەوتی شەش مانگی پێشوو تەواو بووە، ئەو بڕەی بۆ شەش مانگ دایان نابوو بۆ ئەوەی بەدوو ملیار دۆلار نەوت بفرۆشن ئەوە هەمووی رۆیشتووە، نەوتەکە فرۆشراوەو تەواو بووە، لەبەر ئەوە جارێ رادەوەستێ. کە راوەستا کەی دەست پێ ئەکاتەوە؟ کاتێ دەست پێ ئەکاتەوە کە لەسەر بەرنامەی شەش مانگی داهاتوو رێکەوتن بکەن. ئەوەش پرۆسەیەکی بەردەوامە لەنێوان نەتەوە یەکگرتووەکان و حکومەتی عێراقیدا. لەوانەیە کاریگەری ئێمە وەکو هەرێمی کوردستان یان وەکو کوردستان بەگشتی زۆر زۆر کەم بێ لەسەر ئەو پرۆسەیە.

ئاوارەکان، بەگشتی ئەوانیش وەکو هاوولاتیانی تر هەموو پسولەیان هەیەو هاوولاتی چەند خۆراکیان بەردەکەوێت ئەوانیش هەمان شتیان بەر ئەکەوێ، هیچ فەرق و جیاوازیەکی تێدا نییە و هەمووش ناونووس کراون .ماوەیەکی زۆریشە لیژنە دروست کراوە ئیشێکی زۆریان کرد تا هەر کەسێک ئەوانەی ناونووس نەکرا بوون جارێکی تر خۆی ناونووس کردووە و ئەو هەڵانەی لە کۆمپیوتەر کرابوو ئەو شتانە هەموو چارەسەر کرا. چاو شەکرەکە نەگەیشتووە، زۆر کەل وپەل هەیە نەگەیشتووە نەک هەر چاو شەکر، ئەوە شتێکە نە بەدەستی حکومەتی هەرێمی کوردستانە نە بەدەستی حکومەتی عێراقە، ئەمە بەدەستی دەزگای نەتەوە یەکگرتووەکان خۆیەتی و بەتایبەتی چۆن ئەو بەڵێننامانە ئەکەن، چۆن تەمویل ئەکرێ، چۆن شتەکانیان پێ ئەگات، چۆن دەیگوازنەوە؟ تەنیا یەک شتیان هەیە لەسەر بنەمایەک لەوانەیە هەندێ شت دوا بکەوێ، ئەوان هیچ شتێک دەست ناکەن بە دابەشکردنی تا بڕێکی تەواو نەبێ کە لە هەموو عێراقدا دابەش بکرێ، کە بڕێکی کافی وا کۆبووە بەجارێک لە هەموو عێراقدا دابەشی ئەکەن. ئەوە بنەمایەکی گشتییە کە نەتەوە یەکگرتووەکان لەسەری ئەڕوات.

ئەمە یەکێک بوو لەو خاڵانەی کە ئێمە کفتوگۆمان لەگەڵدا کردوون و لە چەند دیمانەیەکدا داوامان لێ کردوون کە مەسەلەی دواکەوتن شتێکی گرنگەو کێشە بۆ خۆیان دروست ئەکا، چونکە ئەوان

شتەکە ئەکرن، شتەکە دێن دابەشی ئەکەن، لەمە تەدەخولاتێک پەیدا ئەبێ، لەوانەیە ئەگەر تەسفیاتی ئەو شەش مانگە نەکەن سبەینێ لەشەش مانگی دووهەمدا سەیر دەکەی شتی شەش مانگی دووەم پێش شەش مانگی یەکەم جێبەجێ بکرێ، ئینجا ئەمە گرفتێکی بەرێوەبردن و رێکخستنی زۆریان بۆ دروست ئەکا، هەر لە بەرژەوندی خۆیانە بە باشی و زوویی جێبەجێی بکەن. مەرجێکی بنەڕەتیە جێبەجێ کردنی بڕیاری(٩٨٦) ئێمە وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان لەبەر نامەکەشماندا وتوومانە مەرج ئەوەیە ئاشتی لە کوردستاندا هەبێ، بارودۆخێکی ئاسایی هەبێ و هیچ بیانگەیەک نەدەین بەدەستی حکومەتی عێراق و نەبەدەست خەڵکی تر و نەبەدەست نەتەوە یەکگرتووەکان کە جێبەجێ کردنی بڕیاری(٩٨٦) لە کوردستاندا رابگرن، ئێمە وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان ئیشی بۆ دەکەین و پێویستە هەموو ئەو حزبانەی کە لە حکومەتی هەرێمی کوردستان و لەپەرلەمان بەشدارن بەیەک دەست و بەیەک بۆچوون کار بۆ ئەم مەبەستە بکەن. مەسەلەی ئەو(٩) ملیۆنەی کە تەرخان کراوە، تەرخان کراوە بۆ خۆراک بۆ شتی تر نا. پرسیارەکەی کاک ئیبراهیم، خۆراکی دووگیانەکان و ساوایەکان خواردەمەنیەکی زیادەیە، هی نەخۆشە، بریندارە، هی پەک کەوتووانە شتێکی گشتییەو (WFP) بەرنامەی بۆ ئامادە دەکات. ئیتر ئەمە بەرنامەیەکی گشتییە کە پەیوەندی بە زۆر شتەوە هەیە کە زۆربەی خواردن و شتی وایە. مەسەلەی خۆراک حیسابی کراوە لەسەر بنەمای (سلـة) ئەو سەلەیە چەسپاوە و ئەو سەلەیە زۆر لەوە زیاتر کە سەرەتا بڕیار بوو نەتەوە یەکگرتووەکان دابەشی بکات، لەو سەلەیەش زۆر زیاترە کە بازاڕی ئەورووپی هاوبەش کە بەپێشنیار پێشکەشی کرد وەکو نزمترین رادەی خۆراکی هەر نەفەرێک .لە هیچ دونیا نەبووە هەموو وڵاتەکە، هەموو هاووڵاتیەکەی خۆراکی پێ بدرێ، ئەمە تەنیا لە عێراق دا هەیە. واتە تاقیکردنەوەی ئەوها لە هەموو زەمینداً نەبووە بڵێی وڵاتێکی تەواو بێنی نەفەر بە نەفەر خۆراکی بدەیتێ، ئەمە تاقیکردنەوەیەکی تازەیە تۆ سەیر ئەکەی ئەوانەی کە خۆراکیان پێ ئەگا حەز ئەکەن زیاتریان پێ بگا، ئەوانەی پارەکە لە خۆراک سەرەف ئەکەن حەز ئەکەن تۆزێک کەمتر بێ هی خۆراکەکە، بەس هەندێ مواصفاتی تەندروستی جیهانی هەیە، خۆراکەکە ئەبێ زۆرترین رادەی لە(السعرات الحرارية) هەبێ ،لە ڤیتنامینات هەبێ سەلەیەکیان دروست کردووە ئەم سەلەیە بە بڕیاری دکتۆرەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان و بڕیاری رێکخراوە تەندورستییەکانی جیهانی ئەمە کیفایەتە، و لە کیفایەتیش تا رادەیەک زیاترە، واتە رادەیەکی زیاتر حیساب کراوە لەبەر ئەوە زیاد کردنی ئەوە نەک ئێمە بە گونجاوی نازانین ئەوان بە گونجاوی نازانن، لەوانەیە ئێمە حەز بکەین زیاتر بێت ئێمە پێمان خۆشە چەند زیاتر خواردەمەنی بدرێ بە میللەتەکەمان پێمان خۆشە. ئێمە هەموو دەم تەئکید لەسەر ئەوە ئەکەینەوە ئەگەر زیادی نەکەن کەمی نەکەنەوە ، ئەو سیاسەتمانە و وابزانم هەمووشمان رێکین لەسەر ئەو سیاسەتە، کڕینی خۆراک بڕیارێکی (UN) پەیوەستە بە گەمارۆی ئابووری، کە ئەم پارەیە دوو ملیار دۆلارەکەی کە سەرەف ئەکرێ نابێ بە پارە هیچی بگاتە دەستی حکومەتی عێراق لەبەر ئەوە ئەگەر هاتوو پارەی هێناوە

کوردستان گەنمی پێ بکرێ کوردستان پارچەیەکە لە عێراقە ئەبێ پارەش بداتە عێراق گەنمی پێ بکرێ، ئەوان ناتوانن بڵێن بانێکەو دوو هەوا . لە لایەنی یاسای نێودەوڵەتییەوە عێراق ئەندامە لە نەتەوە یەکگرتووەکان بیرخەرەوەی لێک گەیشتن لەگەڵ ئەوان مۆر کراوە بەپێی رێککەوتنی نەتەوە یەکگرتووەکان و عێراق ئێمە بەشێکی لا بەلاین لە بابەتەکە، لەگەڵ ئەوەشدا حیسابێکی تایبەتیمان بۆ ئەکرێ لەبەر بارودۆخی تایبەتی خۆمان لەبەر ئەوە لەسەر شێوەی کرینی خۆراک ئێمە ئەو کاریگەرییەمان نییە تەنیا ئەتوانین داوا بکەین و داواکەمان ئەبێ ئەوان خۆیان لێکی بدەنەوە، ئایا لەگەڵ بریارەکەیان ئەگونجێ یان ناگونجێ؟ دیارە تا ئیستا ناگونجێ.

دواخستنەکە باسم کرد دواخستنی مادەکانە کە ئەمە زەرەر ئەداو ئێمە پێمان وتوونە و لە هەموو کۆبوونەوەیەکیشدا پێمان راگەیاندوونە، ئەم دواخستنە لە هەندێ مەسائیل ئەو کاریگەریەی نابێ ئەگەر لەبارەی ئاوەدانکردنەوەیەک بێ یا بابەتی پرۆژەیەکی ئاوو ئاوەرۆیی بێ ،شتێک بێ کە پەیوەندی بە بارودۆخێک بێ کە تۆ بەدوو سێ مانگ جێبەجێی کەی لەوانەیە (مسألة فيها نظر) ئەویش باش نییە. بەڵام هەندێ مەسائل هەن چارەنووسازن، لەبەر ئەوە نابێ دوابخرێ. ئێمە تەئکیدێکی تایبەتیمان کردۆتە سەر ئەو مەسائیلانەی کە چارەنووسین و نابێ دوا بکەوێ لەوانە دەرمانە، خۆراکە، شتی قوتابخانەکانە، ئەو شتانەی(١٠٠ ٪) زۆر پێویستین و ئەبێ لە کاتی خۆیاندا بێ و بەتایبەتی ئەگەر لەکاتی خۆیاندا نەهات زیانی لە قازانجی زیاتر ئەبێ، ئێمە دەسەڵاتی تەواومان چییە؟ ئێمە وەکو دەزگایەکی بەرێوەبردنی هەرێم ،ئاگاداری هەموو پێویستیەکانین، بە دوورو درێژی ئاگامان لە بچوکترین ئیشێکی هەرێم هەیە، وەکو ئەو کەسانە نین کە دانیشتوون دەڵێن ئەوە بکرێ باشە، ئێمە بە کردەوە لە ئیشەکە داین، ئەزانین پێویستیمان بەوە هەیە، ئەزانین چەند هاووڵاتی هەیە، چەند کیلۆ شتی پێویستە، چەند قوتابی هەیە، چەند دەفتەری پێویستە، چەند کتابی پێویستە، ئەزانین چەند نەخۆش ئەچێتە خەستەخانەکانمانەوە، چەند دەرمانی پێویستە، ئەزانین جۆرێ نەخۆشیەکان چییە، ئەزانین چەند دێمان هەیە ئاوی نییە، ئەزانین لە کوێ مەسەلەی ئاوەرۆ، تەگەرەکانی چییە، ئەزانین کشتوکاڵمان بەچی دوا ئەکەوێ، چی گرانەو چی هەرزان و چی بکرێ بۆ جووتیار باشە؟ لەبەر ئەوەی ئێمە ئەتوانین پێشنیار پێشکەش کەین ئەم شتانە ئەگەر بکرێ بۆ هەرێمی کوردستان و بۆ گەلی کوردستان، شتێکی باشە، ئێمە بە بەردەوامی ئیشمان تێدا کردووە و لیستەمان رێکخستووە و باشترمان کردووەو ، نوێمان کردوونەوەو پێشکەشمان کردووە . ئەو بەرنامەی بۆ کوردستان دائەندرێ لەسەر بنەمای ئەو زانیارییەی خۆمانە هەندێکیشی لەسەر شارەزایی رێکخراوەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان خۆیەتی کە لێرە ئیش ئەکەن و ئەوانیش سەرژمێرییان هەیە، چونکە ئەوانیش شەش ساڵە خەریکی ئیشن لەم بوارەوە خەریکی یارمەتین، لەبەر ئەوە دەسەڵاتمان نییە. ئێمە بریار ئەدەین کە بڵێین فلانە شت پێویستە بۆ فلانە شوێن بکردرێ ئەوەشیان پێشی فلان شت بێخن، وەکو خۆراک و دەرمان پێش شتی تر بخەن ئەوەش لە دەسەڵاتی ئێمەیە. ئەگەر ویستیان پرۆژەکان بکەنەوە و ئێمە رازی نەبین

ئەوان ناتوانن ئەو پرۆژەیە بکەنەوە. قوتابخانەیەک بگرێتەوە دەبێ ئێمە مامۆستای بۆ دابنێین، لەبەر ئەوە ئەبێ بە قسەی ئێمە بکەن لە کوێ قوتابخانە بکەنەوە، چۆن قوتابخانە بکەنەوە، ئەگەر لەناو نەخشەی وەزارەتی پەروەردەدا بێت.

ئەوە نموونەیەکی بچووک بوو بۆم هێنانەوە. ڕۆڵە ڕاستەقینەکەی حکومەتی هەرێمە، ئەفزەلیاتی داوە بە شتەکە، پێداویستیەکانی جێگیر کردووە و وەئیەگی هەیە لە بەرنامەکە کە داندراوە. ئەمە جۆری ئیشەکەمانە. بابەتێک هەبوو ئەوەشمان نیشاندا بابەتێکی زۆر گرنگ بوو لە درێژەی قسەکانم لە بیرم چوو باسی کەم، وای بۆ دەچووم پرسیار بکرێ لەم بارەیەوە. بابەتی بەرنامەی شەش مانگی پێشوو مەسەلەی نەوتی تێدا هەبوو پارەیەگی زۆری بۆ دانراوە، لەبەر ئەو بارودۆخەی بەسەر هەرێم داهات پێویستی بەنەوت بەو شێوەیە نەما گە پێویستیەکی زەرووری ژیانە لە(١٠٠٪) ئەبێ نەوتەکە دابین بکرێ چونگە نرخی هاتە خوارەوە، لەم بارودۆخەدا نەوتێکی وا هەوبوو کە بگات بە هاوولاتی دیارە نەتەوە یەکگرتووەکان حیسابی کردووە، چونکە پار بەکاری نەهێنا ئەو پارەیە دابەشی کرد بەسەر مەسائیلی کارەبا، بەتایبەتی کارەبا بەکاری هێناوە. لەشەش مانگی پێشوودا دیارە ئەو زیادانەی کە هاتوونە سەر بەرنامەکەمان لە پارەی نەوتەکە وەریان گرتووە، تەبیعی ئێمە تەئکیدی ئەوەشمان لێ گرتن پێمان وتن ئەو نەوتەی کە بە نرخێکی گونجاو دێتە هەرێمەوە پێداویستیەکانی هەرێم دابین ناکات، لە(٢٥٪) پێویستیەکانیەتی. ئێمە وتمان(٢٥)، وتمان لە سنووری(٢٥٪) پێداویستی هەرێمە، ئەوەی کە دێ و شتێکە چەسپاو نییە بە دەستی خۆمان نییە، بە دەستی حکومەتی مەرگەزیە. ئەگەر هاتوو حکومەتی مەرکەزی نەیویست ئەوا لێمان دەبڕێت و ئەو کێشەیە جارێکی تر دورست ئەبێتەوە. ئەوە ڕەچاو بکرێ کاتێک ئەو تەگەرەیە دروست بۆوە فریامان کەون، ئەوە ڕەئیان لەم بارەیەوە زۆر ڕەها بوو، گوتیان هەر کاتێ ئێوە ئەو حاڵەتەتان هاتە پێشەوە پێویستتان بە نەوت هەبوو ئێمە بێجگە لە بڕیاری (٩٨٦)کەمتەرخەمیتان لەگەڵ ناکەین لەمەسەلەی نەوتدا، نەتەوە یەکگرتووەکان نەی کردووە، ئەوە بۆ زانیاری و زۆر سوپاستان ئەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

زۆر سوپاس، سوپاسی جەنابی سەرۆک ئەنجومەنی وەزیران ئەکەین بۆ ئەو ڕوونکردنەوەیە و بۆ وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارانەی کە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە ئاراستەی کرا، هیواداریین سوود بەخش بوو بێت و ئەوەی کە بڕیاری لەسەر دراوە وەکو پێویست ئەنجام بدرێت. جێگای دڵخۆشکەرەوەیە بەو شێوەیەکە گوێتان لێ بوو و بەرنامەی ئایندەی شەش مانگەو دەوری حکومەتی هەرێم و لیژنەی باڵا کە بە سەرۆکایەتی سەرۆک ئەنجومەنی وەزیران دامەزراوە بۆ جێبەجێ کردنی ئەو بڕیارە.

دێینەوە سەر خاڵی دووهەم ،پرسیارەکانە، پرسیاری یەکەم لەلایەن کاک ئەحمەد سالارەوە بۆ جەنابی وەزیری ڕۆشنبیری کاک فەلەکەدین کاکەیی یە، با بفەرمێ کاک فەلەکەدین کاکەیی بێتە

سەر مونەسە و کاک ئەحمەد سالاریش پرسیارەکەی ئاراستەی جەنابی وەزیر بکات، دیسان تەئکید ئەکەینەوە کاتەکە دیاریکراوە بۆ هەر پرسیارێک و بۆ هەر وەڵامێک و موداخەلەیە. کاک ئەحمەد فەرموو.

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەم ئاراستەی بەڕێز وەزیری رۆشنبیری و تایبەتە بە راگەیاندن، وەکو دەزانذرێ کە راگەیاندن نەک رووکارێ بەڵکو بنەمایەکەو کۆڵەگەی تەواوی بایەخ پێدان و راگرتنی حکومەتە، وەک مەبەستێکە هەروەها بەپێی کارنامەی وەزارەتی رۆشنبیری، هەروەها بەپێی یاساو پەیرەوەکەی دەبوو خاوەنی دەسەڵاتی راگەیاندن بوایە، بەڵام لە گرنگترین هۆی راگەیاندنەکانداکە تەلەفزیۆن ورادیۆیە هێشتا وەکو لە باری نیمچە پاشکۆ دایەو رادیۆکەش (FM) مەودایەکی کورتی هەیەو، پرسیارەکە ئەوەیە . بۆ وەزارەتی رۆشنبیری نەیتوانیوە پەرە بەو بوارە راگەیاندنە بدا بەتایبەت تەلەفزیۆن و رادیۆ؟ ئایا چ تەگەرەیەک لە رێگای بووە کە نەی توانیوە ئەو سەربەخۆییە بەدەست بێنێ، واتە ببێتە خاوەن دەسەڵاتی راگەیاندن وەکو پێویست؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک ئەحمەد. جەنابی وەزیر کاک فەلەکەدین فەرموو.

بەڕێز فەلەکەدین سابیر کاکەیی/وەزیری رۆشنبیری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەربارەی راگەیاندن وەکو کاک ئەحمەد سالار باسی کرد مەسەلەیەکی زۆر گرنگە و لە بەرنامەی وەزارەتی رۆشنبیریی وبەرنامەی کابینەی سێیەم بوو، مەسەلەی راگەیاندن بەراستی دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای دامەزراندنی وەزارەتی رۆشنبیری (١٩٩٢) کەوا ئەو ململانێیە نەی هێشت هیچ دەزگایەکی راگەیاندن هەبێت، دام ودەزگای راگەیاندن هەر لەسەرەتاوە نەبوو، رەنگە بەڕێوەبەرایەتیەکانی وەزارەت کەرستەیان هەبووە جێگایان هەبوو یان شتێکیان بەجێ مابوو، بەڵام بەتایبەتی پاشی ١٩٩٦/٨/٣١پارساڵ کە هەولێر رزگار کرا، لە هەموو دەزگاکان زیاتر راگەیاندن، بەڕێوەبەرایەتی گشتی راگەیاندن زیانی پێگەیشتووە هیچی نەمابوو واتە رادیۆ، تەلەفزیۆن ئەگەر شتی کەش هەبوو بێ تەنیا موسجیلەیەک و یەک دوو کامیرە نەبێ، ئەویش لەم لاو لەولا پەیدامان کردنەوە .لە رووی بەڕێوەبردنیشەوە هیچ نەمابوو و کاری کردبووە سەر دیوانی وەزارەتیش، ستودیۆیەکمان لە دیوانی وەزارەت هەبوو ئەوەش سووتا بوو، وا سووتا بوو تەنانەت دۆسیەکانی کارمەندان وفەرمانبەران هەتاکو ئەوانەی پێشی راپەڕینیش دامەزرا بوون، سەردەمی ئەمانەتی گشتی ئەوەش سووتا بوو، ئێمە ناچار بووین لە کۆتایی ١٩٩٦دا تۆمار و دۆسیەی تازە

بۆ فەرمانبەران بکەینەوە، لەسەر بنەمای ئەم نووسراو و ئەو نووسراو، لەم لاو لەو لا دەستمان کەوتن هەروەکو وتم راگەیاندن زیانی پێ گەیشتووە ، واتە هاتینەوە سەر سفر ، هاتنیەوە سەر ئەوەی کەوا سەر لە نوێ دەست بەکار بکەین، ئێمە لەوەدا نەبووین بەتایبەتی کە بودجەی وەزارەتیش لە کابینەی سێهەم درەنگ پەسەند کرا لەبەر ئەو بارودۆخەی کە دەزانن، نەمان دەتوانێ چی تەرخان بکەین بۆ راگەیاندن تەنها شتی رۆژانە نەبێ، راگەیاندنمان لە سێ بواردا دەستی پێ کردووە لە مانگی (٩)ی ١٩٩٦ـەوە یەکێک ئەوەیە کەوا رۆژنامەی هەرێمی کوردستان حەفتانە دەستی پێ کردەوە و لەمانگی(٣)شدا بۆ ماوەی (١٤) رۆژ رۆژانەش بوو هەر ژمارەیەکی (٤) لاپەرە بوو، بەڵام لە مانگی (٩)وە حەفتانە دەرئەچێ بە رێک و پێکی تا ئەمرۆ کە بوارێکی گرنگی راگەیاندنە.

بواری تر مەسەلەی ئاژانسی دەنگوباس بوو، ئاژانسی دەنگوباسیش دیسان نە بەرێوەبەرایەتی هەبوو نە جێگای هەبوو، هەتا کورسی نەبوو، ئەویش بە هەرحاڵ دووبارە دامان مەزراندەوە، ئێستا چەند ژمارەیەک نزیکی سەد و قسور ژمارەی دەنگوباسی بڵاو کردۆتەوە و لەگەڵ ژمارەیەکی تایبەتی(روانگە) کە هەر چەندە هەڵەو شتی وای تێدا دەکەوێ ودەمانەوێ پێشی خەین، بەڵام زیاتر ئێستا خەریکی بڵاوکردنەوەی دەنگوباسی ناو هەرێمین ،چالاکی هەرێم، ئاژانسی دەنگوباس بە پێی توانا یارمەتی دەزگاکانی راگەیاندنی هەرێم و هەموو حزبەکان ئەدات، بە هەمووی بۆ نزیکەی (٨٠) جێگا ئەچێت ئەویش بوارێکی تری راگەیاندنە.

بەڵام وەکو پرسیارێکە مەسەلەی رادیۆو تەلەفزیۆن. مەسەلەی رادیۆو تەلەفزیۆن بنەرەتیە، لەبەر ئەوە بەلای ئێمەوە هیچ ،دەزگا لەبەر دەست نەبوو وتوانی کڕینیش نەبوو لەسەرەتادا و تەماشامان کرد پارەی زۆری دەوێت ناچار روومان کردە سەر شێوەی وەکو بەڵێنێکی هاوکاری لەگەڵ هەندێ دامودەزگا ، یەکەم بۆ ئەوەی کەوا دەنگوباسی هەرێم بگەینین بەدوورترین خاڵ نە بەس لەناو هەرێمدا بەڵکو بۆ دەرەوەی هەرێم ،وبۆ ئەورووپاش داوامان لە رادیۆی مەرکەزی پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق کرد کە یارمەتیمان بدات بە سوپاسەوە یارمەتی داین لەسەرەتای ئەو ساڵەوە رۆژانە بەرنامەیەکمان هەیە جاران پێنج تا شەش بوو ئێستاش حەوت تا هەشتە، کەوا رۆژێ سەعاتێک هەموو دەنگوباسەکانی هەرێم و هەندێک هەڵوێستی حکومەتی هەرێم و هەندێ چالاکی تر بە کوردی و عەرەبی بڵاو دەکەینەوەو بەرنامەی تریشمان هەیە بە زمانی تر کەوا دەگاتە دوورترین وڵات، ئەو جێگایەی کە رادیۆی دەنگی کوردستانی عێراقی پێ دەگات لەسەر شەپۆلی کورت جاران (٧٥) مەتر بوو ئێستا (٤١)مەتریشی هاتۆتە پاڵ، ئەمە یارمەتیەکی زۆر بوو بۆ ئەوەی ئێمە هیچ نەبێت دەنگوباسی هەرێم بگەیەنێت و بەناوی دەنگی هەرێمی

کوردستانەوە ئیش دەکات، ئەوەش بۆ ماوەی شەش مانگ زیاترە پشتیوانێکی زۆر بوو بۆ ئێمە هەتا ئێستاش بەردەوامە تا ئێستا بەدیلمان بۆ ئەوە نییە لە راستیدا ناچارین لەم رادیۆیە سوود وەرگرین. پاشان لەگەڵ دەزگای راگەیاندنی گوڵان بەسوپاسەوە رێککەوتین کە رۆژانە چوار سەعات لــە(FM)کەیان وەرگرین رادیۆی مەرکەزی تەنیا(FM)نییە ئەوەی مەوجەی کورتی (٧٥) مەتریمان هەیە(٤١)مەتریمان هەیەو (FM)بۆ ماوەی چوار سەعات رۆژانە دیسان لەسەرەتای ئەم ساڵەوە دەستمان پێکرد و ئێستاش بەردەوامە و لەم دواییە توانیمان بۆ یەکەمین جار دەزگایەکی تایبەتی بکرین بۆ وەزارەت، ئێستا وەزارەت هەم ستودیۆی خۆی هەیەو ئەمە ماوەی (٢٠) رۆژیشە هەم رادیۆی خۆمان هەیە ئامێری پەخشی خۆشی هەیە(AM)و(FM)ـە، بێگومان ناگاتە هەموو جێگایەک، رۆژی چوار سەعات و نیو، هەندێ جار بەرنامەکانی بەیانی تا سەعات (١٢,٣٠)بلاو دەکاتەوە، من ناڵێم کە بەپێی ئاواتی ئێمەیە، نەخێر ئێمە حەزدەکەین بەرنامەیەکی رادیۆی دوورو درێژمان هەبێ بگاتە هەموو جێگایەک، بەڵام ئەوەی کە هەیە ئێستا یەک سەعاتیمان هەیە کە ئەمە ئەگاتە هەموو جێگایەک و ئەوەی ترمان هەیە(AM) بۆ هەولێرو دەوروبەرو رەنگە بگاتە نزیکی ئاکرێ و شەقلاوە و دەوروبەری پردێ کە تاکو ئێستا تاقیکراوەتەوە، بەرنامەمان زۆر هەیە لە رادیۆکەمان، بەرنامەیەکی زۆر دەوڵەمەندی هەیە ئەگەر کاتتان نەگرم بیخەمە روو. چاومان لێیە لە ئایندەدا خاوەن رادیۆیەکی مەرکەزی بین بگاتە هەموو جێگایەک بەداخەوە لە هەرێمدا تا ئێستا تەنها دوو رادیۆ هەیە زۆر بە هێزە، رادیۆی پارتی دیموکراتی کوردستان و رادیۆی یەکێتییە کە ئەمانە دەتوانن بگەنە دەرەوەی هەرێم .ئەمانەی تر هەموو خۆجێییە(FM)و (AM)، کابینەی سێیەم یان بڵێین حکومەتی هەرێم شایەنی ئەوەیە رادیۆی هەبێت و لە بودجەی ئەم ساڵەشدا ئەوەی داندراوە بۆ هەموو راگەیاندن بە هەموو ئەوانی کە باسم کرد بێجگە لە بودجەی رۆژنامە، رۆژنامە بودجەکەی لەسەر بەڕێوەبەرایەتیەکی ترە، ئەو پارەیە نییە کە بتوانین رادیۆو تەلەفزیۆنی پێ بکرین، بەڵام موفاتەحەی ئەنجوومەنی وەزیرانمان کردووە کە پارەی زیادمان بۆ تەرخان بکات تاکو بتوانین دەزگای تایبەتی رادیۆو تەلەفزیۆن بکرین.

ئەو دەزگـــای (AM) کریوومانە بە (٢٠) هەزار دینار لێرە ئەندازیارەکانی خۆمان دروستیان کردووە و سوودیشی لێ وەردەگرین، بەڵام ئەگەر بمانەوێ رادیۆیەکی زۆر باش دابمەزرێنین بگات بە هەموو شوێنێک زۆری دەوێت، رادیۆ بەو شێوەیە. سەبارەت بە تەلەفزیۆن بەڕاستی مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، تەلەفزیۆن لەسەرەتای ١٩٩٢وە وەزارەت دیارە تەلەفزیۆنی نەبووە ئەگەر هەشی بووبێ جار جار بەرنامەیەکی یەک سەعاتی بووە هەر جارێ لە تەلەفزیۆنێک بلاوکراوەتەوە پاشان وەستاوە بەشێوەی تر بووە، بەڵام ئێستا یەکەم جارە توانیمان بە هاوکاری دەزگای گوڵان بە

سوپاسەوە یارمەتی داین کەوا هەر رۆژەی (٣) سەعاتە خۆی چوار سەعاتە، سەعاتی یەکەمی سەرەتایی کردنەوەی تەلەفزیۆن و هەندێ پێشەکی و شتی وایە (٣) سەعاتی تەواو دەمێنێتەوە بۆ ئێمە لەو (٣) سەعاتە ئەوە بۆ (٥) مانگ زیاتر دەچێت بەرنامە بلاودەکەینەوە، ئەو بەرنامەش هەموو بەرنامەکان نووسراوە بێگومان ئەگەر بتوانم بۆتانی بخوێنمەوە چەند بەرنامە بەلام رەنگە کاتتان ئەگرم، سەبارەت بە بەرنامەکان بایەخمان بە بەرنامەی وەزارەتەکان داوە. بۆ نموونە وەزارەتی ناوخۆ بێ ،وەزارەتی کشتوکاڵ بێ ،وەزارەتی تەندورستی بێت، واتە هەر وەزارەتێک بێ داواش دەکەین بەردەوام جگە لەبەرنامەی گشتی تەلەفزیۆنەکە و چالاکی هەرێم بە چالاکی پەرلەمان و حکومەتی هەرێمەوە بەچالاکی وەزارەتەکان و بە بەرێوەبەرە گشتیەکانەوە بلاو ئەکەینەوە، بەلام ئەمەش لە ئاستی ئاواتی وەزارەت دا نییە کە شیاو بێ بە ناوچەکەی.

ئێستا لەو رۆژانە هەوڵ دەدەین کەوا یەکەم جار بۆ خۆمان تەلەفزیۆنێکی سەربەخۆمان هەبێ، بەپێی رێکەوتن لەگەڵ سەرکردایەتی پارتی پێش ماوەیەک کرا بوو ئەگەر لەوەدا سەرکەوین دەتوانین رۆژانە ببینە خاوەنی شەش سەعات پەخشی راستەوخۆ، واتە پەخشی رادیۆی هەرێم و تەلەفزیۆنی هەرێم و هەندێ کەرستەشمان پەیدا کردووە، بۆ ئەوەی سەربەخۆ بین. باسی سەربەخۆیی کرد بۆ ئێمەش زۆر گرنگە کەوا هەمووشتمان جیا بێت، ئیستا ستودیۆی خۆمان داناوە تەواومان کردووە - ستۆدیۆی تایبەتی - خەریکین تاوەرێک دادەنێین و دوو ستودیۆ لە جیاتی ستۆدیۆیەک. وەزارەت ئەوە خەریکە ستیۆدیۆی تریش لە بەرێوەبەرایەتی گشتی راگەیاندن کە لەگەڵ چاودێری زانستیە بەوە دەتوانین بۆ یەکەم جار خۆمان ببینە خاوەنی بەرهەمی خۆمان. دوای ئەوەش مەسەلەی پەخش زۆر گرنگە مەسەلەی ئامێری پەخش ئەوە وتم بەلێنێکمان پێ دراوە کەوا دەزگایەکمان بدەنێ، ئەگەر ئەو دەزگایە درا ئەوەی کەوا باستان کرد فیعلەن ئێمەش هەست دەکەین کەوا کەم وکوری هەیە، ئێمەش رازی نین لە ئیشەکە وەکو پێویست، بەلام برادەرانمان ئەوەندی کە هەنە بەپێی ئەو توانایەی خراوەتە ژێر دەستیان خۆیان ماندوو کردووە، مەسەلەیەکی گرنگی تریش هەیە کادری تەلەفزیۆن، ئێمە کادری تەلەفزیۆن و رادیۆ هەموو سەر لەنوێ رێکمان خستوونەتەوە ئەو کەمەی هەبوو تێکچوو بوو، بۆ یەکەم جار ئێمە دامان ناوە ئیعلانی وەرگرتنی با بلێین (موزیع) و دەرهێنەر و هونەرمەندی تر ئەکەین، تا ئێستا نزیک (٨٥) کەس پێشکەشی کردووە لیژنەیەکمان داناوە ئەو لیژنەیە خەلک هەلبژێرێ، واتە یەکەم جارە یەکەم دەزگایە یەکەم فەرمانگەیە لە هەموو هەرێمی کوردستاندا بەپێی ئیعلان کردنی پرکردنەوە شوێنی بەتالی وەزارەت وەردەگرن نەک لا بەلایی و ئەوە ئێستا خەریکن لەو کۆمەلە خەلکەی پێشکەشی کردووە ژمارەیەکیان وەردەگرین بۆ ئەوەی کادری بەرنامەی داهاتووی تەلەفزیۆن لەسەر بنچینەی کە

تەلەفزیۆنی سەربەخۆمان هەبێت پڕبکرێتەوە و بۆ ئەم مەبەستەش وەزارەت شارەزایەکی تایبەتی داناوە تەنها بۆ تەلەفزیۆن . ئەو شارەزایە زۆر زانایە لە رادیۆی تەلەستاری یەمەن کاری کردووە، لە بەغدا داوا کراوە کار بکات، بەلام هاتووە بۆ ئێمە ئیش ئەکات ،توانای ئەوەشی هەیە کەوا ئەگەر ئێمە رۆژێ لە رۆژان لە هەرێمی کوردستان هەمان بوو لە تۆڕی ئاسمانی بەشدار بین ئەتوانێ یارمەتی ئەوەمان بدات و ئەوەش هەڵسوڕێنێ، ئێمە لیژانی تایبەتیمان داناوە بۆ تەلەفزیۆن و ئەوە تا ئێستاش دەورەشی کردۆتەوە ئەمانەی تازە وەردەگیرێن دیسان دەورەیان بۆ دەکاتەوە بۆ ئەوەی لەسەر شێوەیەکی تازە کار بکەن. لێتان ناشارمەوە یەکەم جارە لە هەرێمی کوردستاندا هەوڵ دەدەین لەسەر سیستەمێکی زۆر تازە کار بکەین، تەلەفزیۆنەکانی هەرێم لە (٩١) و (٩٢) تا ئێستا هی هەموو حزبەکان (علی الاطلاق) بەبێ جیاوازی تا ئێستا لەسەر سیستەمێک نارۆن، لەسەر هەوەس ئەرۆن، هەندێک کەم وکوڕی تەکنیکیش هەیە. ئێمە هەوڵ دەدەین بۆ یەکەم جار یاسایەک یان پێڕەوی ناوخۆیەک بۆ کاری تەلەفزیۆن دابنێن، بابڵێین تا ئێستا نەبووە لەهەرێمدا، دامان ڕشتووە ،لە وەزارەت خەریکین پێڕەوی کەین(تطبیق)کەوا رادیۆو تەلەفزیۆن لەسەر یاسایێ بڕوات وەکو یاسای هەموو تەلەفزیۆنەکان ورادیۆکان لە جیهاندا. هەموو سیستەمیان هەیە، لەسەر ئەوە بڕۆین .گەورەترین گرفت لەپێشمان ولە پێش خستنی کاری تەلەفزیۆنی لەهەموو هەرێمی کوردستاندا مەبەستم وەزارەتی رۆشنبیری و سەبارەت بە حزبەکانیش مەسەلەی هەرە بنەڕەتی ئەوەیە کەوا تا ئێستا لە سیستەمێکی دواکەوتوو سوود وەردەگیرێت (V.H.S)کە ئەمانەوێ بیکەینە پێتاگام بۆ ئەمە پرۆژەیەکمان داناوە بۆ گۆڕینی سیستەمی کاری تەلەفزیۆنی بۆ پێتاگام نزیکی(٤٠٠)هەزار دۆلاری دەوێت، بێگومان ئەوە زۆرە وئەزانین لەو رۆژەدا لەتوانای حکومەتی هەرێمدا نییە، بەلام لەهەمان کاتیشدا دامانناوە بۆ ئەوەی بیر بکرێتەوە تەرخان کراوێکی بۆ دابنرێت بە(٤٠٠)هەزار دۆلار دەتوانین یەکەم جار لە هەرێمدا ئەگەر بێت و فلیمێک دەربکەین فلیمەکە ستاندارد بێت ولەدەرەوەش وەربگیرێت چونکە ئەو فلیمانەی کە تا ئێستا لەهەرێمدا و یافلیمی حزبەکانێ ستاندارد نین، واتە هیچی ئەو فلیمانە نییە یا ئەو ریپورتاجانە نییە کەوا وەربگیرێت وەکو شتێکی هونەری.

ئێمە ئەمانەوێت لەو سیستەمە سوود وەرگرین، ئەوە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە بیر کردنەوەی دەوێت کەوا ئەو پارەیەمان بۆ ئاسان بێنێتە دەست ئەو پارەیەی کە دانراوە تا ئێستا زۆر لەوە کەمترە ئەگەر مەبەست زیادە نەبێت، هەموو چالاکیەکانی راگەیاندن(٦ر٣٢٨)ملیۆن وبۆ هەموو چالاکیەکانی دانراوە بۆ ئەم ساڵ، وەزارەت طبعا تەنیا بۆ راگەیاندن بەڕێوەبەرایەتی راگەیاندن(٦)ملیۆن بۆیان دانراوە کە بۆ دەنگوباسە بۆکارمەندەکانە بۆ تەلەفزیۆنە بۆ رادیۆیە ئیتر

ئەو بۆ چالاکی تریشە، چالاکی زیادەش بۆ تۆماری بەرنامەکانیشە. ئەوەش زۆر کەمە، نووسیومانە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران کەوا تەرخانکراوی زیاد بکریت، کە ناتوانین ئەو بەرنامەیەی هەیەو پێویستە دای بنێین، بەهەر حاڵ ئێمە هەست دەکەین پێویستمان بە ئیشی زۆر هەیە، بەڵام ئەوەندەی یان ئەو دەرفەتەشی دراوە بەکادرەکانی وەزارەتی رۆشنبیری، لە بەڕێوەبەرایەتی راگەیاندن چ رادیۆ چ تەلەفزیۆن بەپێی توانای خۆیان ئیشیان کردووە. بەرنامەشیان پێشکەش کردووە بەرنامەیەکی زۆریش پێشکەش دەکەن وئەوەش ئەگەر برادەران بیانەوێت ئەتوانین یەکە یەکە بەرنامەکان باس بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر، کاکە ئەحمەد ئەگەر چ بەدواداچوونێکی هەیە؟ فەرموو کاک ئەحمەد..

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

سوپاسی بەڕێزی دەکەین بۆ ئەو روونکردنەوەیە، دەست پێکردنی بۆ ئەوەی بەرەو تەکنیک و سیستەمێکی نوێ بروات کە بتوانێ تەلەفزیۆنەکە بە ئەرکی خۆی هەڵبستێ و ورادیۆیەکەش بگاتە ئەو بوارەوە کە مەودایەکی فراوانی هەبێ، بەڵام ئێمە سەرنجمان لەسەر ئەوە بوو پتر هەوڵدان بۆ سەلماندنی دەسەڵاتی راگەیاندن، سەلماندنی راستی حکومەتی هەرێمە و بەلایەنی ئەو برەپارەشەوە زیاتر بۆ وەزارەت ئەگەڕێتەوە ،لەبودجەکەدا هەیە، هیوادارم کە بتوانن زیاتربکەن لە ساڵی ئایندە بۆ ئەوەی ئەو ئاواتانە بێتە دی وجارێکی کە سوپاسی بەڕێزی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

زۆر سوپاس کاکە ئەحمەد، مادام وایە چ بەدواداچوونێکی تر نییە، بەڵام ئێمە عادەتەن کە جەنابی وەزیر لاری نەبێت بۆ ئەوەی یەکجار لەوانەیە هەندێ برادەر پرسیارێکی هەبێ لەئەو بابەتەو کورتیش بێ زۆر باشە. تەنیا کاک جەمیل وکاک د.ئیدریس.کاک جەمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من زۆر سوپاسی بەڕێز فەلەکەدین کاکەیی دەکەم. بەپێی زانیاری ئێمە هەر وەک لە بودجەدا کارمان کردووە، وەزارەتی رۆشنبیری داوای هیچ برەپارەیەکی تری نەکردبوو، تا وەزارەتی دارایی یان لیژنەی دارایی پەرلەمان دایبەزاند بێ، وەزارەتی رۆشنبیری هەر چیەکی داوا کردبێ بۆ کڕینی ئەو کەرستانە بۆ ئەم مەبەستە بەتەواوی تصدیق کراوە، لێرەدا ئەگەر کەم وکوڕیەک هەبێ دەگەڕێتەوە بۆ دەزگای ژمێریاری وەزارەتی رۆشنبیری کە بەراستی پلانی خۆی یان داخوازی خۆی بۆ ئەم مەبەستە دانەناوە، ئەوە تەنها بۆ روونکردنەوە بوو ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاک د. ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زۆر سوپاسی بەڕێز وەزیری رۆشنبیری دەکەین، من وەکو ئەندام پەرلەمانێک ئەو پرسیارە دەکەم: وەکو هەنگاوی یەکەم بەکار هێنانی دەزگای گوڵان بۆ تەلەفزیۆن زۆر چاکە، بەڵام ئەوەی کە تێبینی کراوە پەخشی ئەو دەزگایە رێک وپێک نییە لە زۆر شوێن بە چاکی وەرناگیرێ، بۆ نموونە ئێستا لە ناوچەی(٩٢) لەلای کولیژی ئەندازە ئەو ماڵانە هەر وەری ناگرێت، ئەگەر بکرێت ئەنتێنەکانی لایەنی تەکنیکی ئاراستە بکرێت وبۆ ئەوەی هەولێر داپۆشێ، لەهەندێ شوێن باشە لە هەندێکیش زۆر خراپە(تناسق) ی تێدا نییە ئەگەر بکرێت ئەوە چاک بکرێت بە رای من بەرنامەکان وەکو دەزگای هەرێم ئێستاکە باشن، سێ سەعات کە باسی کرد چالاکی هەموو وەزارەتەکان دەکات ئەوە شتێکی خراپ نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ د.ئیدریس. جەنابی وەزیر ئەگەر شتێکی هەیە لەسەر رای برادەران..

بەڕێز فەلەکەدین سابیرکاکەیی/وەزیری رۆشنبیری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زۆر سوپاس تێبینیەکەی د.ئیدریس لە جێگەی خۆیایەتی بەڕاستی مەسەلەی گوڵان هی ئێمە نییە، وەکو گوتم ئێمە ئێستا خەریکین تاوەرێک لە تەلاری وەزارەتەکەمان دادەنێین، لەهەمان کاتدا ئەگەر ئەوەی کە لەسەری قسەمان کردووە سەرکەوتین ئێمە لە بڵندترین جێگە لەسەری رەشەوە، واتە لێرە دەیدەین بەوێ لەوێ پەخشی دەکەین، لەلایەنی تەکنیکیەوە ئەو کەم وکوڕیەی باسی کرد ئێمەش هەستمان پێ کردووە بۆ ئەوەی ئەی هێڵین، بەو شێوەیە دەیکەین. سەبارەت بە دانانی بودجە بەڕێز کاک جەمیل باسی کرد، راستە منیش پاش ئەوەی پێشکەش کرا من تازە هاتبووم بۆ وەزارەت پاشان هەست کرا، نە تەنیا بەڕێوەبەرایەتی گشتیی راگەیاندنمان نییە بەڕێوەبەرایەتی تریشمان هەنە لەبەر ئەوەی پەلە کرا هەمووشی دەزگاکان لە رووی بەڕێوەبردندا هەڵوەشابۆوە، هەندێکی لە رووی مەزەندییەوەو بە بنەمای(واقع) دانەنرا بوون لەبەر ئەوە تێبینیەکەی دروستە سوپاسی دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر فەلەکەدین سابیر کاکەیی، سوپاس بۆ ئەندامانی پەرلەمان بۆ پرسیارەکانیان، جارێکی تریش سوپاس .

ئێستاش دێینەوە سەر ئەو پرسیارانەی کە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە ئاراستەی بەڕێز وەزیری شارەوانی وگەشت وگوزار، حسێن سنجاری کراوە ،جەنابی لێرەیە پێمان باشە بێتە سەر مەنەسەو

جێگای خۆی بگرێت وئەندامانی پەرلەمانیش پرسیارەکانیان بەو شێوەیەیە : ئەوانەی کە پرسیاریان کردووە، کاک ئەحمەدسالار، کاک جوهر ئەحمەدشاوازە دوو پرسیاری هەیە، وکاک یەحیا محەمەد بەرزنجی ئەویش پرسیارێکی هەیە، دێنە سەر پرسیاری یەکەم لەلایەن کاک ئەحمەد سالارەوە ئاراستەی جەنابی وەزیری شارەاونی وگەشت وگوزار کراوە .کاکە ئەحمەد فەرموو..

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارەکە ئاراستەی بەڕێز وەزیری شارەوانی وگەشت وگوزارە، سەرەتا ئەڵێین بیرۆکەیەکی گەلێک نازدار بوو کە بۆ یادی ئازیزان نەمام بچێندرێت بەتایبەتی لەکوردستانێکی رووت کراوە لە بۆنەیەکی وا ئازیزا پۆشتەی کەینەوە لەیادی سەرداری نەتەوەکەماندا، بارزانی نەمر، لەسایەی ئەو هەڵمەتە نیشتمانییە پیرۆزەی لەیادی بارزانی نەمردا بۆ نەمام چاندن بەتایبەتی لە پایتەختی هەرێمدا کرا بەداخەوە نەتواندرا پارێزگاری لێ بکرێت، بۆیە وەک بێ ئاکام بوو ئایا وەزارەتی شارەوانی وگەشت وگوزار کە بەرپرسی یەکەمینی ئەو کارەیە چ نەخشەو مەرامێکی هەبوو؟ بۆ وەزارەتی شارەوانی وگەشت وگوزار لەگەڵ هەڵمەتی نەمام چاندنەکەدا کاری بۆ پاراستن وپێ گەیاندنی نەکرد؟ سوپاس.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە ئەنجوومەندا ئێمە لیژنەیەکی بالای وەزاریان دامەزراند بوو بەڕێز وەزیری رۆشنبیری سەرۆکی ئەو لیژنەیە بوو کە سەرپەرشتی سەرجەم چالاکیەکانی ئەو بۆنەیە بکات، بودجەشی بۆی تەرخان کرابو گفتوگۆش کرا، رای وەزارەتی شارەوانی زۆر روون بوو کە لەبەر مەڕومالات کە لەشاری بەخێوی دەکەن لەکۆڵانەو شەقامەکان دەیانگێڕن ئەوانیش دەکەونە سەر دارو درەختە زۆرەکان و ئێمە لە وەزارەتی شارەوانی پۆلیسمان نییە ئەو دەسەڵاتەشمان نییە کە بچین ئەو مەڕومالاتە بگرین. ئێمە بە ئاشکرا لەو لیژنەیە گوتمان رامان وایە کە دارەکان نەچێندرێن لە جێگەیەک کە شوورەی نەبێ، یاخود ناتوانین بیان پارێزین، بێگومان زۆر لەو دارانە نەمان بەداخەوە کە بە پارەش کرا بوون، ئەوە تەنها بەرپرسیەتی شارەوانی نییە، چونکە ئێمە پۆلیسمان نییە، مافی سزادانیشمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ کاک حسێن سنجاری. گەر کاک ئەحمەد بەدواداچوونێکی هەیە بابفەرموێت.

بەڕێز ئەحمەد سالار عەبدولواحد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕێز وەزیری شارەوانی لەگەڵ ڕێزو سوپاسمدا بۆ ئەو روونکردنەوەی بەڕێزی، بەڵام لە سەرەتاوە ئەبوو ئەو لیژنەیە رەچاوی ئەوەی بکردایە چ لایەنی ئاودێری چ پاراستنی دەستی بزێوو ئاژەڵ و

دەبوو ئەو لایەنانە لەسەرەتاوە کۆمەک کاریان بکردایە هەر یەکە بەپێی پەیوەندی بەو کارەوە چ وەزارەتی ناوخۆ چ وەزارەتەکانی تر چ لایەنی رۆشنبیری بۆ پروپاگەندەو روونکردنەوەو هۆشیاری بۆ ئەو بابەتە، جگە لەوە ئێمە لە نەخشەی شاری هەولێرو بەتایبەتی گەڕەکەکاندا دەستنیشانی ناوچە باخچەییەکان کراوە دەتواندرا بەلایەنی کەمەوە باخچەی چەن گەڕەکێک کە خۆی بەپێی ئەو سەردەمانەی پێشوو بۆتە کەلاوەو وێرانە ئاوەدان بکرایەتەوەو سەوز بکرایە، بکرابا بە باخچە، رەنگە زیاتر بتواندرایە پارێزگاری بکرابا. ئەو کاتە پەرژینێکی ئەبوو، پاسەوانی وئاودێریشی ئەبوو وهەر لایە بە ئەرکی خۆی هەڵئەستا. لەگەڵ رێزو سوپاس بۆ بەڕێزی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاکە ئەحمەد، کاک حسێن ئەگەر چ بەدواداچوونێکی هەبێ..

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاس، هیچ تێبینیم نییە تەنها لەو لیژنە بالایە من ئەندام بووم، ئێمە بە ئاشکرا داوامان کرد کە ئەو مەڕو مالاتانە دوور بخرێنەوە، بەلام وەکو گوتم دەسەلاتمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مۆڵەتم بدەن، با پرسیارەکان تەواو بێت ئەو ساکە پرسیار لە جەنابی وەزیر دەکەن ئەگەر کاتی هەبێ بۆ پرسیاری زارەکی، جارێ ئەوەی رەسمی تەواو دەکەین، پرسیاری دووەم کاک جوهر ئەحمدشاواز بابفەرمێ.

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بابەتەکەی من دەربارەی پاک وخاوێنی شارەکانە بە گشتی و هەولێر بەتایبەتی. تەبعەن یەکەم شت ئەرکی هاوولاتیانە کە یارمەتی شارەوانی بدەن بۆ پاک وخاوێنی ناو شار ئەو پیسیە کە لەبەر دەرگای مالیان دایە، لەکۆلانەکەیان دایە کۆ ئەبێتەوە بیخەنە شوێنە تایبەتیەکان و ئەرکی شارەوانیشە کە بتوانێ ئەو پیسیە کۆ ئەکرێتەوە لەحاویەکە لەو حاویانەکە دابەش کران، لەگەڕەکەکان یان ئەو حاویانە کە تێکچوونە چاکی بکەن یان حاویە بخەنە ئەو شوێنانە کە حاویەیان نییە، هەروەها ئەو سەیارەو ئامێرانەی شارەوانی هەیە بە زۆری ئەو ئامێرانە تێکچوونە یان تایەیان نییە وهەروەها زۆر ئاو وپیسی لە کۆلانەکاندا تێپەڕ ئەبێت، چونکە زۆر ئاوەڕۆیەکان گیراون بۆتە هۆی بۆ گەنییەک وپیسییەک بەتایبەتی ئێستا هاوینە، ئایا وەزارەتی شارەوانی کاتی خۆی هەڵمەتێکی کرد بەڕاستی ئێمە دەست خۆشانەی لێ ئەکەین کە ناو شاری هەولێریان پاک کرد چەن هەزار تەنێ پیسیان خستە دەرەوەی شار. ئێستا هەندێ پیسی کۆبۆتەوە شارەوانی هیچ هەڵمەتێ یان پرۆژەیەکی هەیە بۆ پاککردنی شاری هەولێر؟ دووەم پرسیارمان ئەوەیە وەکو

بیستووما‌نه له شوێنان هه‌یه بۆ نموونه پاککردنی شاران، شوێنان ئه‌درێته قۆنته‌راتچی، ئایا شاره‌وانی هیچ بیرێکی له‌وه کردۆته‌وه هه‌ندی شوێن یا هه‌ندی به‌ش له هه‌ولێر دابه‌ش بکاته سه‌ر قۆنته‌راتچی بۆ پاکردنه‌وه‌ی؟ سوپاس.

به‌ڕێز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن:

سوپاس کاکه. جه‌نابی وه‌زیر فه‌رموو.

به‌ڕێز حسێن سنجاری/وه‌زیری شاره‌وانی:

به‌ڕێز سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

ئاشکرایه که پاک وخاوێنی مه‌سه‌له‌یه‌کی که‌لتوورییه وپێغه‌مبه‌ر ئه‌فه‌رموێت(النظافة من الایمان) الایمان له ضمنی که‌لتووره، واته گرێ دراوه به که‌لتووری خه‌ڵک وکه‌سانیش، خه‌ڵک بێگومان زۆر غه‌مگین ئه‌بێ که ئه‌بینێ پایته‌ختی هه‌رێم پاک وخاوێن نییه. له وه‌زاره‌تی شاره‌وانی دروشمێکمان هه‌یه ئه‌ڵێ(تحسين الاداء الاداري والخدمي والمالي) به‌پێی کارگوزاری به سه‌رژمێری له هه‌ندێ جێگا له(٦٠٪)باشتربووه له جارانی پێش ئه‌وه‌ی که کابینه‌ی سێهه‌م ده‌ستی به‌کار بێ له باره‌ی ئاو وپاک کردنه‌وه‌ی جاده‌کان و کۆ کردنه‌وه‌ی پیسایه‌تی له‌مالان، به‌ڵام بێگومان ئه‌مه کارێکی یه‌ک رۆژو دوو رۆژ نییه ئه‌بێ پرۆگرامی هه‌بێت به به‌رده‌وامی بێ وه‌کو چۆن گوتم مه‌سه‌له‌یه‌کی که‌لتوورییه، واته چی بکه‌ی که جاده‌یه‌ک که بۆ نموونه کارمه‌ندانمان بچن پاکی بکه‌ن، ئینجا دووباره خه‌ڵک بچن هه‌ر پیسایه‌تی فڕێ بده‌نه سه‌ری؟ ئێمه به‌رمیلمان هێناوه له‌ناو جاده‌کان دامانناوه، چوونه به‌رمیله‌کانیان دزیوه یاخود به‌رمیلمان داناوه له‌سه‌ر چه‌ن جاده‌ی دیکه، به‌شه‌و ئێمه پاک وخاوێنیان کردوونه به رۆژ منداڵان شه‌قیان تێ هه‌ڵداوه هه‌موو زبڵه‌که‌یان فڕێ داوه‌ته وێ، ئێمه‌ش هه‌موو کاتێ کرێکار ناچن بۆ لابردنی. ئۆتومبیله‌کان له‌کاتی داندراودا زبڵه‌کان خڕ ده‌که‌نه‌وه فڕێ ئه‌درێ.

ده‌رباره‌ی پرسیاره‌که به روون وئاشکرایی ودیاریکراوه، ئایا شاره‌وانی هه‌ڵمه‌تێکی پاک وخاوێنی هه‌یه؟ به‌ڵێ ئێمه بریارمان دابوو له ده‌وری ٧/٥ بۆ حه‌فته‌یه‌ک له سه‌رتاسه‌ری هه‌رێمدا هه‌ڵمه‌تێکی پاکسازی پاک وخاوێنی ده‌ست پێ بکه‌ین ئه‌ویش بۆ چی له‌و کاته؟ تاکو پشووی زانکۆو قوتابخانه‌کان ده‌ست پێ ئه‌کات له سه‌رانسه‌ری هه‌رێم ده‌بێته هه‌ڵمه‌تێک هه‌موو وه‌زاره‌ت به‌شدار ببێت هه‌موو خه‌ڵک به‌شدار ببێت، هه‌موو ده‌زگاکان هه‌موو که‌س به‌شدار ببێت ولیژنه‌شمان پێکهێناوه به سه‌رۆکایه‌تی به‌ڕێز بریکاری وه‌زاره‌ت و نوێنه‌ری گشت وه‌زاره‌ته‌کانی تێدا بێ به‌لای که‌مه‌وه ئه‌بێ نوێنه‌ری تێدا بێ، به‌لای که‌مه‌وه ئه‌بێ به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی بێت و هه‌تاکو له سه‌رانسه‌ری هه‌رێمدا ئه‌وجا ده‌ستی پێ بکه‌ین، به‌داخه‌وه ئێستا ناچار بووین دوای بخه‌ین له‌به‌ر نه‌بوونی که‌رسته‌کان، که‌رسته‌کانمان زۆربه‌ی هه‌ره زۆری کۆنه ئه‌گه‌ر هه‌موووشی نه‌بێ مۆدیله‌کانی ساڵه‌کانی هه‌شتایه تا(٨٢)له شه‌ری عێراق وئێراندا به‌شداریان کردووه له بۆ شه‌ری کورد، کوردیان به‌کار هێناوه زۆریان په‌ک که‌وتوون پێویستیان به چاککردنه‌وه‌یه، پێش حه‌فته‌یه‌ک

مەسەلەن یاخود نزیکەی(١٠)رۆژێک زانیوومانە یەکێک لە ئالیاتی خۆمان تایەک لە تایەکانی(٢٦)جار پەنچەر بووە، جا ئەوە چ کەڵکی دەمێنێ؟ بێگومان ئەزانن باش ئاگادارن کە چاککردنەوەی ئالیات تێچوونی زۆری دەوێت. ئەم بەیانیە پێش بێم بۆ خزمەتی جەنابتان من نووسراوێکم ئیمزا کردووە کە سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران رەزامەندی بفەرموێ بۆ چاککردنەوەی لیستەیەک لە ئالیات کە زیاتر لەسێ ملیۆن ونیو دیناری دەوێت، ئەوەشمان کردۆتە سێ لیست، لیستەیەک بە ئالیاتی کە ئەبێ ئێستا چاکی بکەینەوە، لیستەی دووەم بەو ئالیاتەی کە دەکرێ لە قۆناغی دووەم چاک بکرێتەوە، واتە زۆر زۆر پێویست نییە، وهەروەها لیستەیەکی تریش کە دەکرێ کە سەبری لەسەر بگیرێ، چەن مانگێک تا دوو سێ مانگی تریش ئەتوانێ چاوەڕوانی بکەین باشە ئەوە هەمووی پارەیەکی زۆری دەوێت، بەڵام ئاگاداری بەڕێزتان ئەکەمەوە لە رۆژێکی نزیکدا رەنگە ئەو ئامێرە پەک کەوتووانە چاک بکەینەوە وبێگومان ئێوەش دەزانن کە بەبێ ئالیات شار پاک وخاوێن نابێ خۆ ئێمە لەچەرخە کۆنەکان ناژین تا وەکو بە دەست ئەم ئیشانە بکەین و. شارەکانیش گەورە بوونە ئەگەر جاران یەک شار بوو ئێستا چەندان شارن وگەورەن، پێویستی بە ئالیاتێکی زۆر دەبێ، بێ ئالیات پاک وخاوێن کردنیان ناکرێ، ئێمە هەر وەکو وتم بڕیارمان دابوو لە سەرەتای حەفتەی یەکەمی مانگی(٧) بە هەڵمەتێکی گشتی هەستین. بەڵام دوامان خست رەنگە بیکەین بە سەرەتای مانگی (١٠) تا وەکو قوتابییانی زانکۆکان بەشدار بن. ئەمە وەڵامی پرسیاری یەکەم بوو.

دووەم کە ئایا بە قۆنتەراتەو. سوود لە کەرتی تایبەتی وەرگرین سوود لە سەرمایە دارەکانمان بکەین؟ گومان نییە ئێمە سەرمایە دارەکانمان هان دەدەین بۆ بەرهەم وەدەست هێنان، زۆر جار گوتوومانە ئەگەر حکومەت نەی توانی بێ ئیشێک بکات ئەبێ ئاسانکاری بۆ سەرمایە داران بکات بێن ئەو ئیشە جێبەجێ بکەن، چونکە ئێمە دەوڵەتێکی نەوتی نین بتوانین هەموو شتێ بە پارەکەی بکڕین وبکەین ئەبێ هاندانەکەشمان بۆ سەرمایە دارانی تایبەتی بێ لەوانەیە بە قۆنتەرات پیسایەتی کۆ بکەین لە ماڵان. ئیمڕۆ ئەم بەیانیە لە سەرۆکایەتی شارەوانی هەولێر رامان گەیاند ئەم ئیشەیان کردووە وزۆر پێمان خۆشە ئەو خەڵکانەی کە سەرمایەیان هەیە بێن بفەرموون بۆ بەشداری کردن لە پاک کردنەوەی شارەکەی خۆیان وبەشدار بن لەگەڵ حکومەتدا کە بەم ئیشە گرنگە هەستین. ئەوەی پەیوەستە بە شارەوانی، ئێمەش لە وەزارەت هەموو جۆرە ئاسانکاریەکیان پێشکەش دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر. کاک جوهر ئەگەر چ بەدواداچوونێکی هەیە.

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من ئەوەی هەڵمەتەکە بە چارەسەرێکی کاتی دەزانم ئەکەر شارەوانی بیر لە چارەسەری بەردەوامی

بکاتەوە بۆ پاک کردنی ناو شار وەکو حاویات دابەشێتەوە لە گەڕەکەکانی کە حاویەیان نییە بۆیان دانێ یان دروست بکرێ، تێکچووەکانیش چاک بکرێتەوە بۆ ئەوەی خەڵکەکە پیسی تێ بکات نەک هەر کەسێ بە ویستی خۆی بیسی فڕێ بدات و، دوا بەدوای ئەوەش هەر دوو ڕۆژ جارێ یان سێ ڕۆژ جارێ ئەو پیسییە کۆبکرێتەوە وەفڕێ بدرێتە دەرەوەی شار. هەروەها ئێستا لە هولێردا کارخانەی کیسەی نایلۆن هەیە شارەوانی ئەتوانێ لەگەڵ ئەو کارگەیە ڕێ بکەوێت بە نرخێکی گونجاو کیسە دابەشێتەوە سەر ماڵەکان دوای ئەوە پێویست ناکات ناوە ناو زبڵ کۆببێتەوە وچەند هەزار تەنێ لە ناو شار هەڵمەتی بۆ بکرێ ئەگەر کرداری بەردەوامی بێت وگونجاو بێت. شارەوانی ستافێکی زۆری هەیە، کرێکاری هەیە، چاودێریشی هەیە، چاودێری ماڵەکان بکات چاودێری ئەو شوێنانە بکات کە زبڵی لێ کۆ ئەبێتەوە ئیشەکە بەباشی ئەڕوات، هەروەها لەسەر ئاوەڕۆش ئەوە پێویستە، چونکە زۆر ئاوەڕۆش هەیە لە ناو هەولێر بۆریەکان گیراون وئەویش لەسەر وەزارەتی شاوەوانیە چاودێری ئەو ئیشە بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک حسێن چ بەدواداچوونێکی هەیە.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مەسائیلانە هەمووی راستە، هەمووشی هەوڵ ئەدەین جێبەجێ بکرێت، سەبارەت بەکیسی نایلۆن ئێمە فعلا ئەمە(١٠) رۆژ دەبێ بەڵێننامەیەکمان لەگەڵ کۆمپانیایەکی کیسی نایلۆن مۆر کردووە، کە کیسی نایلۆنیان بەرهەم هێناوە تاکو بە دابەشێنەوەی سەر ماڵان هەڵبستێ. لە بارەی ئاوەڕۆی هەولێر، ئێمە ئەو توانایەمان نییە ئاوەڕۆ دروست بکەین، بەڵام بڕیار وایە کە بخرێتە سەر بودجەی بڕیاری(٩٨٦)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک جوهر شاواز پرسیارێکی تری هەیە، فەرموو.

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەی دووەم لەسەر گەشت وگوزارە. کوردستان خوا پێی بەخشیوە ئاوو هەوایەکی پاک و وشوێنەکی چاکە بۆ گەشت وگوزار، زۆر شوێنمان هەیە گەشت وگوزار (منشآت) ی تێدایە ئەو هەندێکیان بێ کەڵک بووە یان بۆ کاری تر ئیستغلال کراینە، کاتی خۆی پێشی راپەڕین حکومەتی عێراق زۆر شوێنی داوە خەڵکان بیکەنە شوێنی گەشت وگوزار وتا ئێستا بە نیوەچڵ ماوەتەوە، ئێستا وەکو ئێمە هەست دەکەین خەڵکی کوردستان زۆر حەز لەوە ئەکەن بچنە گەشت وگوزار ئەگەر ئەو شوێنانە رێک وپێک بێت، چونکە ئێستا ئەمن وئاسایش لە هەرێم بەر قەرارە. هەروەها حاڵەتی دارایی خەڵکان چاک بووە پرسیارەکەم ئەوەیە: ئایا وەزارەتی شارەوانی وگەشت

وگوزار چ هەنگاوێکی هەیە بۆ بوژانەوەی جێگەی هاوینە هەوارەکان لە کوردستان بۆ ئەوەی هاوولاتییان بڕۆنە ناوی بەخۆشی وبەکامەرانی کاتی لێ ببەنە سەر؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. جەنابی وەزیر با بفەرموێ.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بابەتی گەشتیاری پەیوەندیەکی زۆری هەیە بە ئاسایی بوونی بارودۆخەوە. چەک هەبێت خەڵک چۆن گەشت بکات، شەڕ هەبێ چۆن خەڵک گەشت بکات؟ هەروەها بابەتەکە پەیوەستە بەگیرفان، ئەگەر گیرفانی خەڵک کەمی تێدا بێ یاخود تەنها بەشی نانەکە بکا وبەشی پێلاوی منداڵەکان بکا چۆن گەشت بکات؟ سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس جەنابی وەزیر. فەرموو کاک جوهر.

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەم ئەوەیە ئایا وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار چ هەنگاوێکی هەیە بۆ بوژاندنەوەی هاوینەهەوارەکان؟

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زاندراوە کە پێش شەڕی کەنداو (نەوعا ما) گەشت وگوزار هەبووە و خەڵکیش تەنها گەشتی لە ناوخۆیی هەبوو، هاوولاتیانی براو خوشک و عەرەبیش ئەهاتن بۆ ولاتمان بۆ گەشت، هەروەها لە ولاتانی عەرەبی کەنداویش هەندێکیان دەهاتن، بەلام ئێستا ئەو توانایانە نییە هاوولاتیەکان و خوشک و برا عەرەب لە شارەکانی تر ناتوانن بێن هەتاکو لە شارەکانی خۆمانیش ڕەنگە ئەوەندە هاتوچۆ نەبێ، خۆتان ئەزانن بارودۆخ چۆنە. بێجگە لەوە بابەتی گیرفانە، چەند لەگیرفاندا هەیە؟ ئەگەر نا شتێکی چەند باشە کە یەکێک دڵخۆش بێ و گیرفانیش پڕ بێ نەک بۆش بێ بچن گەشت بکەن بێجگە لەمە هەمووتان باش ئاگادارن کە کەل وپەلی هاوینەهەوارەکان چی لێ هاتووە، واتە ئەمە بابەتێکە بەدەرە لە بەڕێوەبردنی وەزارەت، ئەوەی پێمان کراوە شتی بچکۆلەن، شتی گەورەمان پێ ناکرێ ئەوەی پێمان دەکرێ هەوڵ دەدەین بیکەین، بۆ نموونە چەند شوێنێکی گەشتیاری لە قەلای هەولێر کە ئێمە چاکسازیمان کردەوە چوار خانوومان لەقەلای هەولێر، هەروەها دوێنێ جەنابی سەرۆک وەزیران فەرمووی ڕەزامەندی کردووە لەسەر داواکاریەکەی وەزارەت کە چاکسازی کردنی(Rest house) ڕێست هاوسی کە جاران ئنگلیز دروستی کردبوو ڕێست هاوسێکی جوان و قەشەنگە زەمانی ئیستعمارییە معماریەکەشی جوانە لەم چەند ڕۆژانە دەست بە

چاکسازی دەکەین. کێشەیەکی دەستەی گشتی گەشتیاری هەیە کە پەیڕەوی ناوخۆیان هێشتا بە تەواوەتی تەواو نەبووە لەبەر ئەوەی هەندێ هاودژی کە هەیە لە نێوان دەستەی گشتی گەشت و گوزارو شارەوانیدا. شارەوانی ئەڵێ ئەو کەلوپەلانە هێشتا سەر بە شارەوانین، لیژنەیەکمان داناوە لە وەزارەت کە لەم گرفتە بکۆڵێتەوەو چارەسەری ئەو جیاوازیانەی نێوانیان بکەین. داوا لە جەنابتان دەکەین کە هەوڵمان لەگەڵ بدەن بۆ ئەوەی لەم گرفتە رزگار بێ بە گشتی ئێمە لە وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار چۆن شارەوانین ئەوهاش گەشت وگوزارین، بەشی گەشت و گوزارمان بەڕاستی چالاک نییە، لەبەر چەند هۆیەک کە بەدەرە لە ئیرادەی ئێمە، ئەوەی پەیوەستە بە ئێمەوە جێبەجێ دەکەین، سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک جوهر ئەگەر بەدواداچوونێکی هەیە.

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی وەڵام نەداوە، هەندێک پرۆژەی گەشتیاری هەیە کاتی خۆی دەستیان پێ کردووە ئێستا نیوەچڵ ماوە. ئایا وەزارەت هەوڵی نەداوە بکەوێتە گەڕو تەواوی بکەن تا سوودی لێ وەربگیرێ؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ نموونە؟

بەڕێز جوهر ئەحمەد شاواز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئوتێل هەیە، بۆ نموونە هەولێر چەند ئوتێل و شتی هەیە، لە شەقلاوە چەند باڵەخانەم بینیووە بە نیوەچڵ ماوە تەواو نەبووە یان لە هاوینەهەواری سەلاحەدین حەتمەن لە شوێنەکانی تریش ئەوە هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، فەرموو کاک حسێن.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە وەزارەت پێشخستن وپاشخستن هەیە، هەتاکو بابەتی ئاو وبابەتی ئاوی خواردنەوە وبابەتی قیرتاو کردنی ڕێگاوبان هەبێ، ئێمە پارە تەرخان ناکەین بۆ پرۆژەی گەشت و گوزار، پێشخستن هەیە سەرپشکیش هەیە، ئێمە بەپێی سەرپشکی وپێشخستن کامەیان گرنگترە بۆ خەڵک ئێمە ئەوە جێبەجێ ئەکەین ئەوە یەک. دووەم هەندێ پرۆژە باس ئەکەن و هەیە زۆرە، ئێمە بەڵێ داوامان کردووە، رامان گەیاندووە لەسەر خەڵکی فەرموون با وەکو چۆن لەسەرەتا باسم کرد کە ئێمە هانی سەرمایە دارە تایبەتیەکان ئەدەین، هانی ئیستثمارات دەدەین ئێمە ئاسانکاریشیان بۆ ئەکەین،

ئێستا ئەو پارەیە تەرخان کراوە بۆ هەندێ شوێن، یان بۆ چاککردنەوە لەبەر ئەوە کە پاش وپێشمان هەیە، پێویستیەکانی خەڵک و هاووڵاتیان زانراوە چین، بۆ نموونە ئوتێلی شیراتۆن لە دهۆک هەیە رەنگە (٣٠) میلیۆن دینارێکی تێدا بچێ ناتوانین ئەوەیان چاک بکەینەوە چونکە ئەو پارەیەمان نییە، بەڵام ئەگەر خەڵکی دەیانەوێ بەشداری بکەن لە چاککردنەوەی وەکو کۆمپانیای هاریکاری (ئەسهوم) بێ زۆر پێمان خۆشە پێ خۆشحاڵ ئەبین ئێمە یارمەتیان ئەدەین هەموو جۆرە ئاسانکارییان بۆ ئەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، دوا پرسیار کاک شێخ یەحیا بەرزنجی پرسیارێکی هەیە بابفەرموێ.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من پرسیارەکەم پەیوەندی بەژیانی رۆژانەی هاووڵاتیانەوە هەیە. بەڕاستی ئەوە لە یاد نەکەین کە حکومەتی هەرێم چ وەکو وەزارەتی پیشەسازی و وزە چ وەکو شارەوانی هەولێکی باشیان دا لەو ماوەیەی کە ئاو نەبوو توانیان تەضحیە بدەن بەکارەبا بۆ ئەوەی ئاو بە رێکو پێکی دابەش بکەن بەسەر گەڕەکەکانی هەولێردا، کارێک باشیان کردووە جەماوەریش دەستەخۆشی ئەم هەنگاوەیان دەکا، بەڵام ئەوەشمان لەیاد نەچێت هەندێک گەڕەک و شوێنی ناو شاری هەولێر هەیە کە ئاوەکانیان بەڕاستی پیسە، بۆریەکان کە ئەکرێتەوە هەندێ جار نەک هەموو جار قووڕاوی رووتیان بۆ ئەچێ یان ئاوەکە بۆنی دێت. پرسیارمان ئەوەیە بۆ رێزدار وەزیری شارەوانی: چ هەولێکیان داوە، هەنگاویان چییە بۆ چاک کردنەوەی ئەو بۆریانە یان ئەو ئاوەڕۆیانە بۆ پاککردنەوەی ئاوی خواردنەوەی هاووڵاتیان لە هەولێر؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک شێخ یەحیا، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەکاتێکدا کە کارەبایان بڕیبوو لەسەر هەولێر، توانیمان چارەی ئەو گرفتە بکەین، ئاوی پاکی خواردنەوە دابین بکەین بۆ دانیشتوانی هەولێر، من لێرەدا بە ئەرکی خۆم ئەزانم سوپاسێکی زۆر پێشکەش بە جەنابی وەزیری پشەسازی و وزە بکەم بۆ ئەو یارمەتیەو هاوکاریە و ئەو هەماهەنگی کردنە لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی بۆ خزمەتی خەڵک، بابەتی ئاوی خواردنەوە لە هەولێر ئەوە بابەتێکی زۆر کۆنە. وەکو دەزانین ئاوی هەولێر لە دوو سەرچاوە دێت: لە ئیفرازەوە، لە بیرەکانەوە، نزیکەی دوو سەد بیرێکمان هەیە، ئەوەی ئیفراز هەموو جار پێویستی بە خاوێن کردنەوە هەیە بۆ ئەوەی بگاتە ماڵان، ئەو ئاوە ببێتە(میاه صالحة للشرب) هی بیر ئاوێکی باشە پاک وخاوێنە، بەڵام پێویستی بە مامەڵە کردن هەیە، ئێستا تەقریبەن گرفتی ئاوی هەولێر چارە

کراوە، بەڵام زیادڕۆیی هەیە، کێشە هەیە ئەو کێشانە لە کۆمەڵێک هۆکار هاتووە، بۆڕیەکان کۆنن، زیادڕۆیی هەیە هەروەها لەلای خۆمانەوەش پەزیرایان بەشێوەی پێویست نییە، بە بەردەوام ئێمە خەریکی ئەم بابەتانەین هیواشمان وایە کە هاوولاتیان یارمەتیمان بدەن کە زیادڕۆیی نەکەن وهەروەها ئاگاداری شارەوانی بکەن کە بینیان بۆ نموونە بۆڕییەک لە جێگایەکەوە شکاوە ئاو دەرئەدا ئاگادارمان بکەن تاکو تیمی چاککردنەوە بنێرین وچاکی بکەنەوە.

لێرەشدا باش ئەزانن کە ئەچن بۆڕییەک چاک بکەن ئەبێ ئەرزەکە بکۆڵن دیسان تووشی گرفتێکی تر ئەبین، جادەکە دەکۆڵدرێ وقیرپشمان نییە یان دووبارە قیری بکەین گرفتەکان بە یەکتری بەستراون وئاسانیش نییە ئەوەی راستی بێت. بابەتی هۆکاری بۆڕییەکان کە زۆربەیان کۆن بوونە وئاو دەرئەدەن، من کە لە لەندەن بووم لەگەڵ وەزارەتی دەرەوەی بەریتانیا باسی ئەم بابەتانەی گشتیمان کرد ولەگەڵ رێکخراوی(O.D.A) کە سەر بە وەزارەتی دەرەوەیە، وەزارەتی یارمەتی دەرەوە وەکو یارمەتیدانی جیهانی سێ وشتی وا ئامیرێکی پێشکەش کردم وئامێرەکەیان نارده ئێرە لە لەندەنەوە لەگەڵ ئەندازیاری خۆیان ئامێرەکە وەکو ئامێری نۆڕینی دڵە، ئامێرێکی بیستەرە، سەماعەی پێوەیە کە لەسەر بۆڕی رێگا داندرا بە سەماعەکە ئەزاندری لە کوێ ئاو دەر ئەداو. لەکوێ کەم وکوڕی هەیە؟ ئێمە ئەوەشمان بەکار هێناوە لەو ئامێرە هەستیارە یەک دانەیان ناردبوو ئامێرێکی سەرەتایی نارد ووتیان دەتوانن لێرەش دروستی بکەین، خۆش بەختانە من ناردم بۆ پیشەسازییەکانی خۆمان لە وەزارەت، چەند دانەیەکیان لە(Made in Britain) مانای دەستکردنی بەریتانیان لە هی وان باشتریشیان دروست کرد، لەو هەستیارتر، لەبەر ئەوەی بە رۆژ ناتوانین ئەو ئامێرە بەکار بهێنین لەبەر دەنگی سەیارەو دەنگی دەوروبەر. جا ئەبێ نیوە شەو بەکاری بێنن، جارو بار ئەچن فەحصی پێ ئەکەن و سوودی لێ ئەکەین، بەهۆی ئەوەش توانیومانە چەند بۆڕیەک وچەند جێگایەک کەشف بکەین. بێگومان ئەمە گرفتێکی گرنگە بۆ پیس بوونی ئاوەکە ئەگەر بۆڕیەک کۆن بوو لە جێگایەک ئەوە ئاوی پیسیش ئەچێتە ناوی، لە بابەتی پاکسازی کردنی ئاویش هەندێ رێکخراو هەنە هەموو جار یارمەتیمان ئەدەن و هەروەها لەچوارچێوەی پرۆژەکانی بریاری(٩٨٦) دیسان تێدایە کە یارمەتی وەزارەت بدرێ چ بۆ دابین کردنی ئاوی خواردنەوە یاخود بۆ پەزیرایی وبەگشتی ئەم شتانەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر. کاک شێخ یەحیا بەدواداچوونێکی هەیە.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سوپاسی وەڵامەکانی ئەکەین. ئەوەی سەرنج رائەکێشێت باوەڕ ناکەم بەو گرانیە، بەو زەحمەتە بێ. بۆ نموونە خەم خواردنی ئاوی گەڕەکێکە کارەبای گەڕەکێک ئاوی پاک پەیوەندی بە ژیان ومنداڵ وگەورەی ماڵەکان وگەڕەکەکانمانەوەیە. هەندێ گەڕەک هەیە کە بۆنی لێ دێت ئاوەکەیان

ناخورێتەوە خەمی ئاو خواردنیان زۆرە ئەگەر ئەو ئاوە بخۆن نەخۆش دەبن تکامان وایە تۆزێ زیاتر بایەخ بدەن بەو لایەنەوتۆزێ هەنگاوەکانیان پەلەتر بێ وگەڕەکەکانیش زۆر ئاشکرانە، چەند فەرعێک لە ئازادی، چەند فەرعێک لە سەیداوە وچەند شوێنێک لەگەڕەکی عەسکەری ئەوە حالیەتی. جگە لەمەش حالەتێکی تر هەیە حەز ئەکەم لەیاد نەچێت، هەندێ گەڕەک هەیە سێ ڕۆژ جارێک ئاویان بۆ دەچێت و گەڕەکی مەلایان لە سێ ڕۆژ جارێک ئاوەکەیان بۆ ئەکرێتەوە جگە لەم سێ ڕۆژە ڕەنگە نەیان دەنێ جا ئەگەر ئاوەکەشیان ئاوی پیس بێ ئەوە خراپترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ کاک شێخ یەحیا. جەنابی وەزیر ئەگەر چ بەدواداچوونی هەیە فەرموو.

بەڕێز حسێن سنجاری/وەزیری شارەوانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش سێ هەفتە کۆبوونەوەیەکمان لەگەڵ ڕێکخراوە خێرخوازەکان کرد کە گرفتی ئاو، واتە دابین کردنی ئاوی خواردنەوە جێبەجێ بکەین ومن بە ڕاشکاوی ئەڵێم لەماوەیەکی کورتدا ئەم کێشەیە بە تەواوەتی چارە ئەکرێ. سوپاسی ئەو بایەخ پێدانە ئەکەم لەبەر ئەمە بابەتێکی زۆر گرنگەو لەبەر گرنگی ئەوەش نووسراوێکمان دەربارەی ئاوی هەولێر بۆیان ناردووە، ڕەنگە جەنابتان ئەو نووسراوەتان دیوە و بەردەوامی ئێمە ئەو چاودێریە ئەکەین. بێگومان کەم وکورتی هەیە وئێمە بەڵێنمان داوە لەسەر ئەوەی کە ئەم کەم وکورتیانە نەهێڵین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیر، پرسیارەکان کە ئاراستەی جەنابی وەزیر کرابوون تەواو، ئێمە سوپاسی ئەندامانی پەرلەمان دەکەین بۆ ئەو بەدواداچوونەو ئەو پرسیارانە ومواخەلاتانەیان، و سوپاسی بەڕێزان جەنابی وەزیری ڕۆشنبیری جارێکی تر وجەنابی وەزیری شارەوانی دەکەین بۆ ئامادەبوونیان و وەڵامدانەوەی پرسیارەکان بەشێوەیەکی تێرو تەسەڵ. ، سێ پرسیاری ترمان بۆ سەرۆکایەتی هاتووە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە بۆ ئەوەی بنێرین بۆ وەزیرانی پەیوەندیدار. یەکێکیان بۆ وەزیری گواستنەوەو گەیاندن، دەربارەی توانایان چییە وەکو وەزارەت بۆ پەیوەندی لەنێوان هەرێم و دەرەوە، مەبەستی تەلەفۆناتە، چی کراوە لەم بارەیەوە؟ پرسیارەکەی ئەوەیە. پرسیاری دووەمی کاک حسێن عەلی کەمال دەربارەی ئەو پرۆژانەیە بەتایبەتی هەندێک کە کراوە لەکابینەکانی تر گەیشتە کوێوە ئایا جەدوایەکی ئابووری هەبووە یان لەسەر تۆژینەوەیەکی ئابووری بووە؟ پرسیاری ئەویش لە بۆ وەزارەتی پیشەسازی و وزە بەتایبەتی لەسەر بابەتی پاککردنەوەی نەوتی شیواشۆک، پرسیاری سێیەم هەم دیسان لەلایەن بەڕێز حسێن عەلی کەمال بۆ وەزارەتی کشتوکاڵ وئاودێریە دەربارەی ئەو کۆگایانەی کە کەرستەی یەدەگیان تێدا بووە، ئەپرسێ چارەنووسی ئەو کۆگایانە چی لێ هاتووە؟ ئێمە هەر سێ پرسیار ئاراستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران دەکەین بەپێی یاسا ئەوانیش ئاراستەی وەزیری پەیوەندیدار دەکەن هەر

کاتێک وەڵامان بۆ هاتەوە لەکاتی ماوەی یاساییدا بەتەئکید ئێمە ئاگاداری ئێوەی بەڕێزی دەکەینەوە، بۆ ئەوەی ئامادە بن لەو گفتوگۆیەدا.

بۆ ئەمڕۆ دانیشتنەکەمان تەواو بوو، سوپاسی ئێوەی بەڕێز دەکەین. بۆ سبەی تکامان وایە سبەی پێش سەعات (٩٫٣٠)دانیشتنێکمان هەیە دانیشتنەکەش تەرخان کراوە بۆ خوێندنەوەو گفتوگۆ کردنی ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ کە وەکو لیژنەیەک ڕاپۆرتێکی هەمە چەشنەی ئامادە کردووە دەربارەی بارودۆخی ئەمڕۆی کوردستان ودیدو بۆچوونی ئەوان وجەنابی وەزیری ناوخۆ ئامادە ئەبێت بۆ ئەوەی گفتوگۆی ئەو ڕاپۆرتە بکرێت، لە سەعات(٩٫٣٠) ئامادە ئەبێت بۆیە داوا دەکەین لەگشت ئەندامانی پەرلەمان کە پێش سەعات(٩٫٣٠)لێرەبن چونکە کاتەکە دیاریکراوە ودوایی ئەویش وەکو وەزیری ناوخۆ کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی وەزیرانی هەیە ئەبێ ئاگامان لەکاتەکە بێت، وا بەرنامەمان کردووە بۆیە ئەندامانی پەرلەمان پێویستە پێش سەعات(٩٫٣٠)لێرەبن بۆ ئەوەی ڕێک لە(٩٫٣٠)دانیشتنەکەمان بکەین، کاک د.ئیدریس فەرموو.

بەڕێز د. ئیدریس هادی سالح/وەزیری پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

نازانم ئەو پرسیارەی ئاراستەی من کرا دەتوانم وەڵامی بدەمەوە یان بۆ دانیشتنێکی ترە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بۆ دانیشتنێکی ترە، سوپاس. کاک دکتۆر ئیدریس زۆر بە دەنگەوە هاتووە سوپاسی دەکەین، ئەینێرین بۆتان بەپێی دەستوور پاشان وەڵامەکەی بە ڕێک وپێکی بدرێتەوە، وای بۆ دەچم پێویستی بە سەرژمێری وژمارەوە هەبێت ولە بەرنامەی کاری ئەمڕۆشماندا نییە، ئەمە هەموو جارێک کە ئەندامانی پەرلەمان پرسیار دەکەن ئێمە لەپێشەکی دانیشتنەکەدا پرسیارەکان ئەخوێنینەوە بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان ئاگاداربن کە پرسیارەکەیان ئاراستەی سەرۆکایەتی دەکرێن. بۆ ئەمڕۆ سوپاستان ئەکەین، سبەی لێرە یەکتری ئەبینینەوە، سوپاس. دانیشتنی ئەمڕۆمان تەواو..

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا **سکرتێری ئەنجوومەن**	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا** **جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**جوهر نامق سالم** **سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١١)

چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢٥

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (١١)

چوارشەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢٥

کاتژمێر (١٠،٣٠)ی سەر لەبەیانی ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٦/٢٥ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و بە ئامادەبوونی بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا سکرتێری ئەنجوومەن دانیشتنی ژمارە(١١)ی ئاسایی خولی یەکەمی ساڵی ١٩٩٧ی خۆی سازدا. بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان و سکرتێری ئەنجوومەن ڕادەی یاسایی کۆبوونەوەیان چەسپاند ئامادەبووان (٥٤) ئەندام بوون و بەرامبەر بە ئامادەنەبوونی(٤٧) ئەندام. ئەم بەڕێزانە ئامادە نەبوون:

بەرنامەی کار:

*** گفتوگۆکردن لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ، بە ئامادەبوونی ڕێزدار وەزیری ناوخۆ.**

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان. دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکات. بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان ١٩٩٧/٦/٢٥بریتیە لەیەک خاڵ، ئەویش گفتوگۆکردن لەسەر ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ بە ئامادەبوونی بەڕێز وەزیری ناوخۆ کاک فازڵ میرانی. لیژنەی ناوخۆ ئەگەر تەشریف بێنە ئێرە، لیژنەی ناوخۆ ڕاپۆرتەکەی ئەخوێنێتەوە و ئەچنە جێگەی خۆیان. جەنابی وەزیری ناوخۆ تەشریف دێنێتە سەر مەنەسە بۆ ئەوەی وەڵامییان بداتەوە یان خاڵەکانی ڕاپۆرتەکە ڕوون بکاتەوە، پاشان لیژنەی ناوخۆ موداخەلەی دەبێ دواتر جەنابی وەزیریش موداخەلەی تری دەبێ، کاتەکەشی تەرخان کرابوو بە سەعات و نیوێک، بەڵام بەداخەوە وا نزیکەی سەعاتێکی ڕۆیشت هەرچەندە ئێمە چەند جار دووپاتی دەکەینەوە بۆ ئەندامانی پەرلەمان، تکایە ڕەچاوی کات بکەن، دوێنێش وتمان سەعات (٩،٣٠) لێرە ئامادەبن، بەڵام هەندێ لە ئەندامانی پەرلەمان سەعات (١٠)ش نەگەیشتبوونە ئێرە، ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان لە هەندێ دانیشتن (٥-٦)دەقیقە دوابکەوێ قەیناکە بەڵام کە دانیشتنێک کاتی دیاریکرا، وەزیر دەستی لە کاری خۆی هەڵگرتووەو هاتووە بۆ ئێرە کاتەکەمان بۆ دیاری کردووە، بەتایبەتی ئەمڕۆش کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی وەزیران سەعات (١١)دەست پێ دەکات، باشتر وابوو ڕەچاوی ئەمە کرابا کە وتمان پێش وەخت، پێش وەخت باشترە، واتە بەرنامەی خۆیان وا دابنێن، کەچی تر با دوا نەکەوین، ئێستا ئێمە لەو سەعاتە لەوانەیە زۆر شتمان کردبا، لیژنەی ناوخۆ با بفەرموێ ڕاپۆرتەکەیان

بخوێنێتەوە، برادەرانی وەزیری تر ئەگەر ئیشیان هەیە ئازادن، سوپاسیان دەکەین ئەگەر حەزیش دەکەن ئامادەبن ئەوە بۆ خۆیان بەجێ ماوە، فەرموو کاک محەمەد سەعید یەعقوبی.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الى/ رئاسة المجلس الوطني لكوردستان العراق الموقرة

م/ محضر الاجتماع الشهري (نيسان)

اشارة الى توجيهاتكم المؤرخة في ١١/٣/١٩٩٧ والحاقاً بتقريرنا المرقم «١» في ٢٩/١/١٩٩٧حول نشاطات اللجان البرلمانية بدءاً من الدورة البرلمانية الحالية و لحد اليوم. فقد عقدنا سلسلة من الاجتماعات وكذلك قمنا بزيارة وزارة الداخلية و بعد المداولة مع السيد الوزير والمدير العام والمستشار القانوني للوزارة حول المهام والواجبات الملقاة على عاتق الوزارة بشأن تطبيق القوانين الواجب تنفيذها ومراقبة تنفيذها من قبلها وبعد دراسة المنهاج الوزاري للكابينة الثالثة التي أولاها البرلمان ثقتها وخاصة ما يتعلق منها بالشؤون الادارية وحماية الأمن والاستقرار والممتلكات العامة والخاصة وبعد توجيه مجموعة من الاسئلة حول مجمل تلك النشاطات خاصة وقد مرت فترة اكثر من ستة أشهر على تشكيل الكابينة الحالية مما يستوجب تقييمها من قبل اللجنة الداخلية في البرلمان عليه فقد توصلنا الى مايلي:

بالنسبة إلى قانون وزارة الداخلية رقم(٩) في ١٩٩٣

اولاً - أ - ان الابنية الخاصة بالوزارة تم تعميرها و تأثيثها بحيث تلائم اداء الواجبات فيها.

ب - تم تعيين معظم رؤساء الوحدات الادارية في الاقضية والنواحي وتم اعادة بعض الادارات الحكومية فيها.

ج - تمت اعادة تنظيم ملاكات الشرطة والآسايش وتعيين عدد غير قليل من الضباط والافراد مع هذا فان الاجهزة الامنية لاتزال دون مستوى اداء مهامها على الوجه المطلوب في حماية المواطنين وممتلكاتهم وغيرها من الواجبات.

د - وكما علمنا من مسؤولي الوزارة بانه قد تم شراء عدد من السيارات وأجهزة الاتصالات السلكية واللاسلكية وغيرها من المتطلبات لاستخدامها من قبل اجهزة الشرطة والآسايش والمديريات الاخرى التابعة للوزارة لتمكينها على القيام باداء واجباتها على الوجه الاكمل.

ثانياً - لاحظنا بان بعض المناصب الحساسة التي هي ضمن ملاك ديوان الوزارة لم يتم اشغالها لحد الآن ومنها تعيين وكيل وزارة وكذلك عدم تشكيل محكمة قوى الامن الداخلي وتشكيل مديرية الاقامة والجوازات وهيئة التفتيش الاداري.

ثالثاً - عدم اصدار النظام الداخلي والذي بموجبه تحدد مهام واختصاصات جميع تشكيلات الوزارة كما جاء في المادة الخامسة من قانون وزارة الداخلية.

رابعاً ـ نرى بان يقتصر حمل السلاح داخل المدن والقصبات على قوى الامن الداخلي وبقدر الضرورة حيث يلاحظ بان العشرات من المسلحين يتواجدون داخل المدن والقصبات من غير افراد قوى الامن الداخلي وهم بغير علامات مميزة كونهم تابعين لاحدى مؤسسات الحكومة وهذا يؤدي حتماً الى تسرب عناصر تخريبية الى داخل المدن والقصبات وليس بخاف ما يترتب على ذلك من اخطار وحدوث جرائم و سلبيات اخرى فوجود السلاح بحد ذاته يغري ضعاف النفوس ويسهل لهم الاجواء لأرتكاب الجرائم من سطو وقتل وسرقة سيارات.

خامساً ـ يلاحظ ان الوزارة قد قامت بتهيأة بعض الوسائل الضرورية من سيارات وأجهزة كومبيوتر لشرطة المرور والتي قامت بترقيم السيارات الأن الملاحظ بأنه لازالت توجد سيارات خالية من الارقام أو تحمل أرقاماً اجنبية وأخرى ذات زجاجات معتمة او ذات ستائر خلفية او جانبية تحجب ما بداخلها وليس بخاف ما في ذلك من محاذير أمنية وسلبيات لا نرى داعي لذكرها.

سادساً ـ يلاحظ انه لدى اصدار الاوامر الى قوى الامن الداخلي لاتخاذ اجراءات معينة وخاصة مايتعلق منها بمنع المتاجرة بالسلاح أو بيع الادوية خارج الصيدليات وغيرها من الظواهر السلبية فان هذه الاجراءات لاتستمر لحين القضاء على شأفة تلك الظواهر.

سابعاً ـ سبق وأن اسندت مهمة حماية الامن والاستقرار في مدينة أربيل الى قوات اللواء الخاص (لواى تايبه‌تى) وقد قامت تلك القوات باداء واجبها على أتم وجه مما يستوجب منا الشكر والتقدير... ولكننا لاحظنا اخيراً انه بعد إنهاء مهمة القوة المذكورة وسحبها من أربيل فقد لوحظ أزدياد نسبة الجرائم من قتل وسرقة سيارات وحوادث اطلاق النار... الخ. عليه نرتأي اعادة تكليف المهمة بنفس القوات ولحين استتباب الامن والاستقرار في المدينة بصورة نهائية.

ملاحظاتنا حول قانون الاحزاب رقم «١٧» لسنة ١٩٩٢

يظهر بان عدد الاحزاب المجازة من قبل وزارة الداخلية لحد الآن هي (١١) حزباً وهنالك طلبات (٣) احزاب هي تحت الدراسة. الا أن لنا بعض الملاحظات العامة عن السلبيات في الممارسات الحزبية التي تخالف أحكام قانون الاحزاب المعمول بها في أقليم كوردستان نجمل تلك السلبيات بمايلي:

١ـ تنص المادة التاسعة من قانون الاحزاب وجوب قيام الاحزاب المجازة باعلام وزارة الداخلية لدى فتحها لاي فرع لها خارج الاقليم ويظهر بانه ولحد الآن ان الوزارة لم تبلغ بذلك من قبل الاحزاب.

٢ـ ألزمت المادة الخامسة عشرة من هذا القانون وجوب التزام جميع الاحزاب المجازة بنبذ الارهاب وأحترام القوانين وأستقلال القضاء وعدم تنظيم تشكيلات عسكرية أو شبه

عسكرية وأحترام النظام العام ... الخ. الا انه لم تلتزم بذلك الاحزاب ولايخفى على أحد مدى تأثير ذلك على مجمل الاوضاع في الاقليم وكذلك على مستقبل التجربة.

٣- لحد الآن لم تقم الوزارة اية دعوى أزاء الاحزاب التي تخالف بنود قانون الاحزاب وموادها كما أوجبت ذلك المادة (١٧) من هذا القانون.

٤- ان الوزارة لم تصدر التعليمات لحد الآن المشار اليها في المادة (٢٠) من هذا القانون.

٥- يلاحظ بان هناك أحزاباً تمارس نشاطاتها في الساحة الكوردستانية ومنذ سنوات إلا انه لم يرد ذكرها ضمن القائمة الواردة الينا والخاصة باسماء الاحزاب المجازة.

ملاحظاتنا حول قانون الجمعيات رقم «١٨» لسنة ١٩٩٣

يتبين من القائمة الواردة الينا من وزارة الداخلية بان عدد الجمعيات والنوادي والمنظمات والاتحادات والمراكز الثقافية والاجتماعية والنقابات والمؤسسات الخيرية هي (٦٢) جمعية. وملاحظاتنا بصدد تنفيذ أحكام هذا القانون هي:

١- يوجب القانون بانه على الجمعيات ان تقوم بتنظيم سجلات تتضمن اسماء جميع منتسبيها وعناوينهم وجنسياتهم ومهنتهم وهيئاتها العامة وسجل آخر يتضمن الواردات والمصروفات وسجل رابع تسجل فيه ممتلكات الجمعية وتصديق ذلك لدى كاتب العدل ويظهر بأن الجمعيات لم تلتزم بذلك.

٢- كما أوجب القانون على الجمعيات أن تقوم بتنظيم سجلات وتنظيم ميزانياتها السنوية وتصديقها من قبل كاتب العدل وتهيأة ذلك تمهيداً لتدقيقها من قبل مدققي وزارة المالية و يستدل من المعلومات الواردة الينا بانه عدا جمعيتين فان بقية الجمعيات لم تلتزم بما أوجب القانون عليهم من هذه الناحية.

٣- ان وزارة الداخلية لم تقم باتخاذ أية اجراءات تجاه مخالفي أحكام هذا القانون من قبل الجمعيات لحد الآن.

٤- لدى إستفسارنا من الوزارة (مديرية الجمعيات) لتزويدنا بقائمة بعدد الجمعيات المجازة. فقد أجابت بان العدد هو(٦٢) جمعية وقد ضاعت أو اتلفت أوليات جميع تلك الطلبات وخلال الحوادث التي مرت على أربيل العاصمة. لذا فان لجنتنا ترى ضرورة اصدار بيان من قبل وزارة الداخلية لابلاغ تلك الجمعيات ضرورة مراجعة الوزارة بغية تقديم جميع المعلومات المتوفرة لديها الى الوزارة اعتباراً من يوم تأسيسها وتنظيم أضابير لكل جمعية تتضمن كافة المعلومات المطلوبة لكي تكون الوزارة على بينة من أمر كل جمعية.

ملاحظاتنا حول قانون حماية الاجانب رقم «٦» لسنة ١٩٩٢

أوجبت المادة الاولى الفقرة الثانية من القانون أعلاه بان الشخص العامل مع المنظمات الاجنبية عليه أستحصال موافقة الجهات المختصة تجيز له العمل مع تلك المنظمات وحيث أن ذلك من إختصاص وزارة الداخلية (المديرية العامة للاسايش) الا ان وزارة الداخلية لا تعتبر

ذلك من إختصاصاتها.

ملاحظاتنا حول قانون معاقبة حيازة واستعمال وصنع المتفجرات رقم (٨) لسنة ١٩٩٢.

ورد في جواب أستفسارنا من وزارة الداخلية حول مدى تنفيذ هذا القانون وما اتخذ من اجراءات لمنع ظاهرة حيازة وحمل وصنع وإستعمال المتفجرات فقد تبين بان الوزارة أصدرت أوامرها الى أجهزة الشرطة والآسايش لاتخاذ الاجراءات القانونية ومراقبة مخالفي أحكام هذا القانون وبأستمرار.

ملاحظاتنا حول قانون الاسلحة رقم «١٦» لسنة ١٩٩٣

١- ان الوزارة قد أصدرت بياناً وخولت المحافظين صلاحية منح إجازة حمل وحيازة الأسلحة الى المواطنين.

٢- كما منحت المحافظين صلاحية اعطاء الاجازات الى مصلحي ومتاجري الاسلحة.

٣- لم نتلق أية معلومات حول مدى تنفيذ محتوى القانون وما تم من إجراءات بشأن تطبيقه ومدى إستجابة المسلحين وعامة المواطنين.

عليه ختم المحضر ووقع.

لجنة الشؤون الداخلية

احمد علي دزەيى	يوسف جميل ميران	سعيد احمد يعقوبي
رقيب حسين ملا		كانبي عزيز دزەيى

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ لیژنەی ناوخۆ، با بفەرموون بۆ جێگەی خۆیان. جەنابی وەزیری ناوخۆ ئەگەر تەشریف بێنێتە سەر مەنەسە بۆ وەڵامدانەوەی یان روونکردنەوەی ئەم خاڵانەی کە لە راپۆرتەکەدا هاتوون. فەرموو.

بەڕێز فازل میرانی/وەزیری ناوخۆ:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله حمداً يوافي نعمه ويوافي مزيداً والصلاة والسلام على سيدنا وحبيبنا محمد و من تبعه.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرەتا خۆم بە بەختەوەر دەزانم بەناوی پۆستی وەزارەتی ناوخۆی کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان ئەمڕۆ بۆ ئەم ئەرکە پیرۆزە خۆم لەناو پەرلەمانی کوردستاندا ببینمەوە، لە راستیدا سەرفرازین بەم دیاردەیەی کە پەرلەمانی کوردستان ئەو پەرلەمانەی کە لەلایەن میللەتەوە هەڵبژێردراوە بەدوای ئەرک وکارەکانی ئەو حکومەتەدا بچێ کە بڕوای پێداوە، ئەمەش

کارنامەیەک یان پرۆسەیەک بەدی دێنێ و، بەشداربوونی جەماوەر لە ڕێگەی نوێنەری خۆیەوە کە پەرلەمانە، لە دروست کردنی یاسا یان بڕیار، لە لایەکی تریشەوە چاودێری کردنی ڕاستەوخۆ یا نا ڕاستەوخۆ وەکو ئالیەتێک، وەکو نوێنەرایەتی گەلیش بۆ چۆنیەتی جێبەجێ کردنی ئەم یاسایانە، یان ئەم بڕیارانە، ئەمە کارێکی زانستی و سروشتی و پێشکەوتوانەیە لەلایەن گەلان و وڵاتانی پێشکەوتن خوازکە بیانەوێت یاسا سەقامگیر بێ و، کۆمەڵگا پارێزراو بێ لە چوارچێوەی ئەو یاسایەدا. سوپاسێکی بێ پایان بۆ ئێوەی بەڕێز بۆ ئەم دەرفەتە بۆ ئەوەی جەماوەریش لەم چاوپێکەوتنانەدا ئاگادار بێ ئەو بیروڕایەی ئەوان ناتوانن ڕاستەوخۆ ئاراستەمان بکەن با لە ڕێگەی پەرلەمانی خۆیانەوە ئاراستەمان بکەن و، ئەو دیاردانەی کە ئەوان لێی نارەحەتن یان جێگەی شوکرو تەقدیرن لەڕێگەی نوێنەرانی خۆیانەوە بخەنە بەردەممان بۆ وەڵامدانەوەیان.

لێتان شاراوە نییە کابینەی سێیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان بە گشتی و، وەزارەتی ناوخۆ بەتایبەتی لە دوای کۆمەڵێک ڕووداوی سەرئەنجامی شەڕی ناپیرۆزی ناوخۆ کە شەڕخوازان سەپاندوویانەتە سەر میللەتی کوردو ئەزموونە پیرۆزەکەیدا، لە وەزارەتی ناوخۆی ئێمە دەتوانم بڵێم لە سفرەوە دەستمان پێکرد چونکە نەک تەنها پێداویستیەکانی کار کردنی ڕۆژانەی کارمەندانی وەزارەت لەناوبرا بوون، بگرە هەرچی تۆمارو بەڵگەنامەو و فایل و تەنانەت دۆسێی کارمەندانی وەزارەتیش سوتێنرا بوون، لەبەر ئەوە ئەمەی لە ڕاپۆرتی لیژنەی کاروباری ناوخۆی پەرلەماندا هاتووە من ئەڵێم زۆر بە ڕاشکاویەوە داوایان کردووە ئەگەر ئێمە بەراوردی بکەین بە ئاستی ئاوات و پێداویستیەکانی ئاسایی جەماوەری خۆمان لەم بارودۆخەدا، بەڵام نەبوونی ئەو پێناسێن و ئەو بەڵگەنامانە و نەبوونی ژێرخانێک (البنية التحتية) بۆ جهازێکی کارگێری گرنگ، کە بەرپرسیارە لە سەقامگیر کردنی ئاسایش بۆ پاراستنی گیان وسەر ومالّ و کەرامەت و بەهاپیرۆزەکانی نیشتمان پەروەرانمان، دیسان ئەڵێم کارێکی سەخت بووە کە ئێمە تووشی هاتین، لێرەدا من هەموو تێبینیەکانی لیژنەی ناوخۆی پەرلەمانی پیرۆز بە سنگێکی فراوانەوە وەردەگرم و، دیسان دەڵێم بە بەراورد بۆ خواست و ئاواتەکانی بارودۆخی ئەمنی و کارگێری خۆمان زۆر کەمە، بەڵام بۆ ئەوەی واقیع بێن بە شێوەیەکی زانستی دەبێ مرۆڤ هەمیشە بەراوردێک بکات لە نێوان ئاوات وتوانای جێبەجێ کردنی ئەو ئاواتە، توانای هێنانەدی ئەو ئاواتانە، ناکرێ ئێمە بیان کەینە بەڵگەیەک بۆ ئەوەی ئێمە ئاواتەکان بەجێ بهێڵین و فەرامۆشیان بکەین، بەڵام ناکرێش ئاواتەکەش دوور بخەینەوە لە قەوارەی توانای بەدیهێنانی بۆ ئەوەی وەکو ئاوات بمێنێ، پێویستە ئێمە هاوشانی یەکتر هەوڵ بدەین ئەو ئامانج و ئاواتانەمان بهێنینە دی بۆ ئەوەی پێکەوە بگەین بەو ڕادەیە کە پێویستی و خواستەکانی جەماوەری میللەتەکەمان جێبەجێ دەکات.

پاش ئەم دەست پێکە دێمەوە سەر کۆمەڵێ کار، لە ڕاستیدا من بە ساکاریەوە دەڵێم نامانەوێ لە دەروازەی دەسکەوتەوە باسی بکەین بەڵکو لە دەروازەی ئەنجامدانی ئەرکەکانی بە ئێمە سپێردراوە لە قەڵەم دەدەین، چونکە دەسکەوت ئەوەیە کە لەسەرەوەی ئەرکەکانی تۆ بێ، واتە زیاد

لەسەر ئەرکەکانی خۆت خزمەتگوزاری پێشکەش بکەی ئەوە بە دەستکەوت دەژمێردرێت، ئێمە لە وەزارەتی ناوخۆ ئەوەی کردوومانە و ئەوەی دەشی کەین تا دەگەینە ئەو رادەیەی کە جێگەی رەزامەندی جەماوەری نیشتمان پەروەری کوردستان بێ ئێوەی بەرێز کە نوێنەری ئەون بەو رادەیەی کە لە توانا دایە بە ئەرکی دەزانن و، پێکەوە هەوڵ ئەدەین لەدوای ئەرکەکان موەفەق بین ئەوەی لە دوای ئەرکەکان بێ بەدەستکەوتی لە قەڵەم بدەین. لەبەر ئەوە لەدوای دروست کردنەوەی ژێرخانی(البنية التحتية) هەیکەلی وەزارەتی ناوخۆ لە وەزارەتەوە بەرەو خوار یان لە ئاسایش و پۆلیسی هاتوچۆ و فریاکەوتن و بەرگری شارستانی بەرەو سەرێ.
لە راستیدا بۆ ئەوەی پەرلەمانتارە بەرێزەکان ئاگاداربن ئێمە گرنگیمان بە هەیکەلی ژێرخان داوە لە پۆلیس و ئاسایش و هاتوچۆوە دەستمان پێ کردووە بە دروست کردنەوەی ئەو بنکە و بەرێوەبەرایەتیانەی پۆلیس و ئاسایش و بەرگری شارستانی کە تێک درابوون، سوتێندرا بوون، رووخێندرا بوون ئێمە لەوە دەستمان پێ کردووە، ئەمڕۆ بە سەرفرازیەوە پێتان رادەگەیەنین کە لە داخلی شاری هەولێرو زۆربەی زۆری قەزا و ناحیەکان هەموو بنکەکانی پۆلیس و ئاسایش ئاوەدان کراونەتەوە. لە داخلی هەولێر ژێرخانیان بنیات نراوەتەوە نەک لەرووی کەمیەوە بەڵکو ئێمە گرنگیەکی تایبەتیشمان لە رووی نەوعیەوە پێداوە، چونکە بەدیدی ئێمە بۆچوونەکانی کابینەی سێیەم و بریار و یاسایەکانی پەرلەمان ئەگەر ئێمە پۆلیسێک و ئاسایشێکی نەوعیمان نەبێ ناتوانین وەکو پێویست یاسا و بریارەکان ئەنجام بدەین یان جێبەجێ بکەین، لەبەر ئەوە ئێمە بێجگە لە جێگیر کردن و دیاری کردنی میلاکاتی پۆلیس و ئاسایش و مرور ئێستا بە رێکوپێکی خولی رێنیشاندان بەتایبەت بۆ کادیرەکانی ئاسایشمان کردۆتەوە، واتە ئێمە و ئاسایش فەهمێکی هاوبەشمان هەبێ بۆ پێناسەی ئاسایش، دەمانەوێ فێریان بکەین کە ئاسایش و پۆلیس لە خزمەتی گەل دا بێ، لە خزمەتی نیشتمان دابێ، دەبێ مەفهومی پۆلیسی و ئەمن و سەرکوتکەری لە مێشکی دەزگای خۆماندا دەربێنین، بۆ ئەوەش دەبێ ئەم دەزگایانە دووبارە بروا بە خۆیان بکەنەوە، دوای ئەوەی بەداخەوە بۆ چەند ساڵێکی رابردوو لە بەیەکەوە کارکردن و ماوەیەکیش بەسەر کابینەی سێیەمدا رۆیشتووە کە چی هێشتا لە ئەنجامی هەندێ هەل ومەرجی دەوروبەری یان بارودۆخی بابەتیانە یانیش بارودۆخی خۆیی حکومەتی هەرێمی کوردستان ئەو بازنە بزرەی ئەو دەزگایانەی پەیدا نەکردۆتەوە، واتە دەمانەوێ ئەم دەزگایانە بروا بەخۆیان بکەن کە ئامێری سەرەکی جێبەجێ کردنی یاساکانی حکومەنی هەرێمی کوردستانن.
ئێمە داکۆکیمان لەمە کردووە بەبێ ئەوە ئێمە ناتوانین جێبەجێکەری یاساکانی خۆمان بین، بە سەرکوت کردن وهێز یاسا جێبەجێ ناکرێت، بەڵێ لە کاتی رووبەروو بوونە لەگەڵ تاوان و تۆری تێکدەر ئەمە پێویستە وەک لە هەموو دنیادا هەیە، بەلام خەڵک تفاعلی جەماوەر لەگەڵ یاسا تەنها لە رێگەی یاسادانانەوە نابێ، ئەبێ ئەو لایەنەی یاساکە جێبەجێ دەکات رێ خۆشکەر بن بۆ ئەوەی جەماوەر تەفاعلیان لەگەڵدا بکات لە چۆنیەتی جێبەجێ کردنی یاساکە، ئەگەر نا یاسا

ئەبێتە شتێکی بڵند و خەڵکێک ئیستعابی ناکات، سەرەرای ئەوەی ئێمە لیژنەی تەسقیفی لە دەزگاکانی راگەیاندن و لە تەلەفزیۆن بۆ خەڵکەکە دەربێنین، بەڵام دیسان بۆ رادەی فکری کۆمەڵایەتی ئێمە، بەدیدی ئێمە رەوشنبیریی یاسا یان تێنەگەیشتنی یاسا تەفاعلی خەڵکەکە، هۆکارێکی بنەرەتی و راپەراندنە ئەوانەی یاسا جێبەجێ دەکەن، خەڵکەکە تێگەیەنن کە ئەم یاسایە جێبەجێ کردنی لە سوودی ئێوەیە، ئێمەش بەم شێوەیە جێبەجێی دەکەین ئەبێ هاوکاریمان لەگەڵ دا بکەن، ئەوسا یاسا لە یاسادانان لە تێگەیشتن، یاسا لە جێبەجێ کردن، هاوشان بەرەو ئامانجێکی یەکگرتوو ئەویش بوونی یاسا بە جێبەجێ کراوی نەک بوونی یاسا لەسەر رەفەکان یان لەناو ئەرشیفەکان، ئەمە لە پرۆگرامە هەرە بنەرەتیەکانی وەزارەتی ناوخۆیەو، کادرمان تەرخان کردووە بۆ ئەم کارە ئێمە بروامان بە سەختی کارەکە هەیە، بەڵام بۆ ئەم بڕوایەش بڕوایەکی لەوە بەهێزتر هەیە کە هاوشانیەتی ئەویش پێویستی ئەنجامدانی ئەم ئەرکە مێژوویی یە کە لەسەرشانی ئێمەدا کەوتووە، بۆ ئەم مەبەستە هەوڵمان داوە کەوادیری پۆلیس و ئاسایش بەو رادەیەی کە تا ئێستا دەکرێ خەڵکی شیاو بۆ شوێنی شیاوی خۆی دابنێین، ئەمە لەغوی یان رەتی ئەوە ناکات هێشتا خەڵکانێکی ناشیاو لە جێگای ناشیاو دان، بۆ ئەوەی ئێمە پەرلەمانی خۆمان بەشێوەیەکی واقع بینانە بخەینە سەر خاڵەکانی کە ئەمرۆ ئێمە روو بەرووی بووینەتەوە. ئەمەش نەک لە بێ توانایی و لەبیرنەکردنەوەیە، بەڵکو لە ئەنجامی بارودۆخێکە کە ماوەیەکی کورتە ئێمە میراتگرینە، هێشتا ئەو هەل و مەرج و ئەو دەرفەتەمان بۆ نەرەخساوە لەرووی زەمەنیەوە، کە بەتەواوی ئیشەکان وەکو ئێوە یان لیژنەی بەرێز ئاماژەی بۆ کردووە ئەنجام بدەین، ئەگەر نا ئەوەی لە تێبینی لیژنە هاتووە ئەوە ئامانجی ئێمەشە، ئێمە سوپاس گوزارین چونکە لەسەر ئەو رێنماییانە بەرەو ئەو ئامانجانە دەچین کە بە جووتە هەردوو لامان دەستنیشانمان کردن.

پێداویستیەکانی هێزی ئاسایشی ناوخۆ بە پێی توانا سەرپشکی(٨٠٪) لە توانای وەزارەتی ناوخۆ بۆ تەرخان کراوە، من حەز ئەکەم خوشک و برایانی پەرلەمانتار ئاگادارین ئەمە بۆ پێداویستە گرنگەکان نەک پێداویستیەکانی کەمالی داندراوە، چونکە ئێمە پێداویستیەکانی خۆمانمان کردووە بەدوو جۆر، جۆرێکیان پێویستە جۆرێکیش کەمالیە، کەمالییەکە بە مەفهومی بارودۆخی ئێستای ئێمە گونجاو نییە، ئەگەر نا ئەویش سروشتیە بۆ یاسایەک و بۆ میللەتێک کە لە بارودۆخێکی ئاساییدا بژی، هەم لە رووی سیاسی و هەم لەرووی (ئابووریی) ئیکۆنۆمی، بۆیە ئێمە لەوانەیە لەم بارودۆخەدا بە کەمالیاتی لە قەڵەم دەین و خۆمان لێ تەریک گرتووە بەو رادەیەی کە کراوە، بۆیە ئێمە تەئکیدمان کردووەتە سەر پێدواویستیەکانی هێزی ناخۆ لە مەخافری پۆلیس، لە سەیارە، لە جل و بەرگ، لە چەک وەلە سیستەمی پەیوەندییەکانی وەکو ئامێری بێتەل.

خۆش بەختانەش ئەتوانم بە بڕوایەکی زۆرەوە بەرامبەر پەرلەمان بڵێم ئەگەر بمانەوێ بەراوردی بکەین بە نۆ مانگ و دە مانگ لەمەوپێش یان دوو ساڵ لەمەوپێش هیچ بێوانەیەکی بەراوردی

نیـیـە لە نێـوان باری هێـزی ناوخـۆی لەو ڕووانەی کـە باسـمـان کـرد لەگـەڵ ئەو سـاڵ، بەڵام ئەگـەر بەراوردی بکـەین لەگـەڵ ئەوەی کـە ئێـمـە و ئێـوە دەمـانـەوێ ببـێـت لە راسـتـیـدا دیسـان من دەڵێم بوارێکی زۆرمان ماوە کە بگەینە ئەو ئاستە. دیسان ئەمە دەڵێم بۆ ئەوەی ئەم راستیە هانمان بدات کـە پێکەوە هەوڵ بدەین لە ڕێگای سـەرۆکـایەتی ئەنجـوومـەن، سـوپاسی بێ پایانمان بۆیان و بە تایبەتی بۆ جەنابی وەزیری دارایی کە زیاتر دەستێکی کراوەی هەبووە بۆ چەسپاندنی ئاسایش و گورج کردنی ئەفرادو دەزگاکانی هێزی ناوخۆی، هەر بۆ ئەمەش بۆ نەهێشتنی کەم کردنی کەمی لە پلەداران یان کادری پۆلیس و ئاسایش، ئێمە دەورەیەکی پلەدارانمان کردۆتەوە لە قوتابخانەکانی پـۆلـیـس(مـدارس الشـرطة) خۆش بەخـتـانە هەولـمان داوە ژمـارەیەکی زۆر لە مـاف پەروەران بەشداری ئەمە بکەن بۆ ئەوەی پاش خولێکی شەش مانگی ئێمە ئەفسەری پۆلیسی ماف پەروەر پێ بگەیەنین و بخەینە کار، چونکە ئەمە زۆر لە تەنگ و چەڵەمەی یاسایی ئاسایی ئێمە چارەسەر دەکات. هەم وەکو ماف پەروەرێک وەهەم ئەفسەرێکی پۆلیس ئەتوانێ دوو گرفتمان بۆ چارەسەر بکات، بەدیدی ئێـمـە هەر پلەدارێکی مـاف پەروەر ئەتوانێ ئەرکی دوو پلەدار ببـینێ یەکـێـک پۆلیسی ئاسایی، یەکێک پلەدارێکی تۆژەرەوەی دادوەری ماف پەروەر. ئەمە دیاردەیەکە هەموو حکومەتێکی نیشتمان پەروەرو پێش کەوتن خواز کە بیەوێ یاسا سەقامگیر ببێ ئەبێ کادری یاسایی بخاتە ناوکار، بۆیەش بەپێی بڕیارەکانی ئەنجوومەنی نیشتمانیی هەر هەموو بەڕێوەبەری ناحیەکان مەرجمان داناوە ئەبێ دەرچووی کۆلیژی ماف یانیش سیاسەبن وە سەرپشکیشمان داوە بە دەرچووی کۆلیژی یاسا، ئەمڕۆ بە سەرفرای ئەڵێین هەموو ناحیەکان بەڕێوەبەری ناحیەیان بۆ دانراوە هەر هەمـوویان یاسـاناسن مـەگەر تاک(١ ٪) یان (٢ ٪)دەرچووی سیـاسـە بن کـە ئەویش دوو شتی تەواکەری یەکترین.

بایەخێکی تایبەتیمان داوە بە بەندیخانەکان، چونکە هەموومان دەزانین ئەمڕۆ ئەزموونەکەی ئێمە و مافی مرۆڤیش یەکێک لە دروشمە درشتەکانی ئەم سەر زەمینەی کە ئێمە تیایدا دەژین وئێمە دەزانین مافی بەندکراو یان ئەوەی لە حەبسدایە، زۆربەی بە رادەیەکی زۆر مافی خوراوە یان ئەو یاسایانەی کە مافی مرۆڤ دەپارێزن (بشکل او بآخر) پێشێل کراوە، من ناڵێم هەمووی (سبق الاصرار)ی تێدایە، بەڵام من ئەڵێم هەل و مەرجەکانی ئەمڕۆی کوردستان تیایدا دەژی وە ئەو خەلفیاتەی کە ئێمە هاتووینە وەرمان گرتووە و، بارودۆخی تازەی کە تیایدا کەوتووین وای لێ کردووین وەک نەبوونی بینایەی بەندیخانە، باری بەندکراوەکان ئەبێ ئێمە لەسەر ڕابوەستین، وەکو وەزارەتی ناوخـۆ یەکـەم کـاری کـردوومـانە ئێـمـە بینایەتێکی بەندیخـانەی ناوەندی بە پێی مـواصـەفـاتی دەولی، کـە من ئەڵێم، بە پێی مـواصـەفـاتی دەولی بەڵگەم ئەوەیە ڕەنـگ ڕێژی وچاکردنەوەی دووەم ئەو بڕە پارەیەی کە لێمان خەرج کردووە کە تەواومان کرد، بەڵام بە داخەوە بارودۆخێکی کتوپڕ(طارىء)تر پێداویستی پێویست تر، بوونی هێزەکانی **(P.M.F)** کە ناوبژی کەرن بۆ شەڕی ناپیرۆزی ناوخۆ و دەستنیشان کردنیان بۆ ئەو بینایە وای کرد ئێمە بکەوینە بن

فشاریک بۆ باری حەپسخانەکان. دووەم کاروانی دەرکراوەکان لە پارێزگاکانی سلێمانی و کەرکووک و وای لێ هاتووە ئەم ڕۆژانەی تەواومان بووە کە بەندکراوی نەوجەوان، واتە ئەوانەی کە(دون السن القانوني) نە بەتالی بکەن لەگەڵ ڕێکخراوی (فرانس لیبەرتی) کە بە سوپاسەوە بڕەپارەیەکیان تەرخان کردووە بۆ دووبارە چاککردنەوەو بنیاتنانەوەی ئەم بەندیخانە وە سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران بە سوپاسەوە ڕەزامەندیان کردووە دوو بەرابەر ئەو بڕەپارەیە زیاد بکات، بۆ ئەوەی ئێمە بەندیخانەی نەوجەوانان بۆ منداڵ چاک بکەینەوە وبیکەین بە دوو بەش، بەشێک بۆ بەندکردنی ئافرەتان وە بەشێکیش بۆ منداڵان. وەزارەتی ناوخۆش سەرەڕای فشاری بودجەی خۆی ئێمە بەڵێنمان داوە کە بودجەی دامەزراندنی کادری کارگێڕی وە کادری ڕێنیشاندان چونکە بەدیدی ئێمە ئەم بەندیخانە و هەموو بەندکراوەکان پێویستیان بە کۆڕێکشن هەیە، بەمانای چارەسازی کۆمەڵایەتی(مصلح اجتماعي)، چونکە بە پێی هەموو نەریتەکان سزادان بۆ دارمانی کەسایەتی فەردی نییە، بەڵکو بۆ بەربەستە(ردع) لەبەر ئەوە دەبێ ئێمە چڕ بکەین نەک سزا دارمان بەڵکو ئێمە بنکەی(الاصلاح الاجتماعي) لە کادری تایبەتمەند دەرچووی زانستی کۆمەڵایەتی یان پیاوانی ئایینی، هەماهەنگی لەگەڵ یەکێتی زانایانی ئایینی ئیسلامی بکەین کە کۆمەڵێک لە توێژەرەوەی کۆمەڵایەتی لەم بەندیخانانە دابنرێت بۆ ئەوەی ئەم خەڵکە کە ماوەی حکومدانەکەی یان ڕاگرتنەکەی خۆیان تەواو دەکەن ئازاد بکرێن وەکو هاووڵاتیەکی بەکەڵک عیبرەت وەرگرن لەو سزایەی کە دانراوەو ئەو ماوەیەی کە لە بەندیخانە بووە لە حکومدانەکەی یان ڕاگرتنەکەی بە حوکمی بوونی چارەسازی کۆمەڵایەتی دەربچێ، مرۆڤێکی یان ئەندامێکی کارامەو صالح لە کۆمەڵگاکەی. ئاماژەم بەوە داوە لە ئاستی دەزگاکانی ئەمنی وەکو پێویست لە ڕووی فکری یان لە ڕووی تەئهیلەوە، بەڵام من ناتوانم ئەمە بکەمە بەڵگەیەک بۆ کەم کردن لە دڵسۆزی ئەم دەزگایانە بە تایبەتی لە کادرە لێپرسراوەکانیان، ئێمە هەوڵ ئەدەین دڵسۆزی و توانا یەکتر بگرنەوە لە کەسێک کە کارێکی ئەمنی پێ دەسپێرین، بەڵام نەبوونی کەسێک لەمانە نەفی کەسی تر ناکات، هەمانە کادرێکی بە تواناو پێگەیشتووە، بەڵام لەوانەیە ئەو پێگەیشتن و توانا زاڵ بێ بەسەر پلەی دڵسۆزی بۆ ئەرکی خۆی، دڵسۆزی لەوانەیە هەندێ جار هۆکاری فیزیکی ئەفسەرێکی ئاسایش هەیە تەمبەڵە، ئەو تەمبەڵیە لە توانای دا کەم ناکات کە یەکێک لە مواصەفاتی توانایە، بەڵام ئەنجامی ئیشەکەی خۆی لەنگ ئەکات، ئێمە هەوڵمان داوە بەڵام لە ڕووی دڵسۆزییەوە من ئەڵێم دەزگای ئاسایش و پۆلیس ئەو ماوە کەمە هەوڵێکی زۆر بەرچاویان داوە ئێمە وەکو بەڵگەیەک بۆ ئەم بۆچوونە، لەوانەیە لە بەشێکی کۆک بین لەگەڵ برایانی لیژنە لە بەشێکی ناکۆک بین.

ئێمە ئەگەر لیستەیەک ئێستا لەگەڵ خۆم هێناوەو دەیخەینە ڕووی جەنابتان خشتەیەکی زەمەنیمان هەیە ژمارەی تاوانەکان بە هەموو جۆرەکانیەوە لە مرورەوە بگرە هەتا کوشتنی بە ئەنقەست یان کوشتنی هەڵە یان سەرپێچی تر ڕێژەمان پێی هێناوە، مانگەکانی کە حکومەتی هەرێم دەست

بەکاربووە هەتا ئەم مانگەی کۆتایی کە مانگی(٥) ـە. ئێمە ئەتوانین لە زیادبوونی ڕێژەی تاوانی دۆزراوەو تاوانی نەدۆزراوە ڕێژەیەک دەربهێنین، لەوە شتێکمان بۆ دەردەکەوێ کەم بوونی ڕێژەی تاوان یان لە زیادبوون دایە یان ئەوانەی دۆزراوەن لە زیادبوون دایە، ئەمە ڕێژەیێکی هاوبەشمان دەداتێ، ڕێژەیەکمان ئەداتێ کە پێوەی ئەتوانین هەڵسەنگادنێکی بابەتیانەی دەزگاکانی هێزی ئاسایشی خۆمان بکەین، ئایا ڕێژەی تاوان زۆرتر بووە؟ ئەمە ئۆباڵەکە ئەکەوێتە ئەستۆی بێ توانایی یان نادڵسۆزی دەزگاکانی هێزی ناوخۆ؟ ئەگەر تاوانەکان کەم بوو بنەوەو ڕێژەی تاوانی دۆزراوە زۆر بوو بن ئەمە دیسان هێمایەکە کە بڵێین دەزگای هێزی ئاسایشی ئێمە بە ئاگا بوونە چاویان کراوە بووە، هەوڵیان داوە تاوان نەبێ، نەبوونی تاوان بەخواستی هێزی ئاسایش بە تەنها نییە، چونکە تاوانبارەکانیش موتەمەیزن بە (سبق الاصرار) بە دڕندەیی وە هەندێک جار بە توانایی، ئەگەر تاوانەکە سیاسی بێت بۆ نموونە تەقینەوەکان کە دەکرێ ئەوەی دەیکا ئەمانە کەسانی موئەهلن دەبێ لایەنی بەرامبەر حسابێکی بۆ بکات، ئەگەر ڕێژەی تاوانەکان و خۆشبەختانە ئێوە شاهیدن کۆمەڵەک تاوان پوچەڵ کراون، لە هەوڵی تیرۆری سیاسیەوە کە بەشێکی بە داخەوە تا ئێستا فائلی لێکۆڵینەوەی بۆ کراوەیە نەگەیشتۆتە ئەنجام، بەڵام بەشێکی زۆری تاوانبارەکان لەکاتی ئەنجامدانی تاوانەکە گیراون (متلبس بالجريمة) وەکو ئەوەی کاک فرەنسۆ، وەکو ئەوەی کوڕەکەی کاک محەمەد شەریف تاوانی هەوڵی تەقاندنەوەی پارێزگا، دراون بە یاسا و بە سزای خۆشیان گەیشتوون، تاوانی دزی یان تاوانی بەسەردادان لە دهۆک، لێرە نەماوە. زۆر بوونی ڕێژەی تاوانی دۆزراوە ئەمە خۆی لە خۆیدا هێمایەکی ئیجابیە هەم کە ڕێژەی تاوان بە گشتی کەم بووەتەوە، هەم ڕێژەی تاوانی دۆزراوە زۆر بووە، ئەم سەرژمێریە کە ئێستا لەبەردەمی بەڕێزتان دایە خۆی لە خۆیدا هێمایەکە، ئەم هێما ئیجابیانە لە نرخی تێبینیەکانی لیژنەی کاروباری ناوخۆی پەرلەمان کەم ناکاتەوە ئەمە ڕۆشنکەرێکە یان ڕوونکردنەوەیەکە، بەڵام بۆچوونەکانی لیژنە دەمێنێ ئێمە پەیڕەوی لێ دەکەین، چونکە ئامانجی بالامان ئەوەیە کە ڕێژەی تاوان کەمتر بکەینەوە بەرەو نەهێلان و تاوان ئەگەر کراش ڕێژەی دۆزینەوەی زیاد بکەین، ئەمە (مەنطوقی) بۆچوونەوەکەی لیژنەی ناوخۆی پەرلەمانە وئێمە پەیڕەوی لێ دەکەین، بەدوایدا دەچینەوە تا ئەگەینە بەرزترین رادە لە جێبەجێ کردنی ئەو تێبینیانە.

سەبارەت بە بابەتی ڕێنمایی لە ڕاستیدا یاسای وەزارەتی ناوخۆ ئێمە دوو بڵاوکراوەمان دەرهێناوە کە ئەمەش لەبەر دەستی بەڕێزتان دایە هەمووش ئەگەر لێکی بدەینەوە ڕاستە ناوی پەیڕەومان لێ نەناوەو ئێمەش ئەوە بڕیاری لەسەر ئەدەین، بەڵام فوقهیەت دەڵێ: (العبرة للمقاصد والمعاني وليست للالفاظ والمباني) ئەم ڕێنماییانە ئەگەر لێکی بدەینەوە خۆی لە خۆیدا پەیڕەوێک دەبێ، بەڵام ئێمە ناوی پەیڕەومان بۆ دانەناوە، ئێمە داواکەی لیژنەکەمان ئەنجام داوە بەڵام ناوەکەی کە لیژنە ویستوویەتی ئەنجامان نەداوە. ئەمەش دوو توخمی جووتی سەرەکین لە ئیشەکە یەکێکی متوفر بووە ئەوی تر ناوەکەی متوفر نەبووە، ئێمە لەمەدا کۆتایی بەمە دەهێنین بۆ ئەوەی هێزی

تێبینیەکە ببینێ و پەرلەمانی بەڕێزیش ئاگادار بێ کە ئێمە بەشێکی ئیشەکەمان ئەنجام داوە، بەڵام هەر بەناو ئەو هێزە دەمێنێتەوە. سەبارەت بە دیاردەی چەکدرای، لە راستیدا بۆ ماوەیەکی دیاریکراو هەوڵمان دا ئەمن بۆ خەڵکەکە فەراهەم بکەین، هانامان برد بۆ لەشکری لیوا تایبەتیەکان، چونکە دەزگاکانی پۆلیس و ئاسایش ئەوکات نەیان دەتوانی بە ئەرکی خۆیان هەڵسن، ئێمە بەیەکەوە لیژنەیەکی ئەمنیمان هەیە لە هەولێر کە گەیشتینە قەناعەت ئاسایش و هێزی پۆلیس و فریاکەوتن پاش تەجهیز کردنیان و ئامادە کردنیان کە ئەوان ئەتوانن کۆنترۆڵی ئەمنی شارەکە بکەن.

بوونی چەکدار لەناو شارەکان خۆی هێمای بێ ئەمنیە، ئەگەر ئێمە بگەڕێین بۆ بارودۆخی یاسایی، هاتنی چەکدار بۆ هەڵسان بە ئەرکی پۆلیس و ئاسایش هێمای بێ ئەمنیەتە بە شێوەیەکی گشتی و هێمای بێ ئەهلیەتی پۆلیس و ئاسایش بۆ بە جێهێنانی ئەرکی خۆیان بە شێوەیەکی تایبەت، کە ئەمە زۆر بوو وازمان لە چەکدار هێنا بۆ ئەرکە بنەڕەتیەکەی خۆی بۆ ئەوەی دیاردەیەکی سروشتی لەناو شاردا بێت، لەگەڵ سوپاسی ئێمە بۆ فەرماندەو دەزگای لیوای تایبەتی ئەمە چەند مانگ دەبێ هێزی ئاسایش وپۆلیس کۆنترۆڵی شارەکەیان کردووە. من لەگەڵ ئەوە دا نیم کە ڕێژەی تاوان لە دوای کێشانەوەی لیوای تایبەتی زیاد بوو بێ، بەڵکو ئەڵێم سەرژمێریم هەیە کە کەم بۆتەوە، چونکە دوو مەبەستمان هەبوو: یەکێکیان دەمان ویست تەرویضی ئالیەتی هێزی ناوخۆ بکەین، کە ئایا تواناکانیان گەیشتووەتە ئەو رادەیە کە ئەرکەکەی خۆیان ئەنجام بدەن؟ هی دووەم دیاردەی نەبوونی لیوای تایبەتی کە دیاردەیەکی نائاسایی نیشانی خەڵک ئەدات لەناو شارەکە وا دەبینین ئەوانە بچن ئەرکەکانی خۆیان بکەن، لەبەر ئەوە داوا کردنی لیوای سەربازی تایبەت بۆ ناو شار من بەشێوازێکی یاسایی نازانم، چونکە پێویستمان پێ نییە، هەر کاتێ پێویستمان پێیان بوو ئەوە سەرکردایەتی حکومەتە، ئێمە ئەتوانین داوایان بکەین بێن، بەڵام لەبەر ئەوەی داواکردنی ئەوان بۆ ناو شار هێما نیشاندەرەی بێ ئەمنیەتەو، ئەمە ناتوانین جارێ لەم بارودۆخەدا لەگەڵی ڕێک بێن، ناتوانن قبوڵی بکەین، چونکە بۆچوونی ئێمە ڕێژەی کەم بوونەوەی تاوان، زیادبوونی تاوانی دۆزراوە لەلایەن ئاسایش وپۆلیسی هاتوچۆو فریاکەوتنی ئێمە هێمای ئەوەیە کە دەتواندرێ لەجیاتی ئەو چەکدارانەی لەناو شار دان پشتی پێ ببەسترێ.

سەبارەت بە دیاردەی چەکداری، بەشێکی ئێمە نەمان توانی دەستی بەسەردا بگرین، لەبەر نەهاتنی میلیشیاتی حزبەکان بۆ ناو لەشکری یەکگرتووی حکومەتی هەرێم، وەزارەتی پێشمەرگە، ئەویش هۆکاری خۆی هەیەو، ئێمە ئێستا لیژنەیەکمان دروست کردووە لە حکومەتی هەرێم بۆ چارەسەر کردنی صیاغەیەک بۆبە ڕێکخستنی میلیشیاتی ئەو حزبانەی کە بەشدارن لە حکومەتی هەرێم. بابەتی دووەم تەشەنەی بارودۆخ وشەڕی یەکێتی لەگەڵ بزووتنەوەی ئیسلامی و، بوونی برایانی بزووتنەوە ـ بەهەر هۆیەک بێ ـ ئەو کۆکردنەوانە ئەو تێبینیانەی هێناوەتە پێش و، بەتەئکید لە کاتی هاتنی لیژنەدا ئەو حاڵەتە هەبوو ئێمە ناتوانین هەڵیوەشێنینەوە، بەڵام کە

دیتمـان بارودۆخەکە بەرەو ئاسایی بوونەوە دەڕوات ئەو حاڵەتە خۆی لەخۆیدا بەرەو کەم بوونەوە چووە. سەبارەت بە سەیارەکانی ژمارەکراو ژمارە بیانیەکان وبێ ژمارەکان بۆ مێژوو ئەڵێم سەیارەی بێ ژمارە بەدەگمەن بەرچاو دەکەوێ بە دەگمەن من ئەڵێم (١ ٪)نییە، ژمارە بیانیەکانیش دوو جۆریان هەیە، جۆرێکیان هی خودی بیانیەکانە جۆرێک لە ژێر موعامەلەیە، دوای دەرچوونی بڕیار لە پێش مانگێک هیچ سەیارەیەک بە ژمارەی بیانی داخلی کوردستانی عێراق نابێ گەر(إدخال گمرگي مؤقت) لە ئیبراهیم خەلیلی پێوە نەندرێ، ئەمانەی کە لەبەر چاون ئەوانەش زۆر کەم بوونەتەوە هێشتا لەژێر مامەڵەدان بەشێکیان موقیمن لێرە ئەیانەوێ بگەڕێنەوە لە کوردستان دەربچن سەرپشکیمان داونەتێ کە ماوەی تەواو ئەبێ ژمارەی سەیارەکانیان تەسلیم بکەن. بابەتی جامی ڕەش وپەردەکان ئێمە لە پارێزگای دهۆک بە تەواوی بنبڕمان کرد، مانای(٩٨٪-٩٩٪)جامی ڕەش و پەردە نەماوە لەپارێزگای دهۆک، لێرە ئێمە بە تەماین و، جەنابی سەرۆکی پەرلەمانیش ئاگادارە لەکۆبوونەوەکانی حکومی وسیاسی خاڵێکە هەمیشە لەبەر چاوی ئێمەیە، چونکە بە بۆچوونی ئێمەش جامی تاریک وپەردە یەکێکە لە هۆکارەکانی دروست بوونی تاوان وپەناهەن کردنی تاوانبارەکانە، تاوانبارەکانی نەک تەنها کوشتن هەتا قاچاغیش ئەم دیاردانە هەمووی بۆ ڕووداوەکانی کوشتن وهەتا بۆ تەهریبیش ئەکرێت ئەوە بەداخەوە، وئەمەش هۆیەکانی خۆی هەیە ئێمە بەشوێنی کەوتووینە وئەمەش لە فرسەتێکی زۆر نزیک دا چارەسەر ئەکرێ لەسەر ئاستی پارێزگای هەولێریش.

بێینەوە سەر کۆمەڵەک خاڵی بنەڕەتی تا کاتی ئێوەش نەگرین ئێمەش کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی وەزیرانمان هەیە، سەبارەت بە یاسای حزبەکان ویاسای کۆمەڵەکان لە ڕاستیدا یاسای حزبەکان حکومەتی هەرێم هەندێک تێبینی نووسیوە پێشخستنی پێ بکرێ یان گۆڕانکاری تێدا بکرێ، لەسەر بنچینەی ئەو کەم وکورتیانەی کە لیژنەی بەڕێز دەست نیشانی کردووە، بوونی لقی ئەو حزبانە لە دەرەوە ئەمە دوو ئەرک ئەگەیەنێ، یەکێک حزبەکان خۆیان ئەبێ موراجعە وئاگاداری ئێمە بکەن. دوو وەزارەتی کاروباری پەیوەندیەکانمان هەیە کە ئیشی دەرەوە دەبینی ئەوانیش ئاگاداری ئێمە بکەن. زیادڕۆیی حزبەکان، هەموویان زیادڕۆییان هەیە ئەمە ڕاستیەکەیە هەموو حزبەکان بەبێ ئیستثناء زیادڕۆییان هەیەو، ئەبێ ئێمە بەشێوەیەکی فراوان تر بارودۆخەکە لەبەر چاو بگرین بچن بەپیر ئەم خاڵەوە، من نامەوێ بچەمە قالبی گشتییەوە ئەگەر لێی دەربچم من دەمەوێ بیخەمە قالبی عمومیات بۆ ئەوەی لێ بەدەری لێی پەیدا نەبێتەوە ئەمە ڕاستیەکەیە.

سەبارەت بە کۆمەڵەکان تێبینیەکانی ئێوە زۆر لە جێگای خۆیانن ئێمە کەمتەرخەمیمان هەیە لە گەڕان و تۆژینەوەی تۆمارەکانی کۆمەڵەکان، بەڵام نامانەوێ ئەمە بۆ تەشەفی بێ، چونکە پارێزگامان هەیە ئەوان مۆڵەت دەدەن بە کۆمەڵەکان وبە ڕێکخراوەکان، ئەبێت ئەوان سەرپێچی بێ تەنزیمی ئەو ڕێکخراو ئەو کۆمەڵانە بۆ ئێمە بە ڕاپۆرت بنێرن، بەڵام پارێزگاکانیش بەشێکن لە ئێمە دەبێ ئێمە ئاگاداریان بکەین کە ڕاپۆرتمان بۆ بنێرنەوە دیسان ئەمە نەفی مەبەستی لیژنەی

بەڕێز ناکات و، نامانەوێ بەرگری لە شتێک بکەین کە واقیعە، ئەمە واقعە، ئێمە دەزگایەکمان داناوە بۆ ئەم کارەو، لەسەر رۆشنایی ڕێپورتاج یان ڕاپۆرتی لیژنەی بەڕێز ئێمە پەیڕەوی ئەم کارە دەکەین.

سەبارەت بە نیشتنەجێ بیانیەکان. ئێمە بەشێکی تایبەتیمان هەیە لە ئاسایش بۆ ئەم مەبەستەو، بیانیەکانیش بەشێکی بۆ ڕێکخراوەکان ئیش دەکەن کە ئیقامەیان هەیە لەگەڵ وەزارەتی کاروباری مرۆڤایەتی، چونکە ئەو سیستەمەی جاران ئێمە گۆڕیوومانە ئێستا ئێمە بە تەواوی ئەوانەمان کردووە بە عایدی وەزارەتی کاروباری مرۆڤایەتی ئەوان ئاگادارمان بکەن کێ لێرە دەبێ کێ لێرە نابێ ئێمە هاوکاریەکی ڕێک وپێکمان هەیە لەگەڵ وزارەتی کاروباری مرۆڤایەتی. لەکۆتایی دا من سوپاسڤانم بۆ لیژنەی بەڕێزی کاروباری ناوخۆی پەرلەمان بۆ سەردانەکانیان بۆ وەزارەتی ناوخۆ، بۆ دەزگاکانی ئێمە ودڵنیاتان دەکەین کە سووربوونێکمان هەیە لەسەر رۆشنایی فەرمودەکان و یاساکانی ئێوە، کە هەوڵبدەین کەم وکوریەکان کەمتر کەینەوە بەرەونەهێشتن، بتوانین هەموومان پێکەوە خزمەتگوزاری ئەم نیشتمانەو ئەو میللەتە بین کە هەرچەندی بۆیان بکەین ناتوانین قەرەبوویان بدەین، چونکە زۆریان بە دەستی ئێمەوە کێشاوە وبەرگەی زۆریان گرتووە، ئەبێ ئێمەش سەرفراز بین کە جێگەی بڕوای ئێوەو لەڕێگەی ئێوەوە متمانەی ئەوان بین و هەمیشە پەیڕەوی فەرمانەکانی پەرلەمانی خۆمان بیکەین، بڕوامان لە پەرلەمان وەرگرتووەو، بەڕینماییەکانی پەرلەمان خزمەتگوزارین و من ناڵێم حوکمڕانی بەڵکو خزمەتگوزاری دەکەین،(وقل اعملوا فسیری الله اعمالکم ورسوله والمؤمنون)(صدق الله العظیم)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس بۆ وەزیری ناوخۆ بۆ وەڵام دانەوەی ناوەڕۆکی ڕاپۆرتی لیژنەی ناوخۆ بەو شێوەی کە گوێتان لێ بوو. مداخەلەیەکمان هەیە لە لایەن لیژنەی ناوخۆ ئەگەر چ ڕوونکردنەوەیەکی تریان هەبێت، یاخود چ تێبینیەکیان هەبێ، دوای ئەوە جەنابی وەزیر وەڵامیان ئەداتەوە، ئاگاداری کاتەکەش بن چونکە کاتەکە بەرەو تەواو بوون دەڕوات. فەرموو کانەبی ئاغا.

بەڕێزکانەبی عەزیز ئەحمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی جەنابی وەزیری ناوخۆ هیچی بۆ ئێمە نەهێشتەوە، زۆر بە درێژی باسی هەموو شتێکی کرد، ڕوونکردنەوەیەکی زۆر ڕوون بوو، ئێمە هەموو بڕوایێکی تەواومان هەیە بە هەموو تفصیلاتەکەی تەنیا بەراوردێکم هەیە بۆ هەڵوێستی وەزارەتی ناوخۆ. ئەگەر یارمەتی هەیە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاک کانەبی.

بەڕێز کـــــانەبی عــــەزیز ئەحـــــــەد:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئەنجـــــــومــــــەن.

پاش ئەوەی راپۆرتەکەمان خستە روو حەز دەکەم وەکو سەرۆکی لیژنە بەراوردێکی کورت لە بابەت ئیشو کاری وەزارەتی ناوخۆ پێشکەش بکەم بێجگە لەو کەم و کورتی و سەلبیاتی هەندێ حزب وکۆمەڵەکـان وەکـو لە راپۆرتەکـەدا هاتووە، تێبـینی لیـژنە دەربارەی دیاردەی چەکـداری و بێ ئیجرائاتی وەزارەت بۆ موحاسەبە کردنیان و ئەتوانم بڵێم کە ئەو ئیجرائاتانەی وەزارەتی ناوخۆ پێی هەسـتاوە لە مـاوەی ئەو چەند مـانگەی لە کـاتی کە وەزارەتی کـابینەی سێـیەم دامەزراوەو، بەڕێز کاک فـازڵ میرانی ئیسـتلامی لێپرسراویەتی وەزارەتی ناوخۆی وەرگرتووە هەمووی زۆر بە ئیـجابیـەت لە قـەڵەم دەدرێت وزۆر روونە بۆ هەموو لایەک کە بارودۆخی گشـتی لە هەرێم لە ژێر حکومـداریەتی حکومـەتی شەرعی کابینەی سێـیەمـدا زیاتر بەرەو رێکوپێکی دەڕوات و ئەمن و ئاسـایش بەر قـەرارن، ئەرکـێکە هەر وەکـو پێـویسـت وایە، دزی و جـەردەیی وتاوان بە شـێـوەیەکی گشـتی بەرەو نەمـانە، دەبێ ئێـمـە بەو بۆنەیەوە سوپاسـێکی زۆری بەڕێز وەزیری ناوخۆ بکـەین کە بەراستی هەردەم ئامادەیی خۆی نیشـانداوە لەگەڵ لیژنەکەمـاندا بۆ چاوپێکەوتن وگفـتوگۆکردن لە بابـەت کـاروباری وەزارەتەوە وهەر زانیـارییـەک پێـویسـتـمـان بووبێ بەزووترین کـات وزۆر بە راشکاوی پێمان دراوە. لە کۆتاییدا ئومێد ئەکەین بارودۆخی هەرێم لە هەموو بارێکەوە هەر زیاتر بەرەو هێمنی وخۆشی بڕوات وئەمن وئاسـایش زیاتر دابین بکرێ بۆ خۆشی وپاراسـتنی ژیان وملک ومـاڵی هاووڵاتیان، لەگەڵ رێزماندا، سوپاس.

بەڕێز ســــــەرۆکی ئەنجـــــــومــــــەن:

سـوپاس بۆ جـەنابی سـەرۆکی لیـژنەی ناوخـۆ بۆ ئەو هەڵوێسـتـە ونرخـاندنە. ئەگـەر جـەنابی وەزیر بەدواداچوونێکی کۆتایی هەبێت ، فەرموو کاک فازڵ.

بەڕێز فـــــازڵ مــــــیــــرانی/وەزیری نـاوخـــــۆ:

بەڕێز ســــــەرۆکی ئەنجـــــــومــــــەن.

لە راسـتـیدا وتەی بەڕێز کاک کـانەبی ئاغـا سەرۆکی لیـژنەی ناوخۆ جێگای رێز وستایشـە وئاواتم ئەوەیە ئێـمـە جـێگای ئەو بڕوایە بین، ئەو کـەسـە بین بۆ ئەو تێـبـینیـانەی جـەنابی پێـشـانی دا ودڵنیـاتـان ئەکـەین سـوێندەکـەمـان خواردووە لەپێش هەمـووتان ئێـمـە تامـاوین وتا لەم ئیـشـەدا بین پابەندی ئەو سوێندەین، چونکە ئەمـە کـارێکی شـەرعی ومـرۆیی ومـیللی ئێـمـەیە هەر ئەوەندەش ئـەڵـێـم (ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب) ئەمـــەش باشترین پەیڕەویی وباشترین خۆراگریيە بەرامبەر هەموو لادانێک، بەرامبەر بە هەموو فشارێک کە مرۆڤ لە رێگای راستییەوە لابردرێت. دڵنیـاشم ئەم کارەی پەرلەمـان ئێسـتـا خراوەتە گەڕ کاری

خۆی کردووه وتوێژینەوەی حکومەتی خۆی دەکاتەوە، ئەمەش یەکێک لەدەست کەوتەکانی ئەم ئەزموونەیە کە پێشکەشی کوردستان دەکرێت وهەمیشە جێگای رێزو سەرفرازبی ئێمەیە، زۆر سوپاس.

بەرێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس بۆ جەنابی وەزیری ناوخۆ کاک فازڵ میرانی بۆ ئەو موداخەلەیە. جارێکی تریش سوپاسی لیژنەی ناوخۆ ئەکەین بۆ راپۆرتەکەی بۆ هەڵسەنگاندنی، بەراستی راپۆرتێکی بابەتی بوو وهیوادارین لیژنەکانی تریش بەردەوام لەسەر ئەو پرۆگرامە برۆن وبتوانن وەکو لیژنەکانی پسپۆری ناو پەرلەمان لەگەڵ وەزیرە پەیوەندارەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بەم جۆرە ئێمە دەستنیشانی ئەو گیروگرفتانەی کە هەن بکەین وهەوڵدەین هەموو لایەکمان پێکەوە چارەسەرێکی هێمنانەی بۆ بدۆزینەوە. جارێکی تریش بە ناوی ئێوەی بەرێزەوە سوپاسێکی لیژنەی ناوخۆ ئەکەین وهەروەها سوپاسی جەنابی وەزیری ناوخۆ ئەکەین کە تەشریفی هێنا بۆ ئێرە وبەو شێوەیە وەڵامی ناوەرۆکی راپۆرتەکەی دایەوە. دانیشتنی ئەمرۆمان لێرەدا تەواو ئەبێ ، سوپاسی هەموو لایەکتان ئەکەین.

شێروان حەیدەری **سکرتێری ئەنجوومەن**	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا** **جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**جوهر نامق سالم** **سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١)نائاسایی

یەک شەممە ڕێکەوتی ٦/٧/١٩٩٧

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (١)نائاسایی

یەک شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٧/٦

کاتژمێر (١١)ی سەر لەبەیانی ڕۆژی یەک شەممە ڕێکەوتی ١٩٩٧/٧/٦ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و بە ئامادەبوونی بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا سکرتێری ئەنجوومەن دانیشتنی یەکەمی نا ئاسایی خولی یەکەمی ساڵی ١٩٩٧ی خۆی سازدا. بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان و سکرتێری ئەنجوومەن ڕادەی یاسایی کۆبوونەوەیان چەسپاند ئامادەبووان (٥٥) ئەندام بوون و بەرامبەر بە ئامادەنەبوونی(٤٦) ئەندام. ئەم بەڕێزانە غائیب بوون: ١- بەڕێز ئازاد عەبدولقادر قەرەداغی ٢- بەڕێز د.حەسەن حوسێن بەفری ٣- بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندی(لە دەرەوەن) ٤- بەڕێز موحسین ساڵح عەبدولعەزیز(غائیب) ٥- بەڕێز سەلام کەریم خان مەحمود(غائیب).

بەرنامەی کار:

١- گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژەی یاسای دەزگای شەهید.

٢- گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژەی یاسای ڕاگرتنی سەر لەنوێ تۆمار کردن لەهەرێمی کوردستانی عێراق.

٣- گفتوگۆ کردن لەسەر پرۆژەی یاسای (إرجاء النظر بالالتزامات الحكومية السابقة).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ ئەکات.

بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان ١٩٩٧/٧/٦ سێ خاڵە:

١. گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژەی یاسای دەزگای شەهید.

٢. گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژەی یاسای ڕاگرتنی سەر لەنوێ تۆمارکردن لە هەرێمی کوردستانی عێراق.

٣. گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژەی یاسای (إرجاء النظر بالالتزامات الحكومية السابقة).

بۆ بەرنامەی ئەمڕۆمان بە خاڵی یەکەم، گفتوگۆکردن لەسەر پرۆژەی یاسای دەزگای شەهید، دەست پێ دەکەین. با برایانی لیژنەی یاسا تەشریف بێننە ئێرەوە، کاکەڕەش فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم الشعب

المجلس الوطني لكوردستان العراق

رقم القرار:
تاريخ القرار:

(قرار)

استناداً الى احكام الفقرة (١) من المادة (٥٦) من القانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢ وبناءاً على ماعرضه مجلس الوزراء لاقليم كوردستان، قرر المجلس الوطني لكوردستان ـ العراق بجلسته المنعقدة بتأريخ ٦/٧/١٩٩٧ اصدار القانون الآتي:

قانون المؤسسة العامة للشهيد

القانون رقم (٤) لسنة ١٩٩٧

هەمووی بخوێنمەوە یان مادە مادە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادە بە مادە دەخوێنرێتەوە، ئێستا لیژنەی یاسا هەندێ تێبینیان هەیە، ئەگەر هاتە پێشەوە لەناو ئەو مادەیە باسی ئەکەن، پاشان ئەگەر ئەنجومەنی وەزیران چ تێبینیەکیان هەبێ، دوای ئەوە دەرگای گفتوگۆ دەکرێتەوە لەسەر ئەو مادەیە. فەرموو.

بەڕێز شێخ جەعفەر عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە نوسخە کوردیەکەمان لەلایە وای بەباش دەزانم ئەگەر بە کوردیەکەی بخوێنێتەوە باشترە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە بەندێکمان هەیە، لەوێ دەقی بنەڕەتی یاساکان موعتەمەد بە عەرەبییە لەبەر زاراوەی یاسایی(مصطلحاتي قانوني) بۆ دروستیی کوردیەکەی بەراورد ئەکەینەوە، چ ئیشکالێک دروست ناکات. لەدانیشتنی پێش ئێستا هەردووکی دابەش کراوە بەسەرتاندا لەوانەیە ئەنجومەنی وەزیران ئەو رۆژە نەهاتبوونە ئێرەوە، ئەو رۆژە کۆبوونەوەمان نەکرد بۆیە لەوانەیە نەدراوە بە حکومەت. فەرموو کاکەڕەش دەست پێ بکە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الاولى:ـ

تعني المصطلحات التالية والواردة في هذا القانون المعاني المؤشرة ازاءها:

١- المؤسسة ـ مؤسسة الشهيد.

٢- المجلس ـ مجلس ادارة مؤسسة الشهيد.

٣- رئيس المجلس ـ رئيس مجلس ادارة مؤسسة الشهيد (رئيس المؤسسة).

٤- الحركة ـ الحركة التحررية لكوردستان ـ العراق.

٥- الشهيد - شهيد الحركة التحررية لكوردستان - العراق.
٦- المعوق - المصاب بعوق جراء الحركة التحررية لكوردستان - العراق.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس كاكەڕەش. ئەگەر لیژنەی یاسا چ تێبینیەكتان هەیە لەسەر ئەم مادەیە؟

بەڕێز كاكەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

تێبینیمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

نییە. ئەنجوومەنی وەزیران ئەگەر چ تێبینیەك هەبێ لەسەر ئەم خاڵە؟ فەرموو وەكو ئەنجوومەنی وەزیران یان وەكو وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز یوسف حەنا یوسف/ وەزیری هەرێم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

في المادة الاولى الفقرات(٤, ٥, ٦) جاء في التعريف بالحركة: الحركة يعني الحركة التحررية لكوردستان - العراق، انا اقترح اضافة (الوطنية) الحركة التحررية الوطنية لكوردستان - العراق لانه هناك فرق سياسي كبير بين الحركة التحررية والحركة التحررية الوطنية، شكراً.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس. كاكەڕەش ئەگەر تێبینیەكت هەیە؟

بەڕێز كاكەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

بەڕاستی ئێمە جیاوازێكی لێ نابینین چونكە (الحركة التحررية) مانای ئەوەیە رزگار كردن. باوەڕ ناكەین چ رزگار كردنەك نیشتمانییەتی تێدا نەبێ. جا لەبەر ئەوەیە زمانی یاساش زۆر درێژی ناكاتەوە، هەمیشە یاسا كورت وچڕە، بۆیە لیژنەی یاسا پێشنیار دەكەین كە وەكو خۆی بمێنێتەوە. ئەوجا ئەگەر بەڕێز جەنابی وەزیر لەسەر پێشنیارەكەی خۆی سور بێ، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان دەتوانی بابەتەكەی بداتە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس. مافی دەنگدانی نییە.كاك جەعفەر فەرموو.

بەڕێز شێخ جەعفەر عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

بۆ ئەوەی دیاری بكرێ زۆر بە پەرت و بڵاوی هاتووە، من وای بەباش ئەزانم كە (الحركة التحررية لكوردستان- العراق) ئەمەی بۆ زیاد بكرێ(التي اندلعت منذ ١١/ ايلول/ ١٩٦١)، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

ئەمە یاسای دەزگای شەهیدانی كوردستانە، ئەوەی كە پەیوەندارە بە بزووتنەوەی رزگاریخوازی كورد. لەوانەیە زۆر كەس هەیە پێش(١٩٦١)تووشی ئازار وگرتن بوو بێت، لەوانەیە سەقەت یان شەهید بووبێت. لەبەر ئەوە ئەمە یاسای دەزگایەكە بۆ مافی ئەو شەهیدانەیە. یاسایەكی ترمان هەیە دوای ئەم یاسایە لەوێ مافی شەهیدان دیاری ئەكات لەو بابەتەوە. ئەو روونكردنەوەی كاكەڕەش لەسەر ئەو خاڵەی كاك أبو حكمەت پێشكەشی كرد وابزانم روونە، ئەمە مەسەلەیەكی یاساییە، ئەمە ووتارێكی سیاسی نییە، عادەتەن لە مەسائیلی یاسایی مرۆڤ ورد ئەبێ. تكاتان لێ ئەكەم ئەو برادەرانەی كە دەرگای ناونووس ئەكرێتەوە ناوی خۆیان بنووسن، دوایی حەز ناكەین برادەران دیسان دەستی خۆیان بەرز بكەنەوە چونكە كاتمان لێ دەبا. مادە یەك بەو شێوەیە كە خوێندرایەوە ئەیخەینە دانگدانەوە، كێ لەگەڵە؟.. سوپاستان ئەكەین. كێ لەگەڵ نییە؟.. بەزۆربەی دەنگ پەسەند كرا. فەرموو كاكە دكتۆر.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سـەرۆك وەزیران:

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

پرسیارەكەم لە لیژنەی یاسایە: تەنها ئەوەم بۆ روون بكەنەوە، خاڵی شەشەمی مادەی یەكەم (المصاب بعوق جراء الحركة التحررية لكوردستان ـ العراق) من ئەوە تۆزێك ئەشكالاتی تێدا ئەبینم، سوپاس.

بەڕێز كاكەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

وشەی (من جراء الحركة التحررية لكوردستان ـ العراق) بۆ(جراء)مان بەكار هێنا نەك (من أشتراك) چونكە لەوانەیە زۆر كەس هەیە خەڵكی دێهاتە لە ئەنجامی تۆپ بارانی رژێم بەبەر دەكەوێ قاچێكی لەدەست دەدا، دەستێكی لەدەست دەدا ئەویش هەر بەهۆی(الحركة) وەیە ئەگەر(حركة) نەبوایە كابرا وای بەسەر نەدەهات. جا بۆ ئەوەی ئەوەیش مەغدوور نەبێ وشەی(أشتراك) مان بەكار نەهێنا. هەرچی زەرەرمەند بێ، ئەندامێكی لە دەست دابێ بەهۆی بزووتنەوەكەوە.وا بەباشمان زانی كەوا ئەو یاسایە بیگرێتەوە، بۆیە بنەمای بەشداریمان لەبەر چاو نەگرت، سوپاس.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سـەرۆك وەزیران:

بەڕێز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

راستی ئەو(جراء)ە ئێستا تێبینیم كرد، ئەبێ بمبوورن، ئەو(جراء)ە لەوانەیە لە لایەنی یاساییەوە نەختێك هاووڵاتی بگرێتەوە، بەڵكو خەڵكێك بگرێتەوە كە شۆرشی كورد لێی دابێ، لەبەر ئەوە ئەبێ رێگای ئەوە ببڕین، ئێمە لەلایەنی یاساییەوە ئەبێ بەشێوەیەكی وا دایبڕێژینەوە كە ئەوانە

نەگرێتەوە کە شۆرش لێی داون یان ئەوانەی دژی کورد بوون بەو هۆیە وایان لێ هاتووە، ئەم شتە ئەبێ روون بێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس. کاکەڕەش با تەواوی بکات.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە(حركة) مان روون کردووە، ئەوەی شۆرش لێی بدات (الحركة التحررية) نایگرێتەوە، چونکە ئێمە گوتمان ئەوەی بەهۆی (الحركة التحررية) وە بێ، کابرایەک ئەگەر شۆرش لێی بدا بێگومان لە خەندەقێکی موعادی (االحركة التحررية) یە مانای ئەوەیە نایگرێتەوە ولە زمنی(الحركة التحررية)دا نییە. لەبەر ئەوە کۆتایی بابەتەکە براوەتەوە بەڕای من، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس. کاک حەسەن تێبینیت هەبوو فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە دەتوانین (من جراء) بکەین (أو بسببها) هەمان شتە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببوورن، بەڕای من ئەم مەسەلەیەی کە کاکەڕەش ئاماژەی پێدا، ئەو تێبینییەی جەنابی سەرۆک ئەنجومەنی وەزیران لە جێگای خۆیەتی وئەو روونکردنەوەی کاکەڕەش کردی وەکو لیژنەی یاسا روونکردنەوەیەکی روونەو هێماکەی جەنابی سەرۆک ئەنجومەنی وەزیران دروستە، بەڵام لە بیر مەکەن دیسان بەتەئکید ئێمە یاسایەکی ترمان هەیە بۆ مافی شەهیدان وئەوانەی کە پێکراون. لەوێ بە وردی ئەبێ دیاری بکرێ، جەنابی سکرتێریش رای وایە کە لەوێ دیاری ئەکرێ و راقەکەی ئەم برگەیە ئەوەیە کە ئێستاکە لیژنەی یاسا ئەو روونکردنەوەیان لەسەردا، ئێمە دەنگدانمان لەسەر داوە وبراوەتەوە. کاک فازڵ فەرموو.

بەڕێز فازڵ میرانی/ وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری موداخەلەی د. رۆژ دەکەم، چونکە بەم دەقە رەهایە سبەی هەر کەم ئەندامێک ئەتوانێ پارێزەرێک بگرێ(من جراء) ئەکەوێتەوە بەرگێکی یاسایی وداوای مافی خۆی ئەکات. ئینجا لە درێژییەکەی ئەبێ ئەم جیاوازیە دیار بکرێتەوە، ئەگەر نا خۆمان تووشی پابەندیەکی زۆر ئەکەین، هەر بەپێی ئەو یاسایەوە، ناتوانین خۆمانی لێ لابدەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جەنابی سکرتێری پەرلەمان ڕوونکردنەوەیەکی هەیە، پاشان ئەوان ناونووس دەکەین فەرموو.

بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا/ سکرتێرینەنجوومەن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ڕای سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران و وەزیری ناوخۆ ڕەئیەکی مەعقوولە، چونکە یاسایەکی ترمان ماوە ئەو یاسایە مافەکانی کەم ئەندامان(معوق) ئەدات، ئەو کاتە لەوێ ئەتوانین وای لێ بکەین زیاتر ڕوونی بکەینەوە مەبەستمان کامە کەم ئەندامە(معوق). لێرە لەو یاسایەدا ناوی(معوق) وابزانم لە یەک برگەدا هاتووە، ئەویش لە(مراکز التأهیل) واتە ئەگەر بێتوو ئێمە یەکێکی مەدەنیش وەربگرین لەوێ ڕای بهێنین ومەشقی پێ بکەین و وای لێ بکەین فێر بێت دوور نییە بارەکە زۆر نەبێت لەسەر حکومەت یان لەسەر خەزینەی گشتی، بەڵام سەبارەت بە یاسای تر پێویستە(معوق) زیاتر ڕوونکرنەوەی پێ بدەین، کامە (معوق) ئێمە مافی خانەنیشنی پێ بدەین؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس. با ناونووس بکەین، دیارە برادەران ئەیانەوێ لەسەر ئەو بابەتە قسە بکەن. ڕوونکردنەوەی تریش هەیە، جا ئەگەر مۆڵەت بدەن با لیژنەی یاسا ڕوونکردنەوەکە بدات. فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەوانەیە پەلەمان کردووە، لە مادە دوودا شتەکە ڕوون کرابێتەوە.(تؤسس بموجب احکام هذا القانون مؤسسة عامة تختص بشؤون شهداء الحركة التحررية لكوردستان العراق والمصابين بالعوق جراء مشاركتهم فيها تسمى بـ(مؤسسة الشهيد).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ، ئینجا با ناونووس بکەین. ئەو برادرانەی دەیانەوێ قسە بکەن تکایە دەستیان بەرز بکەنەوە بۆ ئەوەی بە باشی بیانبینم. د.ڕۆژ، کاک فرەنسۆ، کاک سەعید، د. ناسح، کاک سەفەر، کاک یونادەم، کەسی تر هەیە؟ شێخ جەعفەر، باشە. کاک دکتۆر فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من وەکو سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران کە داوای قسە ئەکەم، ماوەم پێ بدەی، نەک ناونووس، چونکە لەوانەیە گفتوگۆ کە یەکلا بکەمەوە. من ئەمەوێ دوو شت لە یەکتر جیاواز بکەمەوە، یەکەم ئەوانەی کەم ئەندامن و ڕاهێنانیانە، ئەوە شتێکە ئیشی حکومەت وئیشی دەزگاکانی کاروباری کۆمەڵایەتیەو لە شوێنی خۆیدا ئەکرێ. ئەمە نابێ لەگەڵ (مؤسسة الشهید) تێکەڵاو بکرێ. ئەمە دەزگای شەهیدە. ئەوانەی کە بەهۆی بەشدار بوون لە بزووتنەوەی ئازادیخوازی کوردا

شـــەهیـــد بوون یان تووشی کـــەم ئەندامی بوون، ئینجـــا من بە چاکی ئەزانم زۆر روون بێ لە یاساکەماندا و بەڕاستی ئەمە پێویست بە گفتوگۆو روون کردنەوە ناکەن، یاسا ئەبێ روون بێت، نابێ دوو بۆچوون هەبێ، چونکە ئەمە تەنیا بۆ ئەمڕۆ نییە لەوانەیە بۆ(٥٠) سالّی تر بێت. لە یەکەم رۆژەوە کە دامانناِ شتێکی روون دائەنێین و ئاشکرا ئەبێ هەم کەم ئەندام فلان هاوولاّتیە کە فڕۆکە لێیداوە کەم ئەندام(معوق) بووە، یان پێشمەرگەیەکە قاچی براوەتەوە(معوق) بووە، ئەمە مـافێکی تایبەتی هەیە وجێگیر ئەبێ، ئینجا لە یاسـاکەدا ئەگەر ماوە هەبێ بە وشەیەک ئەوە بگۆڕێ یا وشەیەک بکەینە سەری، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن:

سوپاس بۆ جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران. خۆی ئەگەر پرۆژەکە هەموو بخوێندرایەتەوە لەوانەیە ئەو تێکهەلّچوونە کەمـتر دروست ئەبوو. لەبەر ئەوە تێبینیـەکەی هەر لەجێیـە. لە برگە(١٠) لە ئیشوکاری ئەنجوومەنی دەزگا بۆ مەسەلەی کەمئەندامان ئەلّێت (رعاية وتأهيل مـعوقي الحركة من ال(پێشمەرگە) ودراسة أوضاعهم واعداد الاحصاءات الخاصة بهم ووضع الخطط لتدريبهم ورعايتهم وتأهيلهم ورفع مستواهم الصحي والاجتماعي والثقافي بانشاء مراكز خاصة بهم أو الاستفادة من المراكز والمعاهد الخاصة بدوائر الرعاية الاجتماعية والمنظمات الانسانية ذات الاهداف المماثلة و منحـهم حق الاولوية في القبـول وذلك بالتنسـيق مع الجهـات المختـصـة) لێـــــــرە بـە روونـی مەسەلەی(معوقین) ئەو پێناسەیەی بۆ هاتووە. ئێمە یاسای شەهیدانمان هەیە، لەوێ بە تەئکید ئەو تێبینیەی جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران کە پێشانی دا بەدیاری کراوی بیری لێ کراوەتەوە. دیسـان دەرگای گفـتوگۆ کراوەیە بۆ ئەو برگەیە، چونکە خالّێکی یەکجـار گرنگە حـەقە ئەندامانی پەرلەمان بەتێروتەسەلی باسی لێوە بکەن وئەو تێبینیەی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران باس بکرێ وبڕیارێکی لەسەر بدەین ئەگەر پێویست بوو بەبڕیار. ئێستاکەش کاک فرەنسۆ با بفەرموێ.

بەڕێـز فــــــرەنســــــۆ تۆمــــــا هـەریری:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن.

کـاکەڕەش گوتی مادەی دووەم دەلّێ بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەزگایەکی گشـتی دادەمەزرێ کە تایبەت بێ بە کـاروباری شەهیدەکانی بزووتنەوەی رزگاری خوازی کوردسـتـانی عێـراق وبەو کەسانەی کە لە ئەنجامی بەشدار بوونیان تیایدا تووشی کەم ئەندامی بوون، پێی دەگوترێ دەزگای شەهید. واتە لە بەندی دووەمدا چارەسەر کراوە، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن:

جـا ئەگـەر جـەنابی سـەرۆک ئەنجـوومـەنی وەزیران وای بۆ دەچێ لەم دوو مـادەیە کـە ئێـسـتـاکـە ئاماژەمان پێدا باسـمان نەکردووە وهێشـتـاکە نەهاتینە سەری، بەتەئکید ئەو تێبینییەی ئێستا دیسان لە یاسای شەهیدان رەچاو دەکرێ. فەرموو کاک دکتۆر.

بەڕێز د. ڕۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پرسیارەکەی من روونە، (المعوق ـ المصاب بعوق جراء الحركة التحررية لكوردستان العراق)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە، بابزانین، کاکەڕەش فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەموو یاسایەک یەکەیەکی تەواوە وبەش بەش ناکرێ. هەر مادەیەک راڤەی مادەیەکی تر دەکا. مادە دوو بابەتەکەی شەرح کردووە دەڵێ(ئەو کەسەی بەشداری کردووە) ئەمە زۆر روونە لەلایەنی یاساییەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاک سەعید، فەرموو.

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە مادە یەکدا برگە شەش پێناسەی کردووە دەڵێ(المصاب بعوق جراء الحركة) لەبەر ئەوە هەر جێگایەک زاراوەی (معوق) هاتبێ دەبێ لە هەموو جێگایەک بەهەمان مانا بڕوات. لە مادە دوودا دەڵێ(من جراء مشاركتهم) لە مادە هەشت دا دیسان دەڵێ(من جراء مساهمتهم) کەچی لێرە لە پێناسەکەیدا دەڵێ(جراء الحركة) ناڵێ(جراء مساهمتهم في الحركة) ئەوجا پێویست وایە لەهەر جێگایەک ناوی هاتبێ ئەو پێناسەیە دەبێ بگەڕێینەوە سەر مادە یەک کە دەڵێ(جراء الحركة)، دەبێ یەکگرتوو بێ و زاراوەکەش بەیەک مانا لێک بدرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە، کاک د. ناسح فەرموو.

بەڕێز د. ناسح غەفور رەمەزان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی ئەم مادەیە لە بنەڕەتەوە پەیوەندی بە پێناسەوە هەیە، پێناسەش پێویستە زۆر روون بێت. تێبینیەکەی جەنابی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران لە جێگای خۆیەتی، بۆیە من پێم باشە شەشەم بەو شێوەیە بێ:(المعوق ـ المصاب بعوق جراء مشاركتهم).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا کاکە دکتۆر دەنگدانمان لەسەر ئەم مادەیە کردووە، بەڵام حەز دەکەم گوێ بگرین لە تێبینیەکان بۆ ئەوەی چارەیەکی بۆ بدۆزینەوە.

بەڕێز د. ناسح غەفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

(جراء مشارکتهم) وشەی(مشارکتهم)زیاد بکرێ لەدوای(جراء) بە بڕوای من ئەو کێشەیە چارەسەر دەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ دەنگدانمان لەسەر ئەو مادەیە کردووە. بۆ ئەوەی تر ئەگەر چارەسەریەکی بۆ بدۆزینەوە، کاک سەفەر فەرمووو.

بەڕێز سەفەر محەمەد حسێن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

رەئیەکەی من هەر ئەوەیە(من جراء مشارکتهم) بەڕاستی(من جراء) لە یاسای عێراقیشدا مانا ناگەیەنێ(المساهمة الفعلية)(المساهمة المباشرة في الحركة)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

باشە، سوپاس. کاک یونادەم فەرمووو.

بەڕێز یونادەم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەوانەیە هەندێ (تەحەففوزی) برادەران لێرە مەسەلەی سیاسی بێ. بۆ نموونە یەک دژی ودوژمنی شۆڕش بوو، بەڵام کەم ئەندامە. ئێستا چی بۆ بکرێ؟ بەڕای من بەشدار بووان کە ئەو کاتە دژی شۆڕش بوون ئێستا هەندێ مەواقیعیان وەرگرتووە. کەم ئەندام زۆر سروشتیتیە یارمەتی بدرێت چونکە مەسەلەیەکی مرۆیيە، بەڵام لە کۆمەڵایەتی نەک لە دەزگاوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس. کاک شێخ جەعفەر فەرمووو.

بەڕێز شێخ جەعفەر عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕاستی بۆ شەهیدیش ئەوە پێناسە نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کاکە شێخ، ببوورە قسەکەت دەبڕم، ئێمە نە پەرتووک دەنووسین نە وتارێکی سیاسی دەنووسین.

ئەمە یاسایەو یاسا ئەبێت دیاریکراو بێت، گشتگر بێ. لەوانەیە سبەی ئەنجوومەنی وەزیران رێنوێنیێکی دوور ودرێژ دەرئەکات لەسەر هەر یەکێک لەمانە بۆ دەزگای شەهیدان، کە دەزگای شەهیدان خۆی لەسەر رۆشنایی ئەو یاسایە دادەمەزرێت یاخود ئەنجوومەنی نیشتمانیی رێنوێنی تایبەتی بۆ دەرئەکات، جا بەرای من لە یاسایەک دا ناکرێ بەو شێوەیە درێژەپێدان هەبێ.
سوپاستان ئەکەین بۆ ئەو موداخەلاتانە، ئێمە دەنگدانمان لەسەر ئەو مادەیە کردووە. لە مادەکانی تردا هەندێ شت روون ترە. ئەو ئیشکالەی کە جەنابی سەرۆک ئەنجوومەنی وەزیران هێمای بۆ کرد لە یاسای شەهیداندا بە تەئکید پێناسە ئەکرێ ویەکلاش دەکرێتەوە، وئەگەر لە دوارۆژا پاش دانانی ئەم یاسایە وپەسەند کردنی لە پەرلەماندا زانیمان گرفتێک هەیە ئەوکات ئەنجوومەنی وەزیران، یان(١٠) ئەندامی پەرلەمان بۆیان هەیە داوای هەموار کردن بکەن وکێشەکە چارەسەر بکەن، بەو شێوەیە. زۆر سوپاستان دەکەین وبا بێینەوە سەر مادەی دووەم.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

المادة الثانية: تؤسس بموجب احكام هذا القانون مؤسسة عامة تختص بشؤون شهداء الحركة التحررية لكوردستان ـ العراق والمصابين بالعوق جراء مشاركتهم فيها تسمى بـ(مؤسسة الشهيد).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەگەر لیژنەی یاسا چ تێبینیەکی هەیە؟ نیتانە؟ ئەنجوومەنی وەزیران چ تێبینیەکیان نییە؟ بۆ ئەندامانی پەرلەمان دەرگای گفتوگۆ ئەکەینەوە. تەنها دوو ئەندامی پەرلەمان ئەیانەوێ لەم بابەتە قسە بکەن. کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەڕاستیدا پرسیارەکەم ئەوەیە: ئەمە چەندین ساڵە کوردستان پرۆژەیەکی هەمیشەییە بۆ شەهید بوون. لەبەر ئەوە بۆ چی ناوی دەزگای شەهیدە، وەزارەتی شەهید نییە؟ لە چەند وڵاتێک لە دنیادا ناوی وەزارەتی شەهیدە، بەتایبەتی ئەو شوێنانەی کە شەهیدیان زۆرە. یاخود سەر بە وەزیرێکی هەرێم بێت بۆ کاروباری شەهیدان، چونکە وەزیر هەمیشە لە ئەنجوومەنی وەزیران ئامادەیە، کە چی ئەم ئەنجوومەنە هەموو دەم ئامادە نابێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێوە وەڵام ئەدەنەوە. جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران فەرموو.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

یەکەم بۆ چی دەزگای وەزارەت نییە؟ وەزارەت پابەندە بەهەندێ یاساوە ولەوانەیە بە تەواویی

سەربەست نەبێ، لە لایەنی دارایی وپیتاک و بەڕێوەبردنی کاروباری شەهیدان وپەنابەرانەوە. ئەگەر دەزگا بێ سەربەستیەکی ئەبێ بەو شێوەی بتوانێ زیاتر چالاکی هەبێ، زیاتر بەشێوەیەکی دوور لە ڕۆتین ودوور لە هەندێ یاسای تایبەتی یارمەتی چاکترو سەرپەرشتی باشتر بکاتە سەر کاروباری شەهیدەوە. سەبارەت بە پرسیارەکەی ترەوە ئەم دەزگایە هەروەکو لەمادەی (١٥)هاتووە بەستراوە بەسەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیرانەوە، سەرۆکی وەزیرانیش ئەتوانێ جێگرەکەی یان یەکێ لە وەزیران دەستنیشان بکات بۆ سەرپەرشتی کردنی ئەو دەزگایە، جا ئەوە چارەسەر کراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سەرپەرشتی ئەکاو مافی هەیە ئامادەی کۆبوونەوەکان بێت. ئەمە ئاشکرایە زۆر سوپاس. کاک یونادەم فەرموو..

بەڕێز یونادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

گوێم لێ بوو ئەڵێ (قانون المؤسسة العامة للشهيد) ئێستا دەزگاکە گشتییە یان تەنها دەزگایەکە؟ لەخوارەوە درێژکردنەوەکەی هەمووی دەڵێ(المؤسسة).

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

(المؤسسة العامة للشهيد) چونکە پێناسە کراوە کە گوتت (مؤسسة) بەهەمان پێناسە دێ.

بەڕێز یونادم یوسف کنا/وەزیری ئەشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

نابێ یەک بێ لەسەرەوەو لەخوارەوە؟

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

چونکە پێناسەکە دەڵێ(قانون المؤسسة العامة للشهيد). هەر کە گوتمان(مؤسسة الشهيد) واتا(المؤسسة العامة للشهيد) چونکە یاساکە ناوی ئەوەیە ئەوجا ئەگەر هەموارەکەشی زیاد بکەین چ اشکالی تیادا نامینێ(تسمى المؤسسة العامة للشهيد)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاستان دەکەین. مادە(٢)دەخەینە دەنگدانەوە. کێ لەگەڵە وەکو خوێندرایەوە؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة: تكون للمؤسسة شخصية معنوية وذات نفع عام وتتمتع بأهلية قانونية كاملة واستقلال مالي وإداري.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادەی(٣)چ تێبینیەک نییە؟ مامۆستا مەلاغەنی.

بەڕێز مەلا عەبدولغەنی تەها محەمەد/وەزیری هەرێم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەبەست لە(شخصیەی معنویە) چییە بۆمان روون بکرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە، سوپاس. فەرموو کامتان؟ کاک محەمەد حەسەن فەرموو..

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

(شخصية معنوية ذات ذمة مالية مستقلة وميزانية مستقلة تتملك الاموال المنقولة وغير المنقولة) ئەوە مانای (شخصية معنوية تقام الدعاوي عليها). کەساتیەکی دیار داوای لەسەر تۆمار دەکرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک د.رزگار فەرموو..

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

شخصیەی معنوی یەعنی (حقوق والتزام)یەعنی مافی موکتەسەبەو التزامیشی دەبێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەڵامیان دایەوە سوپاس، چ تێبینیەکی تر نییە لەسەر ئەم مادەیە؟ ئەیخەینە دەنگدانەوە. مادە سێ کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان دەکەین، کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة: تتولى المؤسسة تخصيص الرواتب التقاعدية والمكافات للشهداء والمعوقين وعوائلهم المستحقين وصرفها لهم وفقاً للتشريعات الخاصة بهم ورعاية أسرهم وتوفير التعليم والتأهيل الاجتماعي والمهني لهم للعيش حياة كريمة لائقة بمكانتهم تقديراً لتضحياتهم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادە(٤)چ تێبینی نییە لیژنەی یاسا، ئەنجوومەنی وەزیرانیش نیەتی؟ ناوی ئەندامان ئەنووسین، تکایە ئەو برادەرانەی کە ئەیانەوێت لەسەر ئەو مادەیە قسە بکەن دوای ئەوە کە رامانگرت دەستیان بڵند نەکەنەوە. کاک بورهان، کاک مەلاهادی، کاک یونادەم، مامۆستا مەلامەحمود، ئەم چوار کەسە ئەیانەوێت قسە لەسەر ئەم بابەتە بکەن، کاک بورهان فەرموو.

بەڕێز بورهان عەلی جاف:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

عادەتەن خێزانی شەهید موچەکە وەرئەگرێ، لێرەدا هاتووە ئەڵێ(تتولى المؤسسة تخصيص الرواتب التقاعدية والمكآفات للشهداء) گونجاوتر ئەبێت ئەگەر بگوترێ (لعوائل الشهداء)(وللمعوقين) زیاد بکرێت زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ سوپاس، با برادەران هەموو تێبینی خۆیان بڵێن، مەلا هادی فەرموو..

بەڕێز مەلا هادی خضر کوێخا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

منیش هەمان رەئیم هەبوو، چونکە شەهید مافی براوەتەوە. خانەنشینی بۆ کێیە؟ بۆ خێزانی شەهیدە (وللمعوقين) هەمان رەئیشم هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، فەرموو کاک یونادم ..

بەڕێز یونادەم یوسف کنا/وەزیری ئیشغال:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەر ئەوە بوو(لذوي الشهداء والمعوقين) خێزانەکانیان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، مامۆستا ملامەحمود پرسیارەکەیان کرد سوپاستان دەکەین جا ئەو تێبینیە هەیە لەلایەن کاک بورهانەوە وبرادەرانی تر هەمان رەئیان هەیە، لیژنەی یاسا فەرموون ئەگەر چ تێبینیان هەیە..

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

یاسای خانەنشینان بەناوی شەهیدان دەردەچێ دوایی کەس وکارانی شەهید پێدا دەچن و قەساماتی شەرعی پێشکەش دەکەن، بەگوێرەی ئەوە هەر یەکە بەشی بۆ دادەنرێت. بەڵام یاساکە یاسای خانەنشینانی شەهیدە، نەک یاسای خانەنشینی خێزانی شەهیدان، بۆ شەخسی شەهیدەکانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس. فەرموو کاک فازڵ..

بەڕێز فازڵ میرانی/وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەسەر قسەی کاکەڕەش ئەوە مافی شەهید وکەم ئەندامە(معوق)ـە بەڵام میرات گرەکان وەری دەگرن بۆیە یاسای موچەی شەهید و(معوق)ـە، هی میراتگرانی نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس، کاکە وابزانم وەڵامەکە روون وئاشکرایە، باشە، سوپاس. مامۆستا مەلاهادی وکاک یونادەمیش وابزانم وەڵامەکەی برادەران روون بوو، ئەیخەینە دەنگدانەوە،کێ لەگەڵ ئەو مادەیە وەکو خوێندرایەوە؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

المادة الخامسة: ترتبط المؤسسة برئاسة مجلس الوزراء ولرئيس الوزراء انابة نائبه او أحد الوزراء للاشراف عليها ويحدد هذا القانون حدود وطبيعة هذا الاشراف.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادە(٥)چ تێبینی لەلایەن لیژنەی یاساو ئەنجوومەنی وەزیرانەوە لەسەر نییە؟ برادەران ئەندامانی پەرلەمان ئەگەر تێبینیەکیان هەیە؟.. نییە، ئەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. ببورن، دەگەڕێمەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

مەڵێن(يحدد هذا القانون) بڵێن (اشرافها) کە تەبیعەتی سەرپەرشتی بەپێرەوە، چونکە ئەو یاسایە دیاری نەکردووە(بهذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

وابزانم پێویست ناکات بڵێین لێرە لەم یاسایە هەندێ لە کارەکانی ئەو سەرپەرشتیە دیاری کراوە، بەڵام ئەنجوومەنی وەزیران بۆی هەیە پێڕەوێکی تایبەتمەند دەربکات، فەرموو کاک فەرسەت.

بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵلا/سکرتێری ئەنجوومەن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەموو بڕیارەکانی ئەنجوومەنی دەزگا بەر ڕەزامەندی ئەو وەزیرە یان جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیرانە ئەوەی سەرپەرشتی لەسەر دەزگا دەکات، ئەوە چەشنێکی سەرپەرشتیە ئیتر مافیشی هەیە لەکۆبوونەوەی ئەنجوومەنی دەزگاکەدا ئامادە بێت وگفتوگۆیان لەگەڵدا بکات مانای

سەرپەرشتیەکە ئەو سنوورەیە، واتە ئەگەر بێتو بڕیارێک بۆ خۆی ڕەزامەندی نەکات لەسەری ڕەت دەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەیخەینە دەنگدانەوە، مادە(٥). کێ لەگەڵە؟.. سوپاس. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

المادة السادسة: تتكون تشكيلات المؤسسة مما يلي:-

١- مجلس ادارة المؤسسة ٢- تشكيلات مركز المؤسسة وتتكون من: أ- قسم الادارة والذاتية ب- قسم التخطيط والدراسات والمتابعة ج- قسم الحقوق د- قسم الحسابات هـ- قسم التدقيق.

برگەی(٣):(المديرية العامة)، بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن لێرە ئێمە تێبینیەکمان هەیە دەخوێنینەوە(المديرية العامة للمؤسسة وتتكون.). لێرە واهاتووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا حەز دەکەی بیخوێنەوە دوایی تێبینیەکەی خۆتان بڵێن..

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

المديرية العامة للمؤسسة وتتكون من أ- مديرية التقاعد ب - مديرية التأهيل ورعاية المعوقين ج - مديرية الاستثمارات د- المديريات والادارات الفرعية في المحافظة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ فەرموو تێبینی ئێوە چییە؟

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

تێبینی ئێمە لەسەر برگەی(٣)یە بەو شێوەیە:(المديريةالعامة للمؤسسة يرأسها موظف يحمل شهادة جامعية اولية وينوب عن رئيس المؤسسة عند غيابه لأغراض رسمية ويخول كافة صلاحياته وتتكون المديرية العامة مما يلي: ئەوجا برگەکان(أ، ب، جـ،،ء) هەر وەکو خۆی ماوەتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

دەقەکە ئەگەر زەحمەت نییە بیخوێنەرەوە بۆ ئەوەی برادەرانیش لایان روون بێت برگە(٣) تێبینییەکی لیژنەی یاسا هەیە ئەیخوێنێتەوە تکایە ئەگەر حەز دەکەن بینووسن لای خۆتان. فەرموو.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

٣- المديرية العامة للمؤسسة يرأسها موظف يحمل شهادة جامعية اولية وينوب عن رئيس المؤسسة عند غيابه لاغراض رسمية ويخول كافة صلاحياته وتتكون المديرية العامة مما يلي :(أ، ب، جـ ، د) وەکو خۆی دەمێنێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ سوپاس، تەنها ئەو تێبینیەی لیژنەی یاسا هەیە. ئەنجوومەنی وەزیران چ تێبینی نییە؟ سوپاس، ئەنجوومەنی وەزیران لەسەر ئەو گۆڕانکاریە لارییان نییە. کاک محەمەد حەسەن فەرموو.

بەڕێز محەمەد حەسەن باڵەتە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من تێبینیەکی ترم هەیە لەسەر برگەی(٣) مادە(٦) (المديرية العامة للمؤسسة يرأسها موظف من الدرجة الأولى) وەیاخود(له خدمة لاتقل عن عشر سنوات يحمل شهادة جامعية والى آخره) یەکێک لە کۆلێژ دەربچێ ئەمساڵ ئایا دەکرێ ببێتە بەڕێوەبەری گشتی؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا ئێوە لێرە بەناوی لیژنەی یاساوە ئەبێ یەک رەئیتان هەبێ. بابزانین سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران، کاک د. فەرموو.

بەڕێز د. رۆژ نوری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێمە لەگەڵ ئەوە داین بەڕێوەبەری گشتی بڕوانامەی جامیعی ئەوەلی هەبێت، پشتگیری ئەوە دەکەین پێویستە لەو مەرکەزەدا کە بڕوانامەی جامیعی هەبێ بۆ ئەوەی بتوانێ بەڕێوەبردنی ئیشەکە بە رێک و وپێکی بکات، بەڵام لەگەڵ ئەوەدا نین کە ئەبێ(١٠) ساڵ خزمەتی هەبێ، چونکە لەوانەیە کادرێکی پێشکەوتوی شۆڕش وبزاڤی ئازادیخوازی کوردی هەبێ کە شایستەی ئەوەی هەبێ ئەو دەورە ببینێ بڕوانامەی زانکۆشی هەیە، ئێمە ئەو ئەرکە بە باشتری ئەزانین بەوی بسپێرین نەک بە کارمەندێکی تر بۆیە نامانەوێ ئەو شەرتە دابنێین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

زۆر سوپاس. کاک فرەنسۆ دەستی بەرز کردەوە واتە باشە. سوپاس ئێستا ناونووسی برادەران دەکەین کە ئەیانەوێ لەسەر ئەو بابەتە بدوێن، کاک شێخ جەعفەر، کاک ئیبراهیم، کاک جەمیل ئەم سێیانەن. کاک شێخ جەعفەر فەرموو.

بەڕێز جەعفەر عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ ئەوەی کەسوکاری شەهیدان دەوریان هەبێت لە بەڕێوەبردنی ئەم دەزگایەدا من واپێشنیار دەکەم بەم شێوەیە بێ: (المدير العام للمؤسسة ويشترط ان يكون حاصلاً على شهادة جامعية اولية ومن ذوي الشهداء)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس، لەڕاستیدا جێگای تەقدیرە کاک شێخ جەعفەر بەو شێوەیە بیر لەوە ئەکاتەوە چونکە وەکو لیژنەی پێشمەرگە بەڕاستی گرنگی بە مەسەلەی شەهیدان داوە وەکو برادەرانی تریش، بەڵام وابزانم ئەو دیاری کردنە لەوەیە ئەگەر دەست نەکەوت چی بکەین لەو حاڵەتە؟ لەبەر ئەوە وابزانم لە یاسادا بەو دیاری کردنە لەوانەیە هەندێ کێشە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران دروست بکات.

بەڕێز جەعفەر عەلی عەبدولعەزیز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کەس وکاری شەهیدان زۆریان خاوەنی بڕوانامەی بەرزن وئەو مەرجانەشیان تێدا هەیە، هەروەکو بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران فەرمووی ئەو مەرجانەیان تێدایەو زۆرن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. کاک د. هیچ هەیە؟

بەڕێز د. ڕۆژ نوری شاوەیس/سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کەس وکاری شەهیدان شایستەی هەموو شتێکن، شایستەی هەر وەزیفەیەکن، شەهیدانی ڕێگەی ڕزگاری کوردستان ئەوەندە زۆرن وپیاو بەڕاستی بەبێ ئەوەی موبالەغە بکات ئەتوانێ بڵێ هەموو مرۆڤێکی کورد شەهیدێکی هەیە لە خێزانەکەیدا. لەبەر ئەوە ئەو مەرجە پێویست نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر سوپاس. کاک ئیبراهیم فەرموو.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بڕگەی(٣)، بەڕێوەبەری گشتی لەڕاستیدا وورد تر بیت، دەزگاکانی بەرهەم هێنەر بە گشتی و بەڕێوەبەرایەتیە گشتییەکان بەتایبەت کە بەرهەم هێنەرن لە عێراقدا پێیان دەڵێن (المنشأة العامة)، پێیان ناڵێن(المديريات العامة) کە سەر بە دەزگانە، وابزانم کۆمپانیاکانیی گشتی دەسەلاتی لەبەڕێوەبەرایەتیەکان زیاترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

سوپاس. فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

دەربارەی بڕگەی(٣) من چ تێبینیم نییە، پشتگیری لیژنەی یاسا دەکەم، بەڵام من لە هەمان بابەتدا تێبینیم لەسەر بڕگە(٢) هەیە.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن:

مادەی(٦)، فەرموو..

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

ئەو بڕگەیە دەڵێ (تشکیلات مرکز المؤسسة تتکون من: قسم الادارة والذاتیة، قسم التخطیط والدراسات والمتابعة، قسم الحقوق، قسم الحسابات، قسم التدقیق) هێشتا سەرۆکی پەرلەمان دەزگای شەهید زۆر گەورەیە من وای دەبینم ئەو بەشانە بەڕێوەبەرایەتی بێت، (مدیریة إدارة و ذاتیة مدیریة تخطیط ودراسات) چونکە زۆر دەزگایەکی گرنگە بەشێکی بچوک نییە، هەروەها بەشی ماف ئەبێ بەڕێوەبەرایەتی ماف بێت، بەڕێوەبەرێکی ماف پەروەری هەبێت، چونکە بەدواداچوونێکی زۆری دەوێ ئیشێکی زۆری ئەوێ، هەروەها ژمێریاریی شتێکی زۆر گرنگە، (حسابات وأستثمارات)ئەبێ بەڕێوەبەرایەتی ژمێریاری بێ، وردکاری زۆر گرنگە ئەبێ بەڕێوەبەری وردکاری بێ نەک بەشی وردکاری، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن:

زۆر سوپاس. ئەگەر جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران چ تێبینییەکی هەبێت دەربارەی ئەو رەئیەی کاک جەمیل.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

لەڕاستیدا ئەو شێوەیە بە بەش بێ بە باشتری ئەزانین، لە بچوک دەست پێ بکەین باشترە لەوەی کە دەزگایەکی گەورەی بەڕێوەبردن دروست کەین کە داهاتی خۆی خۆی بیخوات، هەتا پێمان بکرێت بچوکی کەینەوە باشترە، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن:

سوپاس. کاکەڕەش وەڵامت هەیە بۆ برادەران؟

بەڕێز کـاکـەڕەش مـحـەمـەد نەقشبەندیی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــومـــــەن.

سەبارەت بەوەی کاک ئیبراهیم فەرمووی بابەتی کۆمپانیا شتێکی مەرج نییە ئیلا لە چوارچێوەی دەزگاکان هەر دەبێ کۆمپانیا بێ، دەکرێ کۆمپانیاش بێ ودەشکرێ بەڕێوەبەرایەتی گشتی بێت. کۆمەڵێک کۆمپانیا ئێستا لەوەزارەتی کشتوکاڵیدا هەیە. دەزگا هەیە دەزگای رۆشنبیری

جووتیاران هەموو بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکانی تێدایە کۆمپانیا نینە، چونکە کۆمپانیاکان عادەتەن ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنیان هەیە وئێمەش نامانەوێ دوو ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنمان هەبێ. لە ناو دەزگاکەدا سێ ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنمان هەیە، لە ناو کۆمپانیای گشتی، بەڕێوەبەرایەتی گشتیش هەر هەمان بێ لەبەر ئەوەی ناومان ناوە بەڕێوەبەرایەتی گشتی شتێکی زۆر ئاساییە(أعتيادي) ـە، سەبارەت بەو پێکهاتەی کە کاک جەمیلیش فەرمووی ئەوەی بەڕێز کاک د. ڕۆژ شەرحێکی زۆر معقولە ولە دوایشدا دەقێک هەیە دادەنرێت کەوا دەزگاکە بۆی هەیە دروست کردنی ولابردنی بەڕێوەبەرایەتیەکان وبەشەکان بکات مانای وایە ئەگەر شتێکی پێویست بوو کاتی خۆی دایدەنێ و ئیشوکاری خۆی دەتوانێ ڕاپەڕێنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

وەلامەکە ڕوونە بۆ هەردوو برادەران، چ تێبینیان نییە؟ هەموارەکەو پێشنیارەکەی لیژنەی یاسا بەو زیاد کردنەی لەسەر برگە(٣)ی مادە(٦)دا دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵە؟.. سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکرای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

المادة السابعة: يكون مجلس الادارة السلطة العليا في المؤسسة ويتألف ممايلي:

١- رئيس المؤسسة .

٢ـ مدير عام المؤسسة. تەبعەن ئەوە گوازراوەتەوە، ويشترط أن يكون حاصلاً على شهادة.
ئەوەی پێناوێ ئەوە چویتە سەرەوە.

٣- ثلاثة اعضاء يعينهم مجلس الوزراء لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد، ممن لهم ماضي مشرف ومساهمات مشهودة في الحركة تؤهله خبراته المكتسبة منها لخدمة أغراض المؤسسة والمساهمة في تحقيق اهدافها.

٤- ممثلو وزارة المالية ووزارة ال(پێشمەرگە) ووزارة الصحة والشؤون الاجتماعية ووزارة التنمية والاعمار على ان يكون ممثل كل وزارة بدرجة مدير عام وتكون وظيفته ذات تماس بمهام واهداف المؤسسة ويتم امر تنسيبه من قبل رئاسة مجلس الوزراء بعد ترشيحه من قبل الوزير المختص.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن ئێمە تێبینیەکمان هەیە ڕامان وابووە ئێمە لیژنەی یاسا ناوەکان یەکسەر بچەسپێنین هەر ناونیشانەکان ناو بنێین بلێین فلان بەڕێوەبەری گشتی ئەوجا ئەوەش بۆ بەڕێزتان دەخوێنمەوە:

صياغة المادة السابعة من المشروع بالشكل التالي :

أ- رئيس المؤسسة: رئيسا لمجلس الادارة.

ب- مدير عام المؤسسة: نائباً لرئيس مجلس الادارة- ويكون رئيساً عند غياب رئيس المؤسسة.

ج- مدير عام الرعاية الاجتماعية ممثلا لوزارة الصحة.

د- مدير عام التنمية والاعمار ممثلاً لوزارة التنمية والاعمار.

هـ- مدير المالية العام ممثلا لوزارة المالية.

و- ممثل عن وزارة شؤون ال(پێشمەرگە)-لاتقل رتبته العسكرية عن(رتبة عقيد).

ز- ثلاثة خبراء يعينهم مجلس الوزراء لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد ممن لهم ماضي نضالي مشرف ومساهمات مشهودة في الحركة.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

سوپاس، ئەوە پێشنیاری لیژنەی یاسا بوو لەسەر مادە(٧)برگە(٤)ی بەتایبەتی، تەنها ئەوەیە سەرۆكی ئەنجوومەنی بەڕێوەبردن ئەوە لابدرێ بەو ناوەی پێناسە كراوە. باشە ئەو پێشنیارە بابزانین سەرۆك ئەنجوومەنی وەزیران تێبینیەكی هەیە؟

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆك وەزیران:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

ئێمە ئەو گۆڕانكاریانە بەباش ئەزانین، هەموار بكرێت ئاستی دەقەكە دەوڵەمەند دەكات وپشتگیریشە بۆ ئەو بەڕێوەبەرە گشتیانەی كە لەدەزگای شەهیدان كار دەكەن لەدوا رۆژدا كە بە یاسا فەرمانەكانیان یەكسەر جێگیر دەكرێ. تەنیا تێبینیم هەیە لەسەر نوێنەری وەزارەتی كاروباری پێشمەرگە، زۆر روون نییە وهۆیەكەی چییە(لاتقل رتبته العسكرية عن رتبة عقيد)، من ئەوە بەباش نازانم، بەپێچەوانەوە دیاری بكرێت باشترە یان سەرۆكی ئەركان یان یەكێ لەیاریدەدەرانی سەرۆكی ئەركان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

جا ئێوە خۆتان وەكو سەرۆكی ئەنجوومەنی وەزیران كامیان پێشنیار دەكەن؟

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆك وەزیران:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

من پێشنیاری سەرۆكی ئەركان دەكەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن:

مافی خۆتە سەرۆكی ئەركان بچەسپێندرێت لەوێندەرێ، چونكە پێشنیاری ئەوانە ئەو پێشنیارە دەخەینە ناو ئەوەوە. كاك فازڵ فەرموو..

بەڕێز فازڵ میرانی/وەزیری ناوخۆ:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجوومەن.

بە بۆچوونی من وەزارەتی پێشمەرگە بەڕێوەبەری فەرمانگەی یاسایی هەیە، ئەو بێ باشترە،

چونکە سەرۆکی ئەرکان ناتوانێ بە بەردەوامی لەدەزگای شەهید ئامادە بێت، کردەوەکەی جیاوازە ولەوانەیە خەلەلێک بخاتە دەزگای شەهیدو کار بکاتە دەوام لە وەزارەتی پێشمەرگەدا. بەڕێوەبەری فەرمانگەی یاسایی لە وەزارەتی پێشمەرگە لەجێوە ئەتوانێ ئەم ئیشە ببینێ نەک سەرۆکی ئەرکان، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

فەرموو کاک د.رۆژ..

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زۆر ئاساییە(أعتيادية) لەڕاستیدا دامەزراوی تازەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

با ئەوە بە تێرو تەسەلی گفتوگۆ بکرێت.

بەڕێز د. رۆژ نووری شاوەیس/ سەرۆک وەزیران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو بەڕێوەبەرە گشتیانە، بەڕێوەبەری گشتی دارایی ئیشی کەمتر نییە لە سەرۆکی ئەرکانی وەزارەتی پێشمەرگە. بەڕێوەبەری گشتی ئاوەدانکردنەوەو گەشەپێدان هونەرییە، ئیشی کەمتر نییە، ئەوەش ئیشی رۆژانەی خۆی هەیە، بەلام ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنی دەزگای شەهید گەورەترین دەزگایە مانگێ جارێک کۆبێتەوە لەبەر ئەوە ئەو کەسایەتیانەی کە ئامادە ئەبن تا پلەو پایەیان زیاتر بێ واتە گرنگی زیاتر بە دەزگای شەهید ئەدەین وگرنگی زیاتر بە شەهیدان ئەدەین، بۆیە من دووبارەی ئەکەمەوە سەرۆکی ئەرکان بێ چاکترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کۆبوونەوەکانی دەزگای شەهید هەمیشەیی نییە، وەکو جەنابی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران باسی کرد کە بکرێتە مانگێ جارێک، وابزانم دیاری کراوە لەکاتی پێویست دا کۆبوونەوەکان بکرێت. ئەوەی کە کاک فازڵ باسی کرد ئەوە بەڕێوەبەری فەرمانگە لەکاتێکدا لەگەڵ هاوڕێکانی تری دا کە بەڕێوەبەری گشتین. ئەگەر ئێمە بڵێین فەرمانگەی یاسایی لەوانەیە لەبارەی فەرمانبەرایەتی لەگەڵ ئەواندا نەگونجێ، جا پێشنیارێک هەیە ئێستاکە ئەوە ئەڵێین پلەکان نەما.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر تێبینی سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران وەربگیرێت ئێمە لاریمان نییە، با بێتە جێی پێشنیارەکەمان، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

دووەمیش پلە نەمـا(بدرجـة)، ئەوە ئەبێ هەڵـیگرن چونكە یەكسـەر پێناسە كـراوە، بەڕێوەبەری گشتی بەناو، پلە هەڵگیرا لە مـەسەلەكە، سەرۆكی ئەركان لەوەزارەتی پێشمەرگە، ئەو پێشنیارەی سەرۆكی ئەنجـومەنی وەزیران كە خرایە سەر پێشنیاری لیژنەی یاسا وپەسەندیان كرد وەكو مادە ئەیخەینە دەنگدانەوە مادە(٧). مامۆستا ملامەحمود فەرموو.

بەڕێز مەلا مەحمود فەندی عەبدوڵلا دێرشەوی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

برگـە(٣) ثلاثة اعضاء يعينهم مجلس الوزراء لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد ممن لهم ماضي مشرف) ئەڵێ ئەگەر ئەو سێ ئەندامانە رابوردوویەكی پاكیان هەبێ، پاش وەخت پیس بێت بەوی دی بدرێت هەر هەمان شتە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

بەڵێ سوپاس، كاكەڕەش وەڵامی نییە؟

بەڕێز كـاكـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ئەو دەسەڵاتە هی ئەنجوومەنی وەزیرانە ئەگەر(٣)ساڵەكەش تەواو نەبێ خۆ دەتوانێ لایان بدات، ئەگەر مەرجەكەی لێ نەهاتە دی، ئەوە شتێكی زۆر سروشتییە. ئێمە وتمان دەبێ مەرجی تێدا هەبێ ئەگەر مەرجەكە نەما مانای وایە دەبێ ئەندامەتیشی نەمینێ، بەڵام ئەگەر سەرۆكی پەرلەمان رێم بدات كە دووبارە بیخوێنمەوە، لە پێشنیارەكاندا بەڕێز سەرۆك ئەنجوومەنی وەزیران رای وابوو كە سەرۆكی ئەركانی سوپا بچێتە زنجیرەی پێشەوە ئێمە لاریمان نییە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

خراپ نییە فەرموو.. جارێ مامۆستا وابزانم رەئیەكەی لیژنەی یاسا روون بوو، مەرجی(٣)ساڵە ئەگەر ونی كرد بەتەئكید زۆر ئاساییە كە ئەو مەرجەی لێرە تێدا نییە..

بەڕێز كـاكـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

يكون مجلس الادارة السلطة العليا في المؤسسة ويتألف ممايلي:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن:

كێ لەگەڵ ئەو مادەیە وەكو خوێندرایەوە؟.. سوپاستان ئەكەین. كێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێكڕای دەنگ پەسەند كرا.

بەڕێز كـاكـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێـز سـەرۆكی ئـەنجـومـەن.

ويكون المجلس السلطة العليا في المؤسسة ويتألف ممايلي: